

Mr. Safet Kuduzović

kurban i akika
أحكام الأضحية والعقيقة

Djelo "KURBAN I AKIKA – pravni propisi" šejha mr. Safeta Kuduzovića, Allah ga čuvao, daje čitaocu jedinstvenu priliku da se upozna s detaljima i pojedinostima ovog velikog ibadeta – prinošenja žrtve Svemogućem Allahu klanjem kurbana i akike.

Djelo daje naročitu vrijednost izrazito bogata argumentacija i posebno interesovanje za Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet. Iako obimom malo djelo, ono sabire predanja vezana za temu, uz ocjene najeminentnijih hadiskih učenjaka. Ukazuje, također, na apokrifna predanja i na pogrešna shvatanja raširena u narodu.

Djelo "KURBAN I AKIKA – pravni propisi" predstavlja studiju koja kvalitetno i nepristrasno upoznaje čitaoca s propisima kurbana i akike, i zbog svojih jedinstvenih kvaliteta i brojnih koristi, zaslužuje da joj se posveti pažnja čitanjem i izučavanjem. Molim Svemogućeg Allaha da podari blagoslov u trudu koji ulaže uvaženi šejh mr. Safet i da okoristi njegovim znanjem čitaoc i sve one koji tragaju za uputom. Amin!

Iz recenzije mr. Hakije Kanurića

Naš uvaženi šejh i dragi brat, Safet Kuduzović, počesto nas obraduje i počasti lijepim poklonom koji dolazi iz riznice njegovog dugotrajnog rada na polju hizmeta Kur'anu i sunnetu.

Kao i u ranijim knjigama, sigurnost i smiraj daje nam kada vidimo mnoštvo literature koju je koristio uvaženi šejh Safet prilikom ovog kratkog ali itekako korisnog rada. U ovom djelu imamo priliku pročitati standardna pitanja vezana za ovu tematiku: da li je kurban obavezan, kome je obavezan, kako se djeli kurbansko meso, starosna dob kurbana, starosna dob akike, kada se akika kolje i sl.

Ono što je također odlika ovoga, a i svih drugih autorovih djela jeste upozoravanje na mnoge stvari koje su se vezale za kurban i akiku, a koje nemaju utemeljenja u izvorima Šeriata. Koliko je bitno ukazati na osnovne propise koji su vezani za kurban i akiku, isto toliko je bitno ukazati na sve stvari koje se čine prilikom klanja kurbana, a koje nemaju nikakvo utemeljenje u Kur'anu i sunnetu. Otuda tvrdim da ovo djelo ima i misionarski aspekt, što je još jedan dodatni razlog da ukažemo na važnost ovog djela, kao i da ukažemo da svako pisanje o ma kojoj temi mora sadržati ovaj aspekt. I neka je salavat i selam na posljednjeg Allahovog Poslanika.

Iz recenzije kurra hfz. Dževada Gološa

ISBN 978-9958-891-60-1

9 789958 891601 >

Stichting Hidzra, 2010/1431 h.

Mr. Safet Kuduzović

kurban i akika
أحكام الأضحية والعقيقة

kurban i akika

PRAVNI PROPISI

أحكام الأضحية والعقيقة

Mr. Safet Kuduzović

Stichting Hidzra, 2010/1431 h.

Naslov knjige:
KURBAN I AKIKA
pravni propisi

Autor:

mr. Safet Kuduzović

Šerijatska recenzija:

- dr. Muharem Štulanović
- mr. Hakija Kanurić
- hfz. Dževad Gološ, prof.

Lektor i redaktor:

- Abdurrahman Kuduzović, prof.
- Sumejja Đurić, prof.

Štampa:

AMOS GRAF, Sarajevo

Dizajn korice:

Hamza Mutevelić

Izdavač:

Autor u saradnji sa
džematom Hidžra – Holandija

DTP:

Hajrudin Ahmetović, prof.

Tiraž:

1000

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

2828-428-537

KUDUZOVIĆ, Safet

Kurban i Akika : pravni propisi / Safet
Kuduzović. - Sarajevo : autor, 2010. - 150 str. ;
21 cm

Bibliografija: str. 141-148 ; bibliografske i
druge bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-891-60-1

COBISS.BH-ID 18364678

mr. Safet Kuduzović

KURBAN I AKIKA
pravni propisi

Sarajevo, 2010.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۗ فَإِذْ ذُكِرُوا لِلَّهِ أَقْبَادًا وَمَا كَانُوا عَالِمِينَ ﴿٣٤﴾﴾

“Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo prinošenje kurbanda da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje.” (El-Hadždž, 34)

Enes b. Malik prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Onaj ko je zaklao kurban prije (bajram) namaza, zaklao je sebi, a ko je zaklao poslije namaza, on je upotpunio klanje kurbanda i postupio prema praksi muslimanâ.”* (Muttefekun alejhi)

Imam Malik govorio je: *“Klanje kurbanda je sunnet, i ne predstavlja mi radost da imućni muslimani ostavljaju tu praksu.”*

(El-Badži u *El-Munteka*)

Imam Nevevi konstatirao je: *“Klanje kurbanda je pritrđeni sunnet i veliki simbol islama, ko je u mogućnosti treba ga praktimirati.”* (*Revdatur-talibin*)

Poznati malikijski učenjak Ahmed Zerruk rekao je: *“Klanje kurbanda je obavezni sunnet, koji se mora praktimirati. Ako bi se stanovnici jednog podneblja dogovorili da ne kolju kurban, protiv njih bi se povelala borba zbog izbjegavanja kurbanda.”* (El-Hattab u *Mevahibul-dželil*)

PREDGOVOR IZDAVAČA

Sva zahvala pripada Uzvišenom Allahu. Neka je salavat i selam na sve Njegove vjerovjesnike i sve sljedbenike Istine, do Sudnjega dana.

Naše skromno znanje o islamu traži od nas da se vežemo za prve tri generacije ovog ummeta i svu priznatu ulemu koja je postojala u svakom stoljeću. I u našem stoljeću postoji ulema koja, kao najčvršći bedem, brani Kur'an i hadis, izvore islama koji možda nikad nisu bili napadnuti kao što su napadnuti danas. Zahvaljujući Allahu, shvatili smo da svoju ulemu moramo uvažavati i cijeniti, pomagati i braniti u svakom pogledu, i da ih moramo pitati i tražiti savjet o svim pitanjima, primarnim i sekundarnim:

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١﴾﴾

“Reci: ‘Zar su isti oni koji znaju i koji ne znaju?’ Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!” (Prijevod značenja Ez-Zumer, 9). Allaha Uzvišenog molimo da pomogne i učvrsti sve islamske učenjake današnjice, a naročito učenjake i daije na Balkanu koji su ponijeli veliko breme i odgovornost u islamskoj sahvi (buđenju) na Balkanu.

Čast nam je biti izdavač vrijednog fikskog djela **KURBAN I AKIKA – pravni propisi**, našeg učenjaka, uvaženog magistra, šejha Safeta Kuduzovića, Allah ga sačuvao i dugo poživio. Raduje nas što nam je opet ukazao povjerenje i čast da izdamo još jedno njegovo naučno djelo, čiji je naslov obećavajući. Naime, djelo se bavi pravnim propisima kurbanda i akike. Obiluje jakom argumentacijom i izvornošću, na koje smo već navikli kad

su posrijedi autorova djela, a to istovremeno povećava vrijednost određene studije. Nadamo se da ćemo izdavanjem ovog djela ponovo obradovati sve vjernike koji stječu i šire šerijatsko znanje. Iskreno se nadamo da će ova knjiga, zbog jedinstvenosti, relevantnosti i nezamjenjivih kvaliteta, biti toplo prihvaćena od široke čitalačke publike.

Allaha molimo da obilno nagradi svakog pojedinca koji na bilo koji način pomaže rad našeg džemata i na taj mu način omogućava uspješno realiziranje mnogih projekata, od kojih je i izdavanje ovog vrijednog djela:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن نَّصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾

"O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti." (Prijevod značenja Muhammed, 7)

Isto tako, molimo Sveznajućeg Allaha da najljepšom nagradom nagradi autora, izdavača i sve one koji su na bilo koji način uzeli učešće i pomogli u publiciranju ovog djela.

Ciljevi i principi džemata "Hidžra" su sljedeći:

- Zalažemo se za izvorni islam, utemeljen na Kur'anu i sunnetu, a protiv smo svake novotarije u vjeri;
- Zalažemo se da svi ljudi, muslimani i nemuslimani, shvate smisao života i bit postojanja na ovom svijetu, da pristupe izučavanju prijeko potrebnog, onoga u čemu je istinska sreća i prosperitet cijelog čovječanstva na oba svijeta;
- Pozivamo sve ljude u čisti tevhid, tj. vjerovanje u jednoću Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala, i činjenje ibadeta samo Njemu, odnosno sprečavanje širka, najvećeg

grijeha, koji Allah neće oprostiti onome ko se zbog njega ne pokaje;

- Nastojimo slijediti srednji, umjereni put ehli-sunneta i džemata, a uzor su nam prve, najbolje generacije ovog ummeta;
- Srednji, umjereni put nije put običaja, niti ljudskih nahođenja i pretpostavki, kao ni sredina između istine i neistine, kako neki savremenici žele prikazati;
- Također, srednji put nije ni krajnost, bilo da se radi o popuštanju u vjeri ili pretjerivanju i dodavanju onoga što nije od nje;
- Slijedimo islamsku ulemu koja svoje stavove zasniva na Kur'anu i sunnetu i koja je prepoznatljiva po tome;
- Stava smo da je islam vjera koja svojim plemenitim propisima obuhvata cjelokupni ljudski život, pojedinca i zajednicu, i da nije ograničena samo na ibadete (obredoslovlja);
- Nastojimo oživjeti prakticiranje islamskih propisa u svim segmentima života, i to je naš prioritetni zadatak;
- Nastojimo pružiti pomoć svim pripadnicima Allahove vjere, islama;
- Naša saradnja s muslimanima zasniva se na dobročinstvu i bogobožnosti;
- Smatramo da se muslimani ne smiju dijeliti na grupe i partije, već je dužnost svima čvrsto se prihvatiti za Allahovo uže (Kur'an i sunnet), ali ne pod bilo kakvim i bilo čijim principima; zalažemo se za potiranje razlika među muslimanima;
- Zalažemo se za stjecanje i širenje šerijatskog znanja, koje trasira put uspjeha na dunjaluku i ahiretu;
- Smatramo da su djela i riječi sastavni dio imana,

koji se, opet, povećava i smanjuje, shodno djelima – suprotno shvatanju murđžija;

- Smatramo da veliki grješnici – izuzev onih koji učine širk ili nevjerstvo ili se odmetnu od islama – nisu nevjernici, već su grješnici, suprotno tvrdnjama haridžija;

- Smatramo da svi moramo pomagati muslimanima i štititi ih, zalagati se za interese islama i muslimanâ, ma gdje bili, pružiti zaštitu slabima i obespravljenima te sprečavati silnike i nepravednike u činjenju zla;

- Zagovaramo princip da se vraćanjem ispravnom slijedenju Kur'ana i sunneta uspostavlja istinsko islamsko bratstvo koje je, Allahovom voljom, put ka prosperitetu muslimana;

- Tvrdimo da je emanet vjere islama najveći emanet koji je čovjek preuzeo na sebe i za koji će biti pitan.

Stichting Hidžra

Recenzija mr. Hakije Kanurića

Zahvala pripada Uzvišenom Allahu, Gospodaru svih svjetova. Neka je mir i spas na odabranog Allahovog roba i poslanika Muhammeda, njegovu časnu porodicu, ashabe i sve dobre Allahove robove.

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿وَأْتَلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾﴾

"I ispričaj im priču o dvojici Ademovih sinova, onako kako je bilo, kad su njih dvojica žrtvu prinijeli, pa kad je od jednog bila primljena a od drugog nije, ovaj je rekao: 'Sigurno ću te ubiti!' – 'Allah prima samo od bogobojaznih!', reče onaj." (El-Maide, 27) Ajet je jasan dokaz da Svemogući Allah neće primiti svaku žrtvu, jer je odbio žrtvu jednog od dvojice Ademovih sinova; samo poznavanjem propisa moguće je ispravno postupiti i biti od onih kojima Allah prima ibadete.

Muavija, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Kome Allah želi dobro, pouči ga vjerskim propisima."* (Buharija, br. 3116, i Muslim, br. 2436) Ko hoće da bude od onih kojima Allah želi dobro, mora se poučiti propisima ove časne vjere.

Djelo "KURBAN I AKIKA – pravni propisi" šejha mr. Safeta Kuduzovića, Allah ga čuvao, daje čitaocu jedinstvenu priliku da se upozna sa detaljima i pojedinostima ovog velikog ibadeta – prinošenja žrtve Svemogućem Allahu klanjem kurbana i akike.

U djelu se govori o blagodatima koje je Allah ukazao sinovima Ademovim potčinivši im stoku, od koje imaju mnoge koristi, zatim o milosti prema tim stvorenjima na koju podstiče ova plemenita vjera, utemeljenosti, vrijednosti i mudrosti prinošenja žrtve Uzvišenom Allahu, te brojnim fikhskim propisima koje je nužno poznavati kako bi se ovaj veliki ibadet izvršio na što potpuniji način. Sve to prožeto je kur'anskim ajetima, izrekama onoga ko ne govori po hiru svome, alejhis-salatu ves-selam, i mišljenjima najistaknutijih islamskih autoriteta.

Djelu daje naročitu vrijednost izrazito bogata argumentacija i posebno interesovanje za Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet. Iako obimom malo djelo, ono sabire predanja vezana za temu, uz ocjene najeminentnijih hadiskih učenjaka. Ukazuje, također, na apokrifna predanja i na pogrešna shvatanja raširena u narodu.

Djelo "KURBAN I AKIKA – pravni propisi" predstavlja studiju koja kvalitetno i nepristrasno upoznaje čitaoca sa propisima kuršana i akike, i zbog svojih jedinstvenih kvaliteta i brojnih koristi zaslužuje da joj se posveti pažnja čitanjem i izučavanjem.

Molim Svemogućeg Allaha da podari blagoslov u trudu koji ulaže uvaženi šejh mr. Safet i da njegovim znanjem okoristi čitaoce i sve one koji tragaju za uputom. Amin!

mr. Hakija Kanurić

10. 8. 1431. h.g. / 22. 7. 2010. godine

Jezerki – Bosanska Krupa

Recenzija kurra hfz. Dževada Gološa, prof.

Zahvala pripada Uzvišenom Allahu. Neka je salavat i selam na posljenjeg Allahovog poslanika Muhammeda.

Naš uvaženi šejh i dragi brat, Safet Kuduzović, počesto nas obraduje i počasti lijepim poklonom koji dolazi iz riznice njegovog dugotrajnog rada na polju hizmeta Kur'anu i sunnetu. Svaki je od tih poklona jedinstven, jer skoro da niko prije njega nije napisao zasebno djelo o određenoj tematici, ili da ga je napisao na način na koji je to autor učinio. Svaki put kada nam se približi Kurbandski bajram, vraćamo se da obnovimo znanje koje je vezano za tu tematiku. Međutim, s obzirom na to da malo o tome imamo napisano, ili skoro ništa, često izgubimo mnogo vremena da obnovimo spomenutu tematiku. Ali, od sada imamo sva ta pitanja na jednom mjestu, u knjizi koja je svojom jednostavnošću dostupna i razumljiva svakome ko želi naučiti te propise. Neću duljiti, već ću samo skrenuti pažnju na sljedeće činjenice:

- Kolika je vrijednost prinošenja žrtve Uzvišenom Allahu možemo vidjeti i iz sljedećeg predanja u kojem se prenosi da je Selman el-Farisi govorio da su dva čovjeka prošla pored naroda koji nije dopuštao da iko prođe pored njihovog kipa a da ne prinese žrtvu. Kada su zatražili od prvog da kipu prinese kurban, rekao je: "Nemam ništa što bih žrtvovao!" "Prinesi makar muhu", rekoše mu. On tako učini i oni ga pustiše, pa uđe u Džehennem. Kada su od drugog čovjeka zatražili da isto učini, on reče: "Ja žrtvu prinosim samo Allahu", pa ga ubiše i on uđe u Džennet.

- Ovaj islamski propis, za koji Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾

﴿قَالَهُمْ كُفِّرُوا بِلَدُنْكُمْ وَأَنْبِئُوهُمْ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ﴾ (91)

"Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo prinošenje kurbanda da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje..." (El-Hadždž, 34), na veliku žalost, zapostavljen je u mnogim našim sredinama. Zato ovo djelo svima nama može poslužiti kao priručnik iz kojeg ćemo naučiti ove propise, zbog svoje koristi, ali i da bismo to znanje drugima prenosili.

- Kao i u ranijim knjigama, sigurnost i smiraj daje nam kada vidimo mnoštvo literature koju je koristio uvaženi šejh Safet prilikom ovog kratkog ali itekako korisnog rada. U ovom djelu imamo priliku pročitati standardna pitanja vezana za ovu tematiku: da li je kurban obavezan, kome je obavezan, kako se dijeli kurbandsko meso, starosna dob kurbanda, starosna dob akike, kada se akika kolje i sl. Ono što je također odlika ovoga, a i svih drugih autorovih djela, jeste upozoravanje na mnoge stvari koje su se vezale za kurban i akiku, a koje nemaju utemeljenja u izvorima šerijata. Koliko je bitno ukazati na osnovne propise koji su vezani za kurban i akiku, isto toliko je bitno ukazati na sve stvari koje se čine prilikom klanja kurbanda, a koje nemaju nikakvo utemeljenje u Kur'anu i sunnetu. Otuda tvrdim da ovo djelo ima i misionarski aspekt, što je još jedan dodatni razlog da ukažemo na važnost ovog djela, te da ukažemo na to da svako pisanje o ma kojoj temi mora sadržavati ovaj aspekt. Neka je salavat i selam na posljednjeg Allahovog Poslanika.

hfz. Dževad Gološ, prof.
Mostar, 23. 7. 2010. godine

Uvod

Nemoguće je pobrojati Allahove blagodati kojima je obasuo Svoja stvorenja općenito, a čovjeka posebno. Uzvišeni Allah kaže:

﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ نِعْمَةً مِنْهُ لَتُبَيِّنَنَّ لَهُمْ إِنْ ذَكَرُوا إِذًا﴾ (21)

"Kako ne vidite da vam je Allah omogućio da se koristite svim onim što postoji na nebesima i na Zemlji i da vas darežljivo obasipa blagodatima Svojim, i vidljivim i nevidljivim."¹

U drugom ajetu Plemeniti Allah rekao je:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْيَمِينَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبِينَ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٢٢﴾ وَأَتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٢٣﴾﴾ (22)

"Allah je Stvoritelj nebesa i Zemlje; On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite; i daje vam da se koristite lađama koje plove morem voljom Njegovom, i daje vam da se rijekama koristite, i daje vam da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću, i daje vam da se koristite noći i danom. I daje vam od svega onoga što od Njega tražite,

¹ Lukman, 20.

i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali, čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan.”²

Također je rekao:

﴿ وَمَا يَكُومُنَّ مِنْكُمْ فَمِنْ اللَّهِ ﴾

“Od Allaha je svaka blagodati koju uživate...”³

Uzvišeni Stvoritelj naredio je da se stalno sjećamo Njegovih blagodati, da bismo uvijek imali na umu neograničenu Allahovu milost prema stvorenjima i da bismo zahvaljivali na blagodatima:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ عِندَ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴾

“O ljudi, sjetite se blagodati kojom vas Allah obasipa. Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas sa neba i iz zemlje opskrbljuje?”⁴

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahova je ruka puna i ne umanjuje je ništa, On udjeljuje danonoćno. Zar ne vidite koliko je udijelio ljudima od stvaranja nebesa i Zemlje, i to, opet, nije umanjilo Njegovo bogatstvo.”⁵

Jedna od velikih blagodati kojima je Plemeniti Stvoritelj obasuo Svoje robove jeste blagodati stoke, i treba da na tome neprestano zahvaljujemo svome Gospodaru. Svevišnji Allah rekao je:

﴿ وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعْتِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ ﴾

² Ibrahim, 32-34.

³ En-Nahl, 53.

⁴ Fatir, 3.

⁵ El-Buhari, str. 1556/7411, i Muslim, 7/68/993.

فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٣﴾

“A kamile smo vam učinili jednim od Allahovih obreda hadždža i vi u njima imate dobro, zato spominjite Allahovo ime kada budu za klanje pripremljene, stojeći s jednom svezanom nogom, a kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onog koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili”⁶;

﴿ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَى الْفَلَاحِ تَحْمَلُونَ ﴿٨﴾ ﴾

“Allah je za vas stvorio stoku, da na nekoj jašete, a da neke jedete. Vi od njih koristi imate i vi na njima tovare nosite – i na njima i na lađama putujete”⁷;

﴿ وَمِمَّنْ أَلْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ وَفَرَسٌ كَلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ ﴾

“...i stoku koja se tovare i kolje – jedite od onoga čime vas je Allah opskrbio...”⁸;

﴿ وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَمْرَحُونَ ﴿٦﴾ وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّئِنْ كُنْتُمْ بِإِلْفِهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرؤُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْحَيْلَ وَالْإِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَرِيثَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ ﴾

“I stoku On za vas stvara; njome se od hladnoće štitite,

⁶ El-Hadždž, 36.

⁷ Gafir, 80.

⁸ El-En'am, 142.

a i drugih koristi imate, njome se najviše i hranite. Ona vam je ukras kada je sa ispaše vraćate i kada je na pašu izgonite, a nosi vam i terete u mjesta u koja bez velike muke ne biste stigli – Gospodar je vaš, uistinu, blag i milostiv. I konje, i mazge, i magarce – da ih jašete, i kao ukras i stvara ono što ne znate.”⁹;

﴿ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفَلَائِكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرَكُونَ ۗ لَيْسَ لَكُم عَلَيْهِ ظُهُورُهُ ثُمَّ تَذْكُرُونَهَا نِعْمَةً رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ ۗ ﴾

“Onaj koji stvara stvorenja svake vrste i daje vam lađe i stoku da na njima putujete i da se na palubama i na leđima njihovim smjestite i da se, potom, kada se smjestite na njih, sjetite blagodati Gospodara svoga.”¹⁰

Pored spomenutih koristi, ljudi piju ono što je u utrobi stoke. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ وَإِنَّ لَكُم مِّنَ الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتَتَّقُوا مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِن مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ مِّن دُمِّ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِثْقَالِ ذَرَّةٍ مِّن دُمِّ آخِرِهَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۗ ﴾

“Vi imate pouku i u stoci: Mi vas pojimo onim što je u utrobama njihovim, čistim mlijekom koje nastaje od grizina u buragu i od krvi – ukusno onima koji ga piju”¹¹;

﴿ وَإِنَّ لَكُم مِّنَ الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتَتَّقُوا مِمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُم فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ۗ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَائِكِ لِمُتَمَلِّئُونَ ۗ ﴾

“I stoka vam je pouka: Mi vas pojimo onim što je u

⁹ En-Nahl, 5-8.

¹⁰ Ez-Zuhruf, 12-13.

¹¹ En-Nahl, 66.

utrobama njezinim, i vi od nje mnogo koristite i vi se njome hranite i na njima, i na lađama putujete.”¹²

Dakle, raspolaganje stokom velika je Allahova, dželle šanuhu, blagodat prema ljudima, i oni se moraju zahvaliti Stvoritelju na tom davanju. A temeljni dio zahvalnosti Svevišnjem Allahu, kada se radi o tome, jeste klanje životinje isključivo u Allahovo ime.

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah je prokleo onoga ko prokune svoga oca”, a u drugoj verziji stoji: “...onoga ko prokune svoje roditelje, i prokleo je onoga ko prinese žrtvu u nečije drugo, a ne u Allahovo ime.”¹³

Ni u kom slučaju nije dopušteno prinijeti žrtvu nekoj od stvorenja. Klanje stoke u nečije drugo ime, mimo Allahova, šejtanski je postupak i praksa drevnih idolopoklonika.¹⁴

Selman el-Farisi, radijallahu anhu, govorio je da su dva čovjeka prošla pored jednog naroda koji nije dopuštao da iko prođe pored njihovog kipa a da ne prinese žrtvu. Kada su zatražili od prvog da kipu prinese kurban, rekao je: “Nemam ništa šta bih žrtvovao!” “Prinesi makar muhu”, rekoše mu. On tako učini i oni ga pustiše, ali on uđe u Džehennem. Kada su od drugog čovjeka zatražili da isto

¹² El-Mu'minun, 21-22.

¹³ Muslim, 13/118/1978.

¹⁴ Vidjeti: Medžmuul-fetava, 17/484, Iktidaus-siratil-mustekim, 1/59 i 64, Hudždetullahil-baliga, 2/487, Es-Sunenu vel-mubtedeat, str. 175, i Et-Temhidu li šerhi kitabit-tevhid, str. 139.

učini, on reče: "Ja žrtvu prinosisim samo Allahu", pa ga ubiše i on uđe u Džennet.¹⁵

Zahvalnost Uzvišenom Allahu može se upotpuniti samo lijepim postupanjem i dobročinstvom prema stoci u svim prilikama.

Enes b. Malik, radijallahu anhu, govorio je: "Kada bismo, putujući, odsjeli na nekom mjestu, ne bismo klanjali dobrovoljni namaz prije zbrinjavanja stoke."¹⁶

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sljedeće: "Kada budete putovali po zelenim površinama, dopustite devama da pasu, a kada budete putovali po neplodnoj zemlji, požurite."¹⁷

Komentirajući hadis, imam En-Nevevi zapisao je: "U hadisu je poticaj na nježnost prema životinjama i činjenje onoga što im donosi korist."¹⁸

Enes b. Malik prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se leđa stoke koriste za

¹⁵ Ahmed, u djelu *Ez-Zuhd*, str. 32/84, Ibn Ebu Šejbe, 6/477/33028, i El-Hatib, u djelu *El-Kifaja*, str. 185. U nekim verzijama ova predaja se pripisuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, ispravno je da se radi o Selmanovim, radijallahu anhu, riječima za koje postoji mogućnost da su preuzete od Izraelčana. Vidjeti: *El-Kavlul-mufid*, 1/224, od Ibn Usejmina.

¹⁶ Ebu Davud, 3/24/2551, i Et-Taberani, u djelu *El-Evsat*, 2/100/1398. Imam En-Nevevi kaže da ovo predanje ispunjava Muslimove kriterije, El-Hejsemi i Ibn Muflih smatraju ga dobrim, a šejh El-Albani vjerodostojnim. Vidjeti: *Medžmeuz-zevid*, 10/133, *El-Adabuš-šer'ija*, 2/445, *Miškatul-mesabih*, 2/1146, i *Behdžetun-nazirin*, 2/208.

¹⁷ Muslim, 13/58/1926.

¹⁸ Vidjeti: *El-Minhadž*, 13/59.

odmaranje.¹⁹ U verziji koju prenosi Ebu Hurejre stoji da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne koristite leđa stoke u svrhu minbera! Stoku vam je Allah potčinio da njome putujete u daleka mjesta u koja bez velike muke ne biste stigli."²⁰ Imam Ali el-Kari hadis je ovako objasnio: "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: 'Ne koristite leđa stoke u svrhu minbera!', znače da je zabranjeno zaustaviti jahalicu (i ne sjahati) radi razgovaranja, kupovine, prodaje i sl., tj. treba sići sa životinje, obaviti potrebu pa potom ponovo uzjahati."²¹

Sehl b. el-Hanzalija, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom kazao: "Bojte se Allaha u pogledu ove stoke nerazumne."²²

Ibn Omer, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna žena je kažnjena zbog mačke koju je zatvorila toliko dugo da je uginula, pa je zbog nje ušla u Džehennem. Kada ju je zatvorila, nije je hranila ni pojila niti ju je puštala da jede insekte po zemlji."²³

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek putovao pa je jako ožednio. Pronašao je bunar, sišao u njega i napio se

¹⁹ Ed-Darimi, 2/229/2668, Ibn Huzejme, 4/142/2544, i Et-Taberani, 20/193/431.

²⁰ Ebu Davud, 3/27/2567, s dobrim lancem prenosilaca, tvrdi Ibn Muflih, a po šejhu El-Albaniju, s vjerodostojnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *El-Adabuš-šer'ija*, 2/445, i *Sahihu suneni Ebi Davud*, 2/115.

²¹ Vidjeti: *Merkatul-mefatih*, 7/423.

²² Ebu Davud, 3/23/2548, i Ibn Huzejme, 4/143/2545. Imam En-Nevevi i šejh El-Albani ovo su predanje okarakterizirali dobrim. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/62, i *Behdžetun-nazirin*, 2/206.

²³ El-Buhari, str. 738/3482, i Muslim, 17/198/2242.

vode. Kada je izašao iz bunara, ugldao je psa kako dahće i jede zemlju od žeđi. Sišao je u bunar i napunio svoju cipelu vodom, a potom je svojim ustima držao tu cipelu sve dok nije popeo, a onda je napojio psa. Allah ga je za to nagradio i oprostio mu grijeha.²⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u jednu medinsku bašču i u njoj ugledao devu. Kada je deva vidjela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, počela je plakati. Tada ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao po čelu i ona je prestala plakati. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao vlasniku deve: "Zar se ne bojiš Allaha u pogledu ove deve koju ti je On podario! Požalila mi se da je opterećuješ teškim poslovima i da je patiš glađu."²⁵

Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, prenosi da su bili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putu pa se on udaljio radi određene potrebe. Ashabi su vidjeli ptičicu s dvoje ptičića, i uzeli ptičice. Potom je doletjela ptica i počela snažno mahati krilima. Kada je to vidio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko je povrijedio ovu pticu? Vratite joj ptičice." Isto tako, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je spaljen mravinjak pa je upitao ko ga je spalio. "Mi", odgovoriše ashabi, na što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, samo reče: "Vatrom ima pravo

²⁴ El-Buhari, str. 498/2363, i Muslim, 17/199/2244.

²⁵ Ebu Davud, 3/23/2549, Ebu Ja'la, 6/34/6754, i imam El-Bejheki, u djelu *Marifetus-sunen*, 6/130/4783, s ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Sahihut-tergib*, 2/554.

kažnjavati samo Gospodar vatre."²⁶

Ebu Umame, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude milostiv, makar se radilo o klanju ptičice, Allah će mu biti milostiv na Sudnjem danu."²⁷

Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, udarao je čovjeka koji je tovario na deve ono što one ne mogu nositi.²⁸

Ibn Omer, radijallahu anhu, vidio je pastira koji napasa stado na neplodnoj zemlji, a u blizini je bilo lijepo mjesto za napasanje, pa ga je upozorio: "Teško tebi, premjesti stado na ono tamo mjesto! Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori: 'Svaki će pastir biti pitan za svoje stado.'²⁹

Omer b. Abdulaziz imao je slugu koji je radio s njegovom mazgom i svaki dan mu donosio dirhem zarade. Jednog je dana donio dirhem i po. Omer mu tada reče: "Izmorio si mazgu, pusti je neka odmara tri dana."³⁰

²⁶ Ebu Davud, 3/55/2675. Imam En-Nevevi i šejh El-Albani ovo predanje smatraju vjerodostojnim. Vidjeti: *Rijadus-salihin*, str. 556, i *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/64-65.

²⁷ El-Buhari, u zbirci *El-Edebul-mufred*, str. 151/381 (El-Albani), Temmam, u djelu *El-Fevaid*, 4/82/1293 (*Er-Revdul-bessam*), Et-Taberani, 8/234/7913, El-Bejheki, u djelu *Šuabul-iman*, 7/482/11070, i Ed-Dija, u zbirci *El-Muhtara*, 6/263/15614 (*Kenzul-ummal*), s dobrim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/1/66.

²⁸ Ibn Sa'd, u djelu *Et-Tabekatul-kubra*, 7/91. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/67.

²⁹ Ahmed, 5/273/5869, i El-Bejheki, u djelu *Šuabul-iman*, 7/479/11063, s dobrim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/1/68.

³⁰ Ebu Nuajm, u djelu *Hil'jetul-evlija*, 5/260.

Utemeljenost klanja kurbanda

Klanje kurbanda propisano je druge godine po Hidžri, kada i bajram-namaz.³¹ Prinošenje žrtve utemeljeno je Kur'anom, hadisom i konsenzusom islamskih učenjaka. Prema jednom tumačenju, Allahove riječi: "فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْر" imaju značenje: "...**pa klanjaj se svome Gospodaru i kurban kolji...**"³² U najvjerodostojnijim hadiskim zbirkama zapisana su predanja u kojima stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kurban lično klaao.³³

U jednom predanju stoji da je Abdullah b. Omer izjavio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u Medini deset godina i (svake je godine) klaao kurban."³⁴

Među islamskim učenjacima ne postoji razilaženje u vezi s legitimnosti klanja kurbanda, tj. svi su jednoglasni u mišljenju da je klanje kurbanda propis utemeljen vjerom i da je, štaviše, veliki simbol islama.³⁵

Sveznajući Allah rekao je:

³¹ Vidjeti: *El-Fikhu alel-mezahibil-erbea*, 1/715.

³² *El-Kevser*, 2.

³³ *El-Buhari*, str. 359/1712, *Muslim*, 13/100/1966, i neki drugi muhaddisi.

³⁴ *Et-Tirmizi*, 5/61/1507, *Ahmed*, 4/426/4955. Imam *Et-Tirmizi* ovo predanje smatra dobrim, a šejh *El-Albani* slabim. Vidjeti: *Dai fus-sunen*, str. 147.

³⁵ Vidjeti: *El-Vesit*, 4/228, *El-Mugni*, 9/345, *Ihkamul-ahkam*, str. 695, *Šerhuz-Zerkeši*, 3/273, *Rahmetul-umma*, str. 109, *Keššaful-kina*, 3/24, *Merkatul-mefatih*, 3/504, *Es-Sejlul-džerrar*, 4/73, *El-Fikhu alel-mezahibil-erbea*, 1/715, *Advaul-bejan*, 5/416, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/452, *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/417, i *Tejsirul-Allam*, 2/561.

﴿ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۚ فَإِنَّهُمْ كَانُوا إِلَى اللَّهِ وَرَجْعًا ۗ وَأَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْسِرِينَ ﴿٢٤﴾ ﴾

“Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje...”³⁶ Iz ajeta se zaključuje da je klanje kurbana bilo propisano u svim vjerezakonima koje je Svevišnji Allah objavio Svojim poslanicima.³⁷

Odlike kurbana

Klanje kurbana veličanstven je ibadet kojim se musliman približava Allahu, dželle šanuhu. Također, to je bila stalna Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, praksa. Postoji nekoliko hadisa koji ukazuju na odliku klanja kurbana, ali su se hadiski stručnjaci kritički osvrtnali na te hadise i osporavali njihovu autentičnost. Spomenuti hadisi su sljedeći:

1. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Čovjek ne može uraditi bolje djelo za Bajram od klanja kurbana. Kurban će na Sudnji dan donijeti svoje rogove, vunu i papke. Njegova će krv biti primljena kod Allaha prije*

³⁶ El-Hadždž, 34.

³⁷ Vidjeti: *El-Džamī li ahkamil-Kur’an*, 12/63, *Tuhfetul-mevdud*, str. 61, imama Ibnul-Kajjima, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/453.

nego što padne na zemlju³⁸, zato dobrovoljno prinosite žrtvu.”³⁹

2. Aiša, majka pravovjernih, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio: *“Koljite kurbane i očistite njima svoje duše, jer svakom će muslimanu koji svoju žrtvu okrene prema kibli, njena krv, jetra i vuna biti na vagi njegovih dobrih djela na Sudnjem danu.”⁴⁰*
3. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: *“O ljudi, koljite kurbane i očekujte nagradu za prolivenu krv, jer ona prilikom pada na zemlju odlazi u zaštićeno mjesto kod Allaha.”⁴¹*
4. Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, prenosi da su ashabi upitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *“Allahov Poslaniče, odakle klanje kurbana?” “To je*

³⁸ Tj. prilikom klanja.

³⁹ Et-Tirmizi, 2/1045/3126 i 4/83/1493 (Šakir), i El-Begavi, u djelu *Šerhus-sunna*, 4/342/1124. Imam Et-Tirmizi i El-Mubarekfuri navedeni hadis smatraju dobrim. Međutim, imam El-Buhari, Ibn Hibban i Ez-Zehebi smatraju ga slabim, i to je preferirajuće mišljenje. Vidjeti: *El-Mugni*, 1/354 (uz *El-Ihja*), *Telhisul-mustedrek*, 4/246, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/41, *Es-Silsiletud-daifa*, 2/14, i *Daiful-metdžerir-rabih*, str. 161.

⁴⁰ Abdurrezzak, 4/388/8167, i Ibn Abdulberr, 23/193. Imam El-Bejheki ovo je predanje smatrao slabim. Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 9/479, i *El-Medžmu*, 8/383.

⁴¹ Et-Taberani, u djelu *El-Evsat*, 8/216/8319. U lancu prenosilaca ovog predanja postoje prenosioci Musa b. Zekerija et-Tusteri i Amr b. Husajn, a njihova su predanja ništavna. Vidjeti: *El-Mugni fid-duafa*, 2/143 i 2/438, i *Daiful-metdžerir-rabih*, str. 162.

praksa vašeg oca Ibrahima", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "A koliku nagradu imamo za njihovo klanje?", ponovo upitaše, na šta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Za svaku vlas njegove vune imat ćete jedno dobro djelo."⁴²

5. Hasan b. Alija, radijallahu anhuma, prenio je sljedeći Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis: "Kurban će onome ko ga dobrovoljno zakolje, nadajući se nagradi od Allaha, biti zaštita od Vatre."⁴³

6. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, podsjetio muslimane: "U ovom danu⁴⁴ čovjek ne može uraditi bolje djelo od klanja kurvana, osim uspostavljanja prekinute rodbinske veze."⁴⁵

⁴² Ibn Madže, 2/1045/3127, Ahmed, 14/431/19179, i El-Asbehani, u djelu *Et-Tergib*, 1/242/356. Imam El-Buhari ovo je predanje ocijenio slabim, imam El-Munziri, El-Busiri i Ez-Zehebi ništavnim, a šejh El-Albani apokrifnim. Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 9/439, *Telhisul-mustedrek*, 2/422, *Misbahuz-zudžadža*, 3/223, *Daifut-tergib*, 1/337, *Es-Silsiletud-daiifa*, 2/14, i *Daiful-metdžerir-rabih*, str. 163.

⁴³ Et-Taberani, 3/84/2736. Islamski učenjaci za ovo predanje kažu da je apokrifno. Vidjeti: *Medžmeuz-zevid*, 4/17, *Es-Silsiletud-daiifa*, 2/15, i *Daifut-tergib*, 1/339.

⁴⁴ Tj. Kurban-bajramu.

⁴⁵ Et-Taberani, 11/27/10948. U lancu prenosilaca ovog hadisa postoji nekoliko nepouzdanih prenosilaca. Vidjeti: *Medžmeuz-zevid*, 4/17, *Hulasatul-bedril-munir*, 2/386, *Es-Silsiletud-daiifa*, 2/13-14, *Daifut-tergib*, 1/337, i *Daiful-metdžerir-rabih*, str. 163.

7. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sljedeće: "Izabirite lijepe kurbane jer ćete na njima jahati preko sirat-čuprije."⁴⁶

8. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Fatimi, radijallahu anha: "Idi i prisustvuj klanju svoga kurvana jer će ti s prvom kapi krvi biti oprošteni prethodni grijesi." Ona upita: "Allahov Poslaniče, da li to vrijedi samo za ehli-bejt, tvoju porodicu, ili za sve muslimane?" On odgovori: "Ne samo za moju porodicu, već za sve muslimane."⁴⁷

9. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Fatimi: "O Fatima, prisustvuj klanju kurvana jer s prvom kapi krvi bit će ti oprošteni svi grijesi. Tvoj će kurban biti donesen na Sudnji dan a njegovo meso i krv teži sedamdeset puta više, pa će biti stavljen na tvoju vagu."⁴⁸

⁴⁶ Ed-Dejlemi, u zbirci *Musnedul-firdevs*, 5/88/12177 (*Kenzul-ummal*), i Ed-Dija, u djelu *El-Munteka*, 3/411 (*Es-Silsiletud-daiifa*). Lanac prenosilaca ovog hadisa ništavnim su ocijenili sljedeći hadiski eksperti: Ibn Hadžer, Es-Sehavi, El-Adžluni i El-Albani. Vidjeti: *Et-Telhisul-habir*, 4/1484, *El-Mekasidul-hasena*, str. 114/108, *Kešful-hafa*, 1/144, *Es-Sunenu vel-mubtedeat*, str. 174, te *Es-Silsiletud-daiifa*, 1/173, 3/411 i 6/207.

⁴⁷ El-Hakim, 4/247/7524, i El-Bezzar, 1/487/836 (*Muhtesaruz-zevid*). Ovaj hadis ništavnim smatra imam Ez-Zehebi i šejh El-Albani. Vidjeti: *Telhisul-mustedrek*, 4/247, *Daifut-tergib*, 1/337, i *Es-Silsiletud-daiifa*, 2/15.

⁴⁸ El-Bejheki, 9/476/19161, i Ibn Menia, u svom *Musnedu*, 6/243 (*El-Metalibul-alija*) i 7/78 (*Ithaful-hajera*), Ebu Šejh u djelu *Ed-Dahaja*,

10. Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Imetak se ne može uložiti u Allahu dražu stvar od žrtve koja se prinese za Bajram."⁴⁹

Imam Ibnul-Arebi el-Maliki zapisao je: "Ne postoji vjerodostojan hadis koji ukazuje na posebne odlike kurba-
na. S tim u vezi, prenesena su samo čudna i neispravna predanja."⁵⁰ Ibn Hadžer, Es-Sehavi, El-Menavi i Eš-Šukajri naveli su ove Ibnul-Arebijeve riječi i nisu ih komentirali,⁵¹ što nam, uistinu, ukazuje da je vjerodostojnost predmetnih hadisa sporna. I šejh Bekr Ebu Zejd pozvao se na izjavu učenjaka koji kažu: "Ne postoji ispravan hadis u vezi s odlikama klanja kurba-
na."⁵²

Pa ipak, Ibn Abdalberr kaže: "U vezi s odlikama klanja kurba-
na prenesena su dobra predanja", te je kao primjer naveo navedeno Ibn Abbasovo predanje.⁵³ Imam En-Nevevi, autoritet šafijske pravne škole, ostavio je sljedeći zapis: "Naša pravna škola smatra klanje kurba-
na boljim od

1/354 (*El-Mugni - El-Ihja*) i El-Asbehani, u djelu *Et-Tergib*, 1/241/355. Imam El-Bejheki navedeni hadis smatra slabim, a šejh El-Albani apokrifnim. Vidjeti: *Daifut-tergib*, 1/338, i *Daiful-metdžerir-rabih*, str. 162.

⁴⁹ Et-Taberani, 11/14/10894, El-Bejheki, 9/438/19014, i Ed-Darekutni, 4/187/4707. Po islamskim učenjacima, hadis je ništavan. Vidjeti: *El-Dževherun-neki*, 9/438, *Medžmeuz-zevid*, 4/17, *Es-Silsiletud-daifa*, 2/12-13, i *Daiful-metdžerir-rabih*, str. 163.

⁵⁰ Vidjeti: *Aridatul-ahvezi*, 4/3.

⁵¹ Vidjeti: *Et-Telhisul-habir*, 4/1484, *El-Mekasidul-hasena*, str. 114, *Fejdul-Kadir*, 1/618, i *Es-Sunenu vel-mubtedeat*, str. 174.

⁵² Vidjeti: *Et-Tahdis*, str. 109, šejha Bekra Ebu Zejda.

⁵³ Vidjeti: *Et-Temhid*, 23/192.

sadake udijeljene u protuvrijednosti, na osnovu poznatih vjerodostojnih hadisa koji govore o odlikama klanja kurba-
na."⁵⁴ A Allah, opet, najbolje zna.

Mudrost klanja kurba- na

Kada je riječ o mudrosti klanja kurba-
na, Sveznajući Allah najbolje zna zbog čega i iz koje je mudrosti propisao određenu vrstu i formu ibadeta, i samo On poznaje njenu suštinu. Ipak, polazeći od raspoloživih dokaza, možemo kazati da su sljedeći razlozi jedni od niza razloga i mudrosti klanja kurba-
na:

1. Približavanje Uzvišenom Allahu; Plemeniti Gospodar u Svojoj časnoj Knjizi kaže:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣٠﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ ۚ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٣١﴾﴾

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema sudruga; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman.'"⁵⁵

Također:

﴿لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَآؤَهَا وَلَكِنَّ يَنَالُهُ النُّقُوعُ مِنكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا

⁵⁴ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/404.

⁵⁵ El-En'am, 162-163.

﴿لَكُمْ لِيُشْكِرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ﴾

“Do Allah neće doprijeti meso njihovo i krv njihova⁵⁶, ali će Mu stići iskreno učinjena djela vaša, tako vam ih je potčinio da biste Allaha veličali i zato što vas je uputio.”⁵⁷

2. Zahvala na blagodati stoke koju nam je potčinio naš Stvoritelj; Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِن شَعِيرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجِئْتُ جُنُوبَهَا فَكُلُوا مِنهَا وَأَطْعُمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

“A deve smo vam učinili jednim od obreda hadždža i vi u njima imate dobro, zato spominjite Allahovo ime kada budu za klanje pripremljene, stojeći s jednom svezanom nogom, a kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili.”⁵⁸

3. Oživljavanje prakse Allahovog poslanika Ibrahima, alejhis-selam; Svevišnji Allah kaže:

﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ

مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَبْنَؤُا قَالَ يَبْنَؤُا فَعَلَّ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

⁵⁶ Tj. meso i krv deva.

⁵⁷ El-Hadždž, 37.

⁵⁸ El-Hadždž, 36.

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَتَدْبِيرُهُ أَن يَتَّبِعِهِمْ ﴿١٠٤﴾ قَدْ صَدَّقَت الرُّبِّيَّةُ

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَتَدْبِيرُهُ

يُذَبِّحُ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

“I kada njih dvojica poslušase, i on ga čelom prema zemlji položi, Mi ga zovnusmo: ‘O Ibrahime, ti si se Objavi u snu odazvao – a Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine, to je, zaista, bilo očito iskušenje’, i kurbanom ga velikim iskupismo.”⁵⁹ U hadisu koji je (sa slabim lancem prenosilaca) zabilježio imam Ebu Davud od Džabira b. Abdullaha, stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Kurban-bajram zaklao dva debela rogata kastrirana ovna, i neposredno pred klanje izgovarao: “Okrećem lice svoje Onome koji je stvorio nebesa i Zemlju, po uzoru na čistu vjeru Ibrahimovu, i ja nisam idolopoklonik...”⁶⁰

4. Pokazatelj čovjekove bogobožnosti:

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمِ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾

“A ko poštiva Allahove propise – znak je bogobožnosti srca.”⁶¹

5. Oličenje dobra koje se vraća onome ko prinese kurban; Uzvišeni Allah rekao je:

⁵⁹ Es-Saffat, 102-107.

⁶⁰ Ebu Davud, 3/95/2795.

⁶¹ El-Hadždž, 32.

﴿وَالْبَدَنَتِ جَعَلْنَهَا لَكُمْ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾

"A deve smo vam učinili jednim od obreda hadždža i vi u njima imate dobro..."⁶² Ebu Hazim, poznati učenjak, pozajmio je novac za kurban, i kada je upitan u vezi s tim, samo je odgovorio: "Svevišnji Allah kaže: '**...vi u njima imate dobro...**'"⁶³

6. Ostvarenje blagostanja i poticaj na radost i veselje porodice i komšija na dan Bajrama; Nutejša el-Huzeli prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dani tešrika*⁶⁴ jesu dani jela, pića i spominjanja Allaha."⁶⁵
7. Jačanje bratstva i bliskosti među vjernicima koji zajednički učestvuju u klanju kurbanda, kada, naprimjer, sedmerica učestvuju u žrtvovanju jedne krave ili deve, o čemu ćemo kasnije govoriti.

Propis klanja kurbanda

Prethodno smo spomenuli da islamski učenjaci imaju jednoglasan stav u vezi s legitimnosti prinošenja kurbanda, ali se podvajaju u mišljenju da li je to obaveza (vadžib) ili krajnje pohvalno (sunnet). Prvo mišljenje zastupa

⁶² El-Hadždž, 36.

⁶³ Vidjeti: *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 3/232.

⁶⁴ A to su jedanaesti, dvanaesti i trinaesti dan zul-hidždžeta.

⁶⁵ Muslim, 8/15/1141.

nekoliko učenjaka, između ostalih: Ebu Hanife, imam Malik (po jednoj verziji), El-Lejs b. Sa'd, Er-Rebia, El-Evzai, neki malikijski učenjaci i Ibn Tejmije.⁶⁶

Ovi učenjaci obaveznost prinošenja kurbanda dokazuju sljedećim argumentima:

1. Riječima Uzvišenog Allaha:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ﴾

"...pa klanjaj se svome Gospodaru i kurban kolji..."⁶⁷

Komentar: komentatori Kur'ana, Allahove, dželle šanuhu, riječi: "**...i kurban kolji...**" tumače na nekoliko načina, pa se, shodno tome, razlikuje značenje ajeta.⁶⁸ Prema tome, ovaj ajet nije jasan argument koji ukazuje na obaveznost klanja kurbanda. Imam El-Kurtubi smatra da citirani ajet ima sljedeće značenje: "Klanjaj se svome Gospodaru i kurban kolji u ime svoga Gospodara."⁶⁹

2. Džundub el-Bedželi, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko je zaklao kurban prije bajram-namaza, neka zakolje drugi, a ko nije, neka sada zakolje.*"⁷⁰

⁶⁶ Vidjeti: *El-Mebusut*, 12/8, i *El-Minhadž*, 13/93, imama En-Nevevija, *Medžmuul-fetava*, 23/162, *Umdetul-kari*, 6/277 i 305, *Hil'jetul-ulema*, 3/369, *lalaus-sunen*, 17/235, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/454.

⁶⁷ El-Kevser, 2.

⁶⁸ Vidjeti: *Zadul-mesir*, 4/498, *El-Mufhim*, 5/350, i *Ed-Durrul-mensur*, 6/689.

⁶⁹ Vidjeti: *Zadul-mesir*, 4/498, i *Sahihu fikhis-sunna*, 2/367.

⁷⁰ El-Buhari, str. 1214/5562, i Muslim, 13/92/1960.

Komentar: Iako je izrečen u imperativnoj formi, hadis ne objašnjava propis klanja kurbanā, već vrijeme u kojem se kurban treba zaklati. Zapovijest za ponovno klanje nakon bajram-namaza ima status riječi: "Ponovi namaz!", upućenih onome ko je klanjao duha-namaz prije izlaska sunca.⁷¹

3. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sljedeće: "Ko bude u mogućnosti da zakolje kurban, pa to ne učini, neka ne dolazi na musallu."⁷²

Komentar: Islamski se učenjaci razilaze u vezi s tim dopire li ovo predanje do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili su to Ebu Hurejrine riječi. Imam Et-Tirmizi, Ed-Darekutni, Ibn Abdalberr, Et-Tahavi, Ibn Abdulhadi i neki drugi smatraju da su ovo riječi ashaba (mevkuf).⁷³ Povrh svega, predanje nije jasan argument da je klanje kurbanā obavezno.⁷⁴ Imam Ibn Hadžer el-Hejtemi smatra da spoljašnje značenje ovoga hadisa ukazuje da je sustezanje

⁷¹ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/6.

⁷² Ibn Madže, 2/1044/3123, El-Hakim, 4/258/7565, i Ed-Darekutni, 4/189/4717, s lancem prenosilaca oko čije vjerodostojnosti postoji razilaženje. Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/354, *Misbahuz-zudžadža*, 3/222, i *Sahihul-džamia*, 2/1106.

⁷³ Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 9/437, *Et-Temhid*, 7/17 (*Fethul-Malik*), *Tenkihat-tahkik*, 2/62, imama Ez-Zehebija, *Tenkihat-tahkik*, 2/498, imama Ibn Abdulhadija, *Fethul-Bari*, 10/6, *Bulugul-meram*, str. 291, *Sahihu fikhis-sunna*, 2/368, i *Fikhul-udhija*, str. 22.

⁷⁴ Vidjeti: *Nasbur-raja*, 4/207, i *Fethul-Bari*, 10/6.

od klanja kurbanā veliki grijeh, mada ne zna da je ijedan učenjak tako izjavio.⁷⁵

4. Alija, radijallahu anhu, prenosi sljedeće Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Klanje kurbanā derogiralo je prinošenje svih drugih žrtava, a ramazanski post ostale vrste posta."⁷⁶

Komentar: Nakon što je naveo ovo predanje u svom *Sunenu*, imam Ed-Darekutni rekao je: "Predanja El-Musejjiba b. Šerika su izrazito slaba." Imam Ibn Hazm, El-Bejheki, Ibnul-Dževzi i Ibn Hadžer predanje su također ocijenili slabim.⁷⁷ Imam En-Nevevi i šejh Eš-Šinkiti pozivaju se na konsenzus hadiskih stručnjaka u vezi sa slabosti ovog predanja.⁷⁸

5. Mihnef b. Sulejm, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je stajao na Arefatu, na Oprosnom hadždžu, rekao: "O ljudi, svako je domaćinstvo obavezno godišnje zaklati jedan kurban."⁷⁹

Komentar: Neki hadiski stručnjaci prigovorili su ovom predanju, dok ga drugi prihvataju.⁸⁰ Ebul-Abbas el-

⁷⁵ Vidjeti: *Ez-Zevadžir*, 1/457.

⁷⁶ El-Bejheki, 9/439/19019, i Ed-Darekutni, 4/186/4702.

⁷⁷ Vidjeti: *Tenkihat-tahkik*, 2/63, *Nasbur-raja*, 4/208, *Umdetul-kari*, 6/306, *Ed-Diraja*, 2/213, i *Es-Silsiletud-daiifa*, 2/304-305.

⁷⁸ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/356, i *Advaul-bejan*, 5/420.

⁷⁹ Ebu Davud, 3/93/2788, Et-Tirmizi, 5/73/1518, i Ibn Madže, 2/1045/3125.

⁸⁰ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/355, i *El-Minhadž*, 13/115, imama En-Nevevija, *El-Mufhim*, 5/350, *Fethul-Bari*, 10/6, i *Tuhfetul-ahvezi*, 5/74.

Kurtubi i Ibn Hadžer smatraju da kontekst ovog predanja nije jasan argument kada je riječ o obaveznosti klanja kurbana.⁸¹ Ova tvrdnja dobija svoje pravo značenje kada ovo i druga predanja iz kojih se nazire obaveznost klanja kurbana uskladimo s razumijevanjem najbolje generacije muslimana.

Dakle, argumenti iz kojih se zaključuje obaveznost klanja kurbana onome ko je u mogućnosti, ili su nejasni, ili su slabi.

Druga skupina učenjaka klanje kurbana smatra pritvrđenim sunnetom. To je stav sljedećih islamskih autoriteta: Ebu Bekra, Omera, Ibn Mes'uda, Alkame, Malika (po odabranoj verziji), Ebu Jusufa i Muhammeda b. Hasana eš-Šejbanija (Ebu Hanifinih učenika), Eš-Šafija, Ahmeda, Ishaka, Ebu Sevra, El-Muzenija, El-Buharija, Ibnul-Munzira, Ibn Hazma, dakle, stav izrazite većine islamskih učenjaka.⁸²

Oni se rukovode sljedećim argumentima:

1. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko htjedne zaklati kurban neka ne uklanja dlake s tijela,*

⁸¹ Vidjeti: *El-Mufhim*, 5/350, i *Fethul-Bari*, 10/6.

⁸² Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/426, *El-Muhalla*, 7/358, *El-Havil-kebir*, 15/71, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/428, *El-Mugni*, 9/345, *El-Ihtijar*, 5/471, *Ahkamul-Kur'an*, 4/423, imama Ibnul-Arebija, *El-Mufhim*, 5/348-349, *El-Medžmu*, 6/354, *El-Minhadž*, 13/115, *Šerhul-Buhari*, 6/5, imama Ibn Bettala, *Tarhut-tesrib*, 5/192, *Hil'jetul-ulema*, 3/369, *Umdetul-kari*, 21/144, *Fethul-Bari*, 10/5, *Avnul-mabud*, 7/342, *Er-Revdatun-nedijja*, 2/468, *El-Mevsuatul-fikhijja*, 4/76, *Mesailul-džumhur*, 1/400, i *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/418.

*ništi išta s kože u prvih deset dana*⁸³." U drugom predanju stoji dodatak: "*...i neka ne krati nokte*."⁸⁴ A Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Ko htjedne zaklati kurban...*" ukazuju na to da klanje kurbana nije obavezno, već da je dobrovoljno djelo.⁸⁵

Komentar: Iz izraza "*ko htjedne*" ne mora nužno proisteći da je klanje kurbana dobrovoljno. To je slično izjavi: "*Ko bude namjeravao obaviti hadždž, neka pripremi poputninu*", što ne ukazuje na to da obavljanje hadždža nije obavezno.⁸⁶

2. Ibn Abbas prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kurban je meni obaveza, a vama sunnet*."⁸⁷ Kontekst navedenog hadisa jasno ukazuje na to da kurban nije obavezan.⁸⁸

Komentar: Zbog slabog lanca prenosilaca, ovo predanje ne može se uzeti za argument.

3. Ebu Seriha (Huzejfa b. Usejd el-Giffari) izjavio je:

⁸³ Tj. prvih deset dana zul-hidždžeta.

⁸⁴ Muslim, 13/115/1977.

⁸⁵ Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/18-19 (*Fethul-Malik*), *Bidajetul-mudžtehid*, 1/429, i *Fejdu-l-Kadir*, 1/427.

⁸⁶ Uporediti: *Medžmuul-fetava*, 23/163, *Fethul-Bari*, 10/20, i *Merkatul-mefatih*, 3/510.

⁸⁷ Et-Taberani, 11/207/11674, Ed-Darekutni, 2/15/1615, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Tenkihut-tahkik*, 1/503, Ibn Abdulhadija, Šakirove opaske na *El-Musned*, 2/502, *Es-Silsiletud-daifa*, 6/493-494, i *Daiful-džamia*, str. 336 (2285).

⁸⁸ Uporediti: *El-Havil-kebir*, 15/71.

"Znam da Ebu Bekr i Omer (ponekad) nisu prinostili kurban."⁸⁹

4. Ebu Vail prenosi da je ashab Ebu Mes'ud el-Bedri izjavio sljedeće: "Ja ponekad ne zakoljem kurban iako sam u mogućnosti, iz razloga da moje komšije ne pomisle da mi je to obaveza."⁹⁰
5. Prenosi se da Ibn Omer klanje kurbana nije smatrao obaveznim.⁹¹ U drugom predanju stoji da je Ibn Omer rekao: "Klanje kurbana je sunnet i oblik poslušnosti."⁹² Imam El-Buhari u svome *Sahihu* naslovio je poglavlje: *Klanje kurbana je sunnet*.⁹³

Pošto je naveo neka od spomenutih predanja, imam Eš-Šatibi rekao je: "Ovaj se stav prenosi od velikog broja ispravnih prethodnika."⁹⁴

⁸⁹ Abdurrezzak, 4/381/8139, El-Bejheki, 9/444/19034, Ebu Bekr el-Bagdadi, u djelu *Ed-Dahaja* i Ibn Ebu Hajsema, u djelu *Et-Tarih*, 4/1496 (*Et-Telhisul-habir*), Et-Tahavi, u djelu *Šerhul-meani*, 4/147, Vekia, u djelu *Ahbarul-kuda*, 3/41-42, i Ibn Hazm, 7/358. Ovo predanje ispravnim smatraju sljedeći hadiski stručnjaci: Ibn Hazm, En-Nevevi, Ibn Hadžer i El-Albani. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/19, *El-Medžmu*, 8/356, *Ed-Diraja*, 2/215, i *Irvaul-galil*, 4/355.

⁹⁰ Abdurrezzak, 4/383/8148-8149, i El-Bejheki, 9/445/19037. Ibn Hazm, Ibn Hadžer i El-Albani ovo su predanje okarakterizirali ispravnim. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/358, *Et-Telhisul-habir*, 4/1496, i *Irvaul-galil*, 4/355.

⁹¹ El-Bejheki, 9/445/19040. Ibn Hazm je ovo predanje ocijenio ispravnim. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/358.

⁹² El-Buhari, 21/144 (*Umdetul-kari*) muallekan. Ibn Hadžer je ovo predanje smatrao dobrim. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/6.

⁹³ Vidjeti: *Šerhul-Buhari*, 6/5, imama Ibn Bettala.

⁹⁴ Vidjeti: *El-latisam*, 2/332.

Ibn Hazm tvrdi: "Nije potvrđeno da je ijedan ashab klanje kurbana smatrao obavezom."⁹⁵

Imam El-Maverdi kaže: "Navedena predanja ukazuju na konsenzus ashaba o tome da klanje kurbana nije obaveza."⁹⁶

Prve su generacije ponekad izbjegavale klanje kurbana iz bojazni da ljudi tu praksu ne prihvate kao strogu obavezu.⁹⁷

Poslije navedenih obostranih dokaza, možemo konstatirati da je mišljenje većine učenjaka zasnovano na jačim argumentima i da je klanje kurbana sunnet. Pa ipak, ne bi trebalo da imućni muslimani izostavljaju ovaj ibadet, jer je klanje kurbana veliki simbol islama i praksa muslimana kroz generacije.

Imam Malik govorio je: "Klanje kurbana je sunnet, i ne predstavlja mi radost da imućni muslimani ostavljaju tu praksu."⁹⁸

Imam Ahmed (po jednoj verziji) rekao je: "Ružno je da onaj ko ima mogućnosti izostavlja klanje kurbana."⁹⁹

Hanefijski učenjaci Ebu Jusuf, Muhammed i Et-Tahavi kažu: "Klanje kurbana nije vadžib već je sunnet; nije

⁹⁵ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/358.

⁹⁶ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/72.

⁹⁷ Vidjeti: *El-Mufhim*, 5/349, imama Ebul-Abbasa el-Kurtubija, i *El-latisam*, 2/476.

⁹⁸ Vidjeti: *El-Munteka*, 4/196. Slično tome izjavio je imam Eš-Šafi. Vidjeti: *El-Umm*, 3/151.

⁹⁹ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/5, i *Avnul-mabud*, 7/344.

dopušteno da ga imućni muslimani izbjegavaju.¹⁰⁰

Imam En-Nevevi konstatirao je: "Klanje kurbanā pritrđeni je sunnet i veliki simbol islama, ko je u mogućnosti treba ga praktimirati."¹⁰¹

Ibn Usejmin i Sejjid Sabik rekli su: "Klanje kurbanā pritrđeni je sunnet i ružno je da ga imućan musliman izostavlja."¹⁰²

Neki malikijski učenjaci smatraju da će se povesti borba protiv stanovnika onog mjesta čiji svi građani namjerno zapostave klanje kurbanā.¹⁰³ A Allah najbolje zna.

Šta ne smije činiti onaj ko namjerava zaklati kurban

Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko htjedne zaklati kurban neka ne uklanja dlake s tijela, niti išta s kože u prvih deset dana." U drugom predanju stoji dodatak: "...i neka ne odrezuje nokte."¹⁰⁴

Ovaj je hadis najjasniji argument kada je riječi o

¹⁰⁰ Vidjeti: *Et-Temhid*, 23/189, *El-Istizkar*, 5/427, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 15/107, i *Fethu-Bari*, 10/5.

¹⁰¹ Vidjeti: *Revdatur-talibin*, 3/192.

¹⁰² Vidjeti: *Medžmuu fetava ve resail*, 25/15, 19 i 22, i *Fikhus-sunna*, 2/195.

¹⁰³ Vidjeti: *Mevahibul-Dželil*, 4/362.

¹⁰⁴ *Muslim*, 13/115/1977.

uklanjanju dlaka, otkidanju (malih) dijelova kože i odrezivanju noktiju onome ko namjerava prinijeti žrtvu. Islamski učenjaci u vezi s ovim pitanjem imaju različite stavove. Seid b. el-Musejjib, Er-Rebia, Ahmed, Ishak, Ibnul-Munzir i Davud smatraju ove stvari zabranjenim, što dokazuju spoljašnjim značenjem hadisa.

Imam Malik, po jednoj verziji; Eš-Šafi i izrazita većina učenjaka šafijske pravne škole smatraju da je uklanjanje dlaka s tijela, otkidanje dijelova kože i kraćenje noktiju pogrdno.

Imam Ebu Hanife i Malik, po drugoj verziji, smatrali su da to nije problematično.¹⁰⁵

Nedvojbeno je da je preče ne činiti ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, radilo se o pogrdnom ili zabranjenom postupku.

Vrijeme klanja kurbanā

Sveznajući Allah propisao je klanje kurbanā u najboljem danu, što stoji u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, hadisu koji prenosi Abdullah b. Kurt: "Najveći dan u Allaha jeste dan u kojem se prinosi žrtva, a zatim dan

¹⁰⁵ Vidjeti: *Mealimus-sunen*, 2/196, *Et-Temhid*, 17/235, *Šerhus-sunne*, 4/348, *El-Mugni*, 9/346, *El-Minhadž*, 13/116, *El-Medžmu*, 8/363, *El-Mufhim*, 5/382, *Hil'jetul-ulema*, 3/371-372, *Umdetul-kari*, 21/158, i *Bezlu-medžhud*, 13/12.

nakon Kurban-bajrama.¹⁰⁶

Ukbe b. Amir prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dan Arefata, dan klanja kurbanu i dani tešrika naši su blagdani."¹⁰⁷

Šejhul-islam Ibn Tejmijje zapisao je: "Najbolji dan u sedmici jeste petak, po konsenzusu islamskih učenjaka, a najbolji dan u godini jeste Kurban-bajram."¹⁰⁸

Ibn Redžeb tvrdi da je Kurban-bajram vredniji od Ramazanskog bajrama.¹⁰⁹

Islamski se učenjaci razilaze o pitanju vremena u kojem se može prinijeti kurban, a jednoglasni su u mišljenju da to nije dopušteno učiniti prije zore prvog dana Bajrama, i razilaze se u pitanju kada počinje vrijeme klanja.¹¹⁰

Džundub b. Sufjan el-Bedželi prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je zaklao kurban prije namaza, neka prinese drugi kurban, a ko nije zaklao, neka

¹⁰⁶ Ebu Davud, 2/153/1765, Ahmed, 14/376/18976, Ibn Huzejme, 4/273/2866, i Ibn Hibban, 7/51/2811, s ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Sahihul-džamia*, 1/242.

¹⁰⁷ Et-Tirmizi, 3/417/773, Ebu Davud, 2/320/2419, i Ed-Darimi, 2/22/1764. Imam Et-Tirmizi, El-Hakim, El-Munziri, Ez-Zehebi i šejh El-Albani ovo predanje smatraju ispravnim. Vidjeti: *Tuhfetul-ahvezi*, 3/419, *Sahihu mevaridiz-zam'an*, 1/403, i *Irvaul-galil*, 4/130-131.

¹⁰⁸ Vidjeti: *Medžmuul-fetava*, 25/288.

¹⁰⁹ Vidjeti: *Letaiful-mearif*, str. 482.

¹¹⁰ Vidjeti: *El-Idžma*, str. 28/250, imama Ibnul-Munzira, *Et-Temhid*, 23/181 i 195, *El-Muhalla*, 5/81, *Šerhus-sunna*, 4/328, *Šerhul-Buhari*, 6/25, imama Ibn Bettala, i *El-Medžmu*, 8/360.

zakolje u ime Allaha."¹¹¹

Enes b. Malik prenio je sljedeće Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Onaj ko je zaklao kurban prije namaza, zaklao je sebi, a ko je zaklao poslije namaza, on je upotpunio klanje kurbanu i postupio prema praksi muslimanâ."¹¹²

Nesumnjivo je obaveza postupiti prema Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, hadisu i klanju kurbanu pristupiti tek po obavljenom bajram-namazu, jer sva mišljenja koja nisu u skladu s Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima, uz obavezu njihovog uvažavanja, ne smiju biti prihvaćena. Generalno, ovo su mišljenje odabrali imam Ebu Hanife i Ahmed, te imam Eš-Šafi, Ibn Tejmijje i većina islamskih učenjaka.¹¹³ Šejhul-islam smatra da klanje kurbanu prije obavljenog bajram-namaza ima status obavljanja namaza prije nastupa njegovog vremena.¹¹⁴

Taj njihov stav u skladu je s ajetom:

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْسِرْ ﴾

koji se, po jednom tumačenju, prevodi na sljedeći način: "...pa klanjaj se svome Gospodaru i kurban kolji..."¹¹⁵ Naime, u navedenom je ajetu prvo spomenut namaz pa

¹¹¹ El-Buhari, str. 1212/5549, i Muslim, 13/92/1960.

¹¹² El-Buhari, str. 1211/5546, i Muslim, 13/94/1961.

¹¹³ Uporediti: *El-Umm*, 3/147, *El-Mebusut*, 12/10, *El-Mugni*, 9/358, *Medžmuul-fetava*, 21/420, *El-Fetavel-irakijja*, 2/798, *Hil'jetul-ulema*, 3/370, *Fethul-Bari*, 10/24, i *Nejlul-evtar*, 5/147.

¹¹⁴ Vidjeti: *El-Fetavel-irakijja*, 2/799.

¹¹⁵ El-Kevser, 2.

onda klanje kurbana.¹¹⁶

Po mišljenju većine islamskih učenjaka, kurban je dopušteno zaklati i dva dana poslije Bajrama (tj. do zalaska sunca dvanaestog zul-hidždžeta), a po autoritetima šafijske pravne škole i šejhul-islam Ibn Tejmijji, tri dana poslije Bajrama.¹¹⁷

Mišljenje šafijskih učenjaka utemeljeno je na Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Dani tešrika jesu dani predviđeni za klanje."¹¹⁸

Što se tiče dokazâ većine islamskih učenjaka, to su izjave nekih ashaba.¹¹⁹

Nafia prenosi da je Ibn Omer rekao: "Kurban se može klati dva dana nakon Bajrama."¹²⁰

¹¹⁶ Vidjeti: *Advaul-bejan*, 5/416.

¹¹⁷ Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/20 (*Fethul-Malik*), *El-Medžmu*, 8/360-361, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 1/252, *Hil'jetul-ulema*, 3/370, *Šerhu sahihil-Buhari*, 20/122, imama El-Kirmanija, *Zadul-mead*, 2/319, *Umdetul-kari*, 21/114, *Fethul-Bari*, 10/10, *El-Insaf*, 4/86-87, *Šerhuz-Zurkani*, 3/111, *Nejlul-evtar*, 5/148, *lalaus-sunen*, 17/254, i *Marifetu evkatil-ibadat*, 2/256.

¹¹⁸ Ahmed, 13/143/16696, Ed-Darekutni, 4/188/4711-4713, i El-Bejheki, 9/497/19239. Ebu Hatim er-Razi, El-Bejheki, Ibn Abdulberr, Ibnut-Turkmani, Ibn Hadžer, El-Ajni i neki drugi muhadđisi prigovarali su ovom hadisu. Ibnul-Kajjim, Eš-Ševkani i El-Albani ipak smatraju da je hadis dobar zbog mnoštva lanaca prenosilaca kojima je prenesen. Vidjeti: *Ilelul-hadis*, 3/15, imama Ibn Ebu Hatima, *Et-Temhid*, 7/21 (*Fethul-Malik*), *El-Istizkar*, 5/452, *El-Dževherun-neki*, 9/498, *El-Medžmu*, 8/361, *Zadul-mead*, 2/319, *Fethul-Bari*, 10/11, *Et-Telhisul-habir*, 4/1492, *El-Binaja*, 12/27, *Nejlul-evtar*, 5/149, i *Es-Silsiletus-sahiha*, 5/617.

¹¹⁹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/360, i *Umdetul-kari*, 21/148.

Katada prenosi da je Enes b. Malik izjavio: "Kurban se kolje nakon Bajrama još dva dana."¹²¹

Slična se izjava prenosi od Omera, Alije, Ibn Abbasa i Ebu Hurejre, ali su lanci tih predanja diskutabilni.¹²²

Pored ova dva, postoje i neka druga mišljenja, ali su neosnovana i nije poznato da ih je zastupao neko od ashaba, tvrdi imam Ibn Abdulberr.¹²³

Najbolje je zaklati kurban prvog dana Bajrama, i to nakon klanjanja bajram-namaza, tim prije jer su tako činili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi. Ko, pak, ne zakolje kurban u odabrano vrijeme, većina islamskih učenjaka dozvoljava njegovo klanje do zalaska sunca drugog dana, a neki, opet, to dopuštaju do zalaska sunca trećeg dana tešrika (trinaestog zul-hidždžeta), a Uzvišeni Allah najbolje zna.

Kada se radi o klanju kurbana noću, Ebu Hanife, Eš-Šafi, Ishak, Ebu Sevr i većina učenjaka to smatraju pokuđenim. Imam Malik to nije dopuštao, dok Ibn Hazm ne pravi nikakvu razliku u tom pogledu.¹²⁴

¹²⁰ Malik, 3/111/1071, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

¹²¹ Ibn Bišran, u djelu *El-Emali*, 434. Preuzeto iz djela: *Asarus-sahaba*, 3/1106. Ibn Hazm je ovo predanje ocijenio ispravnim. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/377.

¹²² Vidjeti: *Ibid.*, 7/377.

¹²³ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/452, i *Marifetu evkatil-ibadat*, 2/525-535.

¹²⁴ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/377, *El-Medžmu*, 8/361-362, *Tebjünul-hakaik*, 6/478, i *Nejlul-evtar*, 5/149.

Životinje koje se prinose za kurban

Islamski učenjaci jednoglasni su u mišljenju da se za kurban mogu prinijeti četiri vrste životinja, odnosno osam u paru: deve, krave, ovce i koze. Imam Ibn Abdulberr, Ibn Hazm, Ibn Rušd, El-Kurtubi, En-Nevevi, Es-Sanani i neki drugi autoriteti naveli su konsenzus pravnika o ovom pitanju.¹²⁵

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿وَيَذَكِّرُوا أَسْمَ اللَّهِ فِي آيَاتِهِ مَقْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَيْهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾

"Da bi ime Allahovo spominjali u danima poznatim zato što ih je opskrbio životinjama domaćim..."¹²⁶

U drugom ajetu Svevišnji Allah kaže:

﴿أُحِلَّتْ لَكُمْ بَيْهِيمَةُ الْأَنْعَامِ﴾

"Dopušta vam se stoka..."¹²⁷ Imam Eš-Šafi kaže: "Nije mi poznato da postoji razilaženje da se pod tim podrazumijeva osam vrsta u paru: deve, krave, koze i ovce: **'I to osam vrsta: par ovaca i par koza'**, a u sljedećem ajetu stoji: **'...i par deva i par krava...'**"¹²⁸

¹²⁵ Vidjeti: *Et-Temhid*, 23/188, *Meratibul-idžma*, str. 76 i 80, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/430, *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 15/108, *El-Minhadž*, 13/98, *El-Medžmu*, 8/366, *Subulus-selam*, 4/1867, i *El-Mevsuatul-fikhijja*, 4/81.

¹²⁶ *El-Hadždž*, 28.

¹²⁷ *El-Maide*, 1.

¹²⁸ *El-En'am*, 143-144. Vidjeti: *El-Umm*, 3/78, imama Eš-Šafija.

Ne postoji vjerodostojno predanje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili neko od ashaba prinomio kurban osim od ove četiri vrste, a Allah najbolje zna.¹²⁹

Starosna dob životinje

Džabir prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Za kurban koljite musinnu, a ako je ne nađete, onda zakoljite ovcu džezeu."*¹³⁰

(*Musinna* je životinja kojoj je izrastao sjekutić. Kada se radi o starosti deve, ona treba ući u šestu godinu, krava u treću, a sitna stoka u drugu.¹³¹)

(*Džezea* je ovca koja je napunila šest mjeseci, ili sedam, ili više od toga, shodno razilaženju među islamskim učenjacima. Neki učenjaci kažu da je to ovca koja je napunila veći dio godine. Po mišljenju učenjaka hanefijske i hanbelijske pravne škole, pod *džezeom* se smatra ovca koja je napunila šest mjeseci.¹³²)

Dakle, za kurban vrijedi deva koja je napunila pet godina, odnosno krava koja je napunila dvije godine i ovca,

¹²⁹ Vidjeti: *El-Hidaja*, 4/359, i *Zadul-mead*, 2/312.

¹³⁰ Muslim, 13/98/1963.

¹³¹ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/424-425, *El-Mufhim*, 5/355, i *Avnul-mabud*, 7/352.

¹³² Vidjeti: *El-Mufhim*, 5/355, *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 140, *El-Minhadž*, 13/98, *Tarhut-tesrib*, 5/167, *Et-Tadžu vel-iklil*, 4/364, *Hašijetu Ibn Abidin*, 9/533, *Advaul-bejan*, 5/426, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/460.

odnosno koza koja je napunila jednu godinu.

Većina islamskih učenjaka dopušta da se za kurban prinese *džezeā* (ovca koja nije napunila godinu dana).¹³³

To dokazuju predanjem Ukbe b. Amira u kojem stoji: "S Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvovali smo ovcu koja nije bila napunila godinu dana."¹³⁴

U drugom predanju stoji da je Ukbe b. Amir upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s ovcom za kurban koja nije napunila godinu dana, na šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: "Zakolji je, u tome nema smetnje."¹³⁵

Seid b. el-Musejjib prenosi da je majka pravovjernih Ummu Selema jednom prilikom izjavila: "Da zakoljem za kurban ovcu koja nije napunila godinu, draže mi je nego da zakoljem kozu koja je napunila godinu dana."¹³⁶

Hilal b. Jesaf prenosi da je Ebu Hurejre za kurban prinosio ovcu koja nije napunila godinu.¹³⁷

Slično se prenosi i od Imrana b. Husajna.¹³⁸

¹³³ Vidjeti: *El-Minhadž*, 13/98.

¹³⁴ En-Nesai, 3/179/4394, i El-Bejheki, 9/452/19062. Hafiz Ibn Hadžer i šejh El-Albani ovaj lanac prenosilaca smatraju dobrim. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/18, *Sahihus-sunen*, 3/179, i *Es-Silsiletud-daifa*, 1/158.

¹³⁵ Ahmed, 13/356/17313. Šejh El-Albani ovo je predanje okarakterizirao dobrim. Vidjeti: *Es-Silsiletud-daifa*, 1/159.

¹³⁶ El-Bejheki, 9/455/19076, i El-Hakim, 4/252/7541, s dobrim lancem prenosilaca.

¹³⁷ Ibn Hazm, 7/361-362.

¹³⁸ Abdurrezzak, 4/385/8157, sa slabim lancem prenosilaca.

Izjave islamskih učenjaka u vezi s kurbanom koji nije napunio godinu dana:

1. Ibn Sehnun upitao je Ibn Kasima da li imam Malik dopušta za kurban išta osim četiri vrste spomenute starosne dobi, pa je odgovorio: "Ne dopušta ništa osim ovce koja nije napunila godinu dana."¹³⁹
2. Imam Eš-Šafi rekao je: "Najmanja starosna dob kada je riječ o kurbanu jeste ovca koja još nije napunila godinu dana."¹⁴⁰
3. Imam Et-Tirmizi rekao je: "Učenjaci iz reda ashaba i generacija poslije njih smatraju da je dopušteno prinijeti za kurban ovcu koja nije napunila godinu dana."¹⁴¹
4. Nakon što je uvjetovao prethodno spomenutu starosnu dob kurbana, imam Es-Serahsi zapisao je: "Ako ovca nije napunila godinu dana, ali je velika i debela, može se zaklati za kurban."¹⁴²
5. Ibn Kudame: "Imam Malik, El-Lejs, Eš-Šafi, Ebu Ubejd, Ebu Sevr i učenjaci hanefijske pravne škole smatraju da na ime kurbana vrijedi ovca koja nije napunila godinu dana."¹⁴³

¹³⁹ Vidjeti: *El-Mudevvenetul-kubra*, 1/546, i *Et-Tadžu vel-iklil*, 4/364.

¹⁴⁰ Vidjeti: *Marifetus-sunen*, 7/207, i *El-Havil-kebir*, 15/75.

¹⁴¹ Vidjeti: *Sunenut-Tirmizi*, 4/88.

¹⁴² Vidjeti: *El-Mebšut*, 12/9.

¹⁴³ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/348.

6. Ibn Hadžer: "Spoljašnje značenje hadisa (koji prenosi Džabir) ukazuje da nije dopušteno zaklati ovcu koja nije napunila godinu dana, osim za onoga ko nije u mogućnosti prinijeti žrtvu propisane starosne dobi. Međutim, konsenzus učenjaka suprotan je tom shvatanju, i stoga je obaveza prethodni hadis protumačiti na sljedeći način: spomenuta starosna dob kod ovaca je prioritelnija, ali nije uvjet ispravnosti."¹⁴⁴

Islamski klasici spominju znakove koji ukazuju na to kada se ovca koja nije napunila godinu dana smije prinijeti za kurban, spominjući da njena vuna treba padati niz tijelo, odnosno ako stoji uspravno, nije validna za kurban.¹⁴⁵

U hadiskim zbirkama navode se predanja koja ukazuju na to da je za kurban bezuvjetno dopušteno zaklati kozu koja nije napunila godinu dana, međutim, predanja imaju mahane u lancima prenosilaca, pa ih nećemo spomenuti. Šejh Eš-Šinkiti tvrdi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s izuzetkom dopustio Ebu Burdi (daidži El-Bera b. Aziba) i Ukbi b. Amiru da zakolju kozu koja nije napunila godinu dana.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Vidjeti: *Et-Telhisul-habir*, 4/1491.

¹⁴⁵ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/424, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/460.

¹⁴⁶ Vidjeti: *Advaul-bejan*, 5/432, i *Tarhut-tesrib*, 5/164. Hadise su zabilježili El-Buhari, str. 1213 (5555 i 5556) i Muslim, 13/94-99 (1961 i 1965).

Imam Et-Tirmizi, Ibn Abdulberr, Ibn Rušd i kadija Ijad naveli su konsenzus učenjaka da za kurban nije dopušteno prinijeti kozu koja nije napunila godinu dana.¹⁴⁷

Hafiz El-Iraki tvrdi da je to stav imamâ četiri pravne škole.¹⁴⁸

Mahane koje utječu na validnost kuršana

Budući da je naš Plemeniti Gospodar lijep i prima samo lijepo, kurban mora biti čist od određenih mahana, u protivnom, nije validan.

El-Bera b. Azib prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Četiri životinje ne vrijede za kurban: ćorava, s jasno izraženom ćoravosti; bolesna, s jasno izraženom bolesti; šepava, s jasno izraženom šepavosti, i mršava bez moždine u kostima."¹⁴⁹

Islamski učenjaci kažu: "U ovom je hadisu dokaz da mahane koje nisu jasno izražene, nisu prepreka kada se radi

¹⁴⁷ Vidjeti: *Sunenut-Tirmizi*, 4/94, *Et-Temhid*, 23/185, *El-Istizkar*, 5/424, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/433, *El-Minhadž*, 13/98, *El-Medžmu*, 8/366, *Umdetul-kari*, 21/145, i *Advaul-bejan*, 5/432.

¹⁴⁸ Vidjeti: *Tarhut-tesrib*, 5/164.

¹⁴⁹ Ebu Davud, str. 652/2802, Ahmed, 14/194/18418, Et-Tirmizi, 4/85/1497, Et-Tajalisi, 2/111/785, i El-Hakim, 1/640/1718. Imam Et-Tirmizi, El-Hakim, En-Nevevi, Ibnul-Mulekkin i El-Albani predanje smatraju ispravnim. Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/372, *El-lalam*, 10/183, *Sahihu sunenit-Tirmizi*, 2/158, i *Irvaul-galil*, 4/361.

o ispravnosti kurbanu.¹⁵⁰

Mršavom životinjom smatra se ona koja teško ustaje zbog slabosti i mršavosti, odnosno ona u čijim kostima nestaje moždina, u protivnom, klasična mršavost ne smeta, po konsenzusu islamskih učenjaka.¹⁵¹ Neki prenosioci ovog hadisa kažu da Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "...i mršava bez moždine u kostima", znače: to je potpuni nedostatak loja na životinji.¹⁵² Oba tumačenja, iako se praktično razlikuju, ukazuju na izrazitu mršavost životinje i njenu slabost.

Šepavom se životinjom smatra ona koja zaostaje za stadom i nije ga u stanju pratiti. Neki učenjaci kažu da je to životinja koja ne može odlaziti na pašnjak niti se vraćati u tor, a drugi, opet, smatraju da je to životinja koja ne može otići do mjesta klanja.¹⁵³

Životinja koja je hroma, ali prati stado i ne zaostaje iza njega validna je za kurban.¹⁵⁴

Bolesnom životinjom smatra se životinja čija je bolest očita, ili se primijete jasni simptomi bolesti. Meso

¹⁵⁰ Vidjeti: *Mealimus-sunen*, 2/199, *El-Istizkar*, 5/410, *Et-Temhid*, 7/6 (*Fethul-Malik*), *Bidajetul-mudžtehid*, 1/431, i *Šerhus-sunna*, 4/340.

¹⁵¹ Vidjeti: *Bidajetul-mudžtehid*, 1/431, *Merkatul-mefatih*, 3/517, i *Šerhuz-Zurkani*, 3/100.

¹⁵² Vidjeti: *Et-Temhid*, 20/168, *El-Istizkar*, 5/410, *El-Muhalla*, 7/359, *Ez-Zehira*, 3/429, i *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 141.

¹⁵³ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/410, *El-Mebсут*, 4/141, *Bedaius-sanaia*, 4/214, *El-Mugni*, 9/349, *Ez-Zehira*, 3/428, *El-Muhezzeb*, 8/372 (*El-Medžmu*), *Tebjinul-hakaik*, 6/479, *El-Hidaja*, 4/358, i *Merkatul-mefatih*, 3/516.

¹⁵⁴ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/410, *El-Mugni*, 9/349, *El-Medžmu*, 8/373, i *El-Havil-kebir*, 15/80.

bolesne životinje može zaraziti čovjeka, pa je islam zabranio da se takva životinja prinese za kurban.¹⁵⁵ Bolesna životinja čija bolest nije očita ni stanjem ni simptomima – može se zaklati za kurban.¹⁵⁶

Ćorava životinja koja nije validna za kurban jeste ona životinja čija je ćoravost vidno primjetna.¹⁵⁷ Ako bi životinja bila ćorava ali se ta mahana ne bi primjećivala na njenom oku, bila bi validna za kurban.¹⁵⁸

Među islamskim pravnicima nema razilaženja da se životinja koja ima neku od četiri spomenute mahane ne može zaklati za kurban.¹⁵⁹

U prethodno spomenutom El-Beraovom hadisu spomenute su četiri mahane, ali se hadis, naravno, proteže i na druge srodne mahane: sljepilo, nedostatak jedne noge...¹⁶⁰

Imam En-Nevevi pozvao se na konsenzus pravnika da slijepa životinja ne vrijedi za kurban.¹⁶¹

¹⁵⁵ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/81, *El-Mugni*, 3/296, *Šerhuz-Zerkeši*, 3/277, *El-Fevakihud-devani*, 1/582, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/469.

¹⁵⁶ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/410, *El-Mebсут*, 12/15, *El-Medžmu*, 8/373, *Merkatul-mefatih*, 3/517, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/469.

¹⁵⁷ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/349, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/469.

¹⁵⁸ Vidjeti: *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/469.

¹⁵⁹ Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/6 (*Fethul-Malik*), *El-Istizkar*, 5/410, *El-Mugni*, 9/349, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/430, *El-Medžmu*, 8/379, *El-Ikna*, 2/895, imama Kattana, i *El-Fevakihud-devani*, 1/582.

¹⁶⁰ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/410, *El-Havil-kebir*, 15/81, *El-Vesit*, 4/229, *El-Hidaja*, 4/358, *El-Mugni*, 9/350, *Ez-Zehira*, 3/428, *El-Insaf*, 4/77, i *Keššaful-kina*, 3/5.

¹⁶¹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/379, i *Advaul-bejan*, 5/444.

Imam El-Hallal i Ibn Abdulberr tvrde da su islamski učenjaci jednoglasni u mišljenju da životinja kojoj je odsječeno uho ili njegov veći dio – nije validna za kurban.¹⁶²

Ovaj konsenzus temelji se na izjavi Alije b. Ebu Taliba: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da pogledamo oči i uši kuršana."¹⁶³

Neki učenjaci iz kasnijih generacija dopustili su prinošenje životinje kojoj nedostaje cijelo uho ili njegov veći dio.¹⁶⁴ Međutim, izrazita većina potonjih učenjaka, što je i stav četiri pravne škole, ne dopušta kurban s tom mahanom.¹⁶⁵ Iako postoji razilaženje oko autentičnosti hadisa koji se navodi u prilog ovom mišljenju, obaveza je postupati prema njegovom značenju zbog prethodno spomenutog konsenzusa u vezi sa zabranom klanja kuršana kojem nedostaje uho.

U klasičnim fikhskim djelima navedene su i neke druge mahane koje utječu na ispravnost kuršana. Prema tim djelima, životinja nije valjana za kurban ako nema

¹⁶² Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/6 (*Fethul-Malik*), *El-Istizkar*, 5/411, *El-Insaf*, 4/79, i *Rahmetul-umma*, str. 109.

¹⁶³ *En-Nesai*, 3/178/4388, *Ibn Madže*, 2/1050/3143, *Ahmed*, 1/486/732, *Ed-Darimi*, 2/65/1951, *Ebu Ja'la*, 1/174/328. Imam *Et-Tirmizi*, *Ahmed Šakir* i *El-Albani* ovu predaju smatraju vjerodostojnom, a *Ibn Abdulberr* dobrom. Imam *Ed-Darekutni* prigovorio je ovoj predaji. Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/9 (*Fethul-Malik*), *Et-Telhisul-habir*, 4/1488 i *Sahihus sunenin-Nesai*, 3/178.

¹⁶⁴ Vidjeti: *El-Furu*, 3/398, *El-Insaf*, 4/79, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/471.

¹⁶⁵ Vidjeti: *El-Kafi*, 1/576, imama *Ibn Abdulberra*, *El-Medžmu*, 8/375, *Bedaius-sanaia*, 4/214, i *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 141.

sjekutiće, ili ako ne daje mlijeko, ili ako nema repa, ili ako su svi njeni zubi poispadali, ili ako je svrnut njen rog, ili ako je dvospolac, ili ako je izgubila glas, ili ako nema nosa...¹⁶⁶

U *El-Beraovom* hadisu spomenute su četiri mahane, i oko njih su islamski pravници postigli konsenzus. Isto tako, jednoglasni su u mišljenju da životinja koja nema veći dio uha ili cijelo uho – ne vrijedi za kurban. Sve mimo toga jesu mišljenja islamskih učenjaka koja se ne mogu prihvatiti bez vjerodostojnog i jasnog argumenta, jer je osnova da te mahane ne utječu na ispravnost kuršana. Ipak, nedvojbeno je da je bolji i preči onaj kurban koji je čist od spomenutih mahana u pogledu kojih ne postoji jasan i autentičan argument, a Allah najbolje zna.

Detaljne mahane zabilježene u djelima pravnih škola

Hanefijska pravna škola

Učenjaci hanefijske pravne škole smatraju da za kurban nije dopušteno zaklati životinju koja je slijepa, ili ćorava, ili izrazito hroma, ili izrazito mršava, ili kojoj je poispadala većina zuba, ili koja je rođena bez uha (za razliku od životinje koja je rođena s malim uhom), ili kojoj su otkinuti vrhovi sisa, ili je njeno vime presušilo, ili koja

¹⁶⁶ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/350, *Tebjinul-hakaik*, 6/482, *El-Furu*, 3/398, *Hašijetu Ibn Abidin*, 9/537, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/467-473, i *El-Fikhul-islami*, 3/619-622.

nema loja na stražnjici (vrijedi za bravče), ili kojoj je otkinuto više od trećina uha, repa, ili kojoj je otkinut nos, ili je dvospolac, ili koja jede nečistoću prije nego što se očisti (ar. džellala), ili kojoj je potamnio veći dio oka, ili luda životinja, ili ona koja se ne hrani na pašnjaku.

Pokuđenom za kurban smatraju onu životinju koja ima razrezano ili žigosano uho, ili kojoj je otkinut manji dio uha, ili koja je ošišana prije klanja, i razroku životinju.

Što se, pak, tiče životinje kojoj je slomljen rog, ili ga uopće nema, ili one koja je kastrirana (tj. odstranjenih testisa), ili one koja ima debelu kožu (jer debljina kože ne umanjuje količinu mesa, za razliku od mršavosti), ili lude životinje ukoliko se hrani na pašnjaku, hanefijski je učenjaci dopuštaju za kurban.¹⁶⁷

Malikijska pravna škola

Učenjaci malikijske pravne škole zabranjuju za kurban životinju ako je slijepa, ili ćorava, ili izrazito hroma, ili izrazito mršava, ili luda (stalno ludilo), ili ako joj je otkinuto nešto od osnovnih ili dodatnih dijelova tijela (osim kastrirane životinje), ili ako ima suviše debelu kožu, ili ako je izgubila glas (osim ako je gubljenje glasa privremeno), ili ako je gluha, ili ako joj izlazi neprijatan miris iz usta, ili ako ima suviše male uši, ili ako nema repa, ili ako joj je vime presušilo, ili ako joj je rog slomljen i nije zacijelio, ili ako su

¹⁶⁷ Vidjeti: *El-Mebsut*, 12/15-16, *El-Hidaja*, 4/358-359, *Tebjinul-hakaik*, 6/480-482, *Hašijetu Ibni Abidin*, 9/534-538, *El-Fikhu alel-mezahibil-erbea*, 1/717-718, i *El-Fikhul-islami*, 3/618-619.

joj otkinuti vrhovi sisa, ili ako joj je izbijeno dva i više zuba udarcem, ili su ispali zbog bolesti, ili ako je izgubila tečnost u tijelu, ili ako joj je otkinuto više od trećine repa ili uha.

Pokuđenom za kurban smatraju životinju koja ima razrezano uho, ili koja je rođena bez uha i sve druge mahane vezane za uši, ili kojoj je otkinut manji dio uha, sve mahane vezane za rogove, ili kojoj je ispalo nekoliko zuba zbog starosti.

Što se tiče životinje koja je rođena bez rogova, ili one koja ne može ustajati zbog debljine, ili one kojoj je izvrnut rog u potpunosti ili je slomljen ali je zacijelio, malikijski je učenjaci smatraju validnom za kurban.¹⁶⁸

Šafijska pravna škola

Učenjaci šafijske pravne škole ne dopuštaju za kurban životinju ako je slijepa, ili ćorava, ili izrazito hroma, ili izrazito mršava, ili koja ima debelu kožu, ili luda koja se ne hrani na pašnjaku pa vidno oslabi zbog toga, ili koja je uvijek žedna, ili kojoj je otkinut dio uha ili jezika i kojoj je otkinut lojnati dio na stražnjem dijelu (za razliku od one koja je rođena bez ovoga dijela).

Pokuđenom za kurban smatraju životinju koja ima razrezano ili probijeno uho, ili koja je rođena bez rogova, ili kojoj je slomljen rog.

¹⁶⁸ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/415, *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 141, *El-Fevakihud-devani*, 1/582-583, *Hašijetud-Dusuki*, 2/387-388, *El-Fikhu alel-mezahibil-erbea*, 1/718-719, i *El-Fikhul-islami*, 3/619-620.

Što se tiče životinje koja je kastrirana, ili koja je rođena bez rogova, ili kojoj je slomljen rog, ili koja vidi danju a ne vidi noću, ili koja je izgubila većinu zuba (za razliku od one koja nema zuba uopće), ili kojoj je rasječeno uho ili probijeno, šafijski pravnici smatraju da klanje takve životinje za kurban nije problematično.¹⁶⁹

Hanbelijska pravna škola

Učenjaci hanbelijske pravne škole kažu da za kurban nije validna životinja koja je slijepa, ili ćorava, ili izrazito hroma, ili izrazito mršava, ili bolesna (bolest koja utječe na njeno meso), ili ako joj je otkinuto više od pola uha, ili otkinuto više od pola roga, ili odsječeno više od pola lojnatog stražnjeg dijela, ili ako joj je vime presušilo, ili ako su joj zubi poispadali.

Pokuđenom za kurban smatraju životinju koja ima razrezano ili probijeno uho, ili kojoj je otkinut dio uha.

Što se tiče kastrirane životinje (osim one kojoj je otkinut spolni organ prilikom postupka), ili one koja je rođena bez rogova, ili one koja ima izrazito male uši, ili je rođena bez ušiju, ili one kojoj je otkinut rep, ili je rođena bez repa, ili one kojoj su zjenice očiju pobijeljele ako i dalje

¹⁶⁹ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/80-84, *El-Vesit*, 4/229-232, *El-Medžmu*, 8/373-377, *Revdatut-talibin*, 3/194-197, *El-Fikhu alel-mezahibil-erbea*, 1/719, i *El-Fikhul-islami*, 3/620-621.

vidi, kao i steone životinje, hanbelijski pravnici smatraju da u takvom kurbanu nema smetnje.¹⁷⁰

Izgled kuršana

Lijepo je da kurban bude ugojen i debeo, i tako smatraju svi učenjaci.¹⁷¹

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظِمِ شَعْبِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴾

“A ko poštiva Allahove propise – znak je bogobojaznosti srca.”¹⁷² Ibn Abbas, Mudžahid, Eš-Šafi i neki drugi ovim su ajetom dokazivali da kurban treba biti lijep i ugojen.¹⁷³

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za kurban kupovao dva velika debela ovna.¹⁷⁴

¹⁷⁰ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/349, 365 i 366, *El-Kafi*, 1/575-576, *Keššaful-kina*, 3/5-7, *El-Fikhu alel-mezahibil-erbea*, 1/720-721, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/464-476, i *El-Fikhul-islami*, 3/621-622.

¹⁷¹ Vidjeti: *El-Minhadž*, 17/99, i *El-Medžmu*, 8/369, imama En-Nevevija.

¹⁷² *El-Hadždž*, 32.

¹⁷³ Vidjeti: *El-Umm*, 3/149 i 152, *El-Havil-kebir*, 15/79, *Et-Temhid*, 17/415, *El-Mugni*, 9/348, i *Ed-Durrul-mensur*, 4/647.

¹⁷⁴ Ibn Madža, 2/1043/3122, Ahmed, 17/497/24927. Imam El-Busiri ovo je predanje ocijenio dobrim, a šejh El-Albani vjerodostojnim. Vidjeti: *Misbahuz-zudžadža*, 3/222, *Sahihus-sunen*, 3/82, i *Irvaul-galil*, 4/351.

Umama b. Sehl izjavio je: "Gojili smo kurbane u Medini i drugi su muslimani isto tako činili."¹⁷⁵ Imam Eš-Ševkani zapaža: "U ovom je predanju dokaz da je gojenje kurbanu pohvalno, a iz spoljašnjeg značenja zaključuje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upoznat s njihovom praksom."¹⁷⁶

Koja je vrsta životinja vrednija za kurban

Islamski učenjaci razilaze se u vezi s pitanjem koja je vrsta životinja vrednija za kurban. Većina pravnika smatra da su najvrednije deve, pa krave, pa ovce, a potom koze. Ovo je stav učenjaka hanefijske, šafijske, hanbelijske pravne škole i malikijskih autoriteta Ešheba i Ibn Šabana.¹⁷⁷

Svoj stav ovi učenjaci dokazuju Ebu Hurejrim, radijallahu anhu, predanjem u kojem stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se okupa petkom kao što se kupa od džunupluka, pa potom pođe u džamiju¹⁷⁸ ima status onoga ko je žrtvovao devu. Ko pođe nakon toga, ima status onoga ko je žrtvovao kravu. A onaj ko pođe poslije toga, ima status kao da je žrtvovao ovcu."¹⁷⁹ A postoje još neki dokazi na koje se pozivaju ovi učenjaci.

¹⁷⁵ El-Buhari, 21/150 (El-Ajni).

¹⁷⁶ Vidjeti: *Nejlul-evtar*, 5/141.

¹⁷⁷ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/77, *El-Mugni*, 3/294, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/430, *El-Medžmu*, 8/368, *Šerhu fethil-Kadir*, 3/161, *Fethul-Bari*, 10/14, *Umdetul-kari*, 6/173, i *Advaul-bejan*, 5/434.

¹⁷⁸ Tj. u prvom vremenu.

¹⁷⁹ El-Buhari, str. 191/881, i Muslim, 8/112/850.

Imam Malik i apsolutna većina učenjaka malikijske pravne škole smatraju da su ovce najvrednije za kurban, potom krave, a naposljetku deve.¹⁸⁰

Oni se pozivaju na hadis koji je prenio Enes b. Malik, a u kojem stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za kurban zaklao dvije ovce.¹⁸¹

Više kurbanu u jednoj žrtvi

Većina islamskih učenjaka dopustila je da u žrtvovanju deve ili krave učestvuju sedam osoba. To je stav učenjaka hanefijske, šafijske i hanbelijske pravne škole.¹⁸²

Džabir b. Abdullah govorio je: "U godini Hudejbije, sedmerica bi učestvovala u devi kao kurbanu, ili u kravi kao kurbanu."¹⁸³

Nakon što je spomenuo brojna predanja o tome da u devi, odnosno u kravi kao kurbanu mogu učestvovati sedmerica, Ibn Hazm zaključio je: "To je potvrđeno od

¹⁸⁰ Vidjeti: *Et-Temhid*, 22/29, *El-Istizkar*, 5/416, i *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 140.

¹⁸¹ El-Buhari, str. 1213/5558, i Muslim, 13/100/1966.

¹⁸² Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/151-152, *Et-Temhid*, 7/47 (*Fethul-Malik*), *El-Mebzut*, 12/11, *El-Muhezzeb*, 10/48 (*El-Medžmu*), *Bedaius-sanaia*, 4/207, *El-Furu*, 3/397, *El-Insaf*, 4/76, *Umdetul-kari*, 10/48, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/462 i *Mesailul-džumhur*, 1/403.

¹⁸³ Muslim, 9/57/1318.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i tretira se konsenzusom ashaba.¹⁸⁴

Imam Malik nije dopuštao da u jednoj životinji (devi ili kravi) učestvuje sedam osoba, osim ako se radi o ukućanima.¹⁸⁵

Ibn Abbas, radijallahu anhumu, rekao je: "Bili smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putu i nastupio je Kurban-bajram. Sedmerica su učestvovala u jednoj kravi, a deseterica u devi."¹⁸⁶

Nema sumnje da je hadis koji prenosi Džabir ispravniji od navedenog Ibn Abbasovog predanja i preče je postupati prema njemu.

Imam Et-Tahavi zapisao je: "Dokazi jedinstveno ukazuju da krava i deva ne vrijede za više od sedam osoba. U tome je dokaz da u hadisu koji prenosi Ibn Abbas postoji greška, ili je dokinut."¹⁸⁷

U lancu prenosilaca prethodnog Ibn Abbasovog predanja postoji Husejn b. Vakid el-Mervezi, koji je generalno pouzdan prenosilac, ali neka njegova predanja odbacio je imam Ahmed, govoreći: "U hadisima koje

¹⁸⁴ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/152.

¹⁸⁵ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/441, i *El-Munteka*, 4/186-187.

¹⁸⁶ Et-Tirmizi, 5/52/1501, Ahmed, 3/129/2484, El-Begavi, u djelu *Šerhus-sunna*, 4/355/1132, i Et-Taberani, 11/266/11929. Imam Et-Tirmizi ovo je predanje okarakterizirao dobrim, a šejh El-Albani vjerodostojnim. Vidjeti: *Aridatul-ahvezi*, 4/12, i *Miškatul-mesabih*, 1/462.

¹⁸⁷ Vidjeti: *Et-Temhid*, 12/160, i *El-Istizkar*, 5/445.

prenosi Husejn b. Vakid postoje dodaci, odakle se pojaviše – ne znam."¹⁸⁸

Ibn Hadžer u vezi s njim kaže: "Pouzdan je, ali griješi."¹⁸⁹

Ebu Džafer et-Tahavi i Ibn Rušd naveli su konsenzus učenjaka da nije dopušteno učestvovanje više od sedam osoba u jednoj devi ili kravi kada je riječ o kurbanu.¹⁹⁰ Pa ipak, poznato je da su Seid b. el-Musejjib, Ishak b. Rahavejh, Ibn Huzejme i neki drugi islamski autoriteti zastupali mišljenje da je dopušteno da deseterica učestvuju u jednoj devi kao kurbanu.¹⁹¹ Odatle je ispravno kazati ovako: na osnovu jasnih argumenata, većina islamskih učenjaka iz reda ashaba i kasnijih generacija zabranjuje da u kurbanu deve ili krave učestvuje više od sedam osoba.¹⁹²

Prethodno smo konstatirali da je deva vrednija od krave, a krava od bravčeta. I to vrijedi za slučaj kada jedna osoba prinosi devu ili kravu. Međutim, ako u jednoj devi ili jednoj kravi učestvuje sedam osoba, tada je klanje bravčeta bolje, tim prije jer je vrednije prinijeti sedam žrtava nego jednu.¹⁹³

¹⁸⁸ Vidjeti: *Mizanul-iatidal*, 1/549, i *Tehzibut-tehzib*, 2/321.

¹⁸⁹ Vidjeti: *Takribut-tehzib*, 1/180.

¹⁹⁰ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/445, i *Nejlul-evtar*, 5/120.

¹⁹¹ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/382, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 3/232, *Merkatul-mefatih*, 3/509, i *Nejlul-evtar*, 5/120 i 143.

¹⁹² Uporediti: *Šerhus-sunna*, 4/355.

¹⁹³ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/348, *El-Medžmu*, 8/368, *Mugnil-muhtadž*, 6/127, i *Keššaful-kina*, 2/619.

Vrijedi li jedna ovca za cijelu obitelj

Aiša pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio ovna za kurban i rekao: "Allahu moj, primi od Muhammeda i porodice Muhammedove i ummeta Muhammedovog", potom ga je zaklao.¹⁹⁴

Ata b. Jesar upitao je Ebu Ejjuba u vezi s klanjem kurbanu za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na šta je Ebu Ejjub odgovorio: "Čovjek bi klao jedan kurban za sebe i svoju obitelj, jeli bi i druge nahranili mesom. Potom su se ljudi počeli nadmetati u kurbanima, pa je stvar, vidimo, poprimila ovaj karakter."¹⁹⁵

Ebu Hurejre zaklao je ovcu, pa su njegovi ukućani rekli: "I za nas!" "I za vas", odgovorio je.¹⁹⁶

Abdullah b. Hišam također je prinosio jedan kurban za sebe i za svoju porodicu.¹⁹⁷

A tu su sljedeće izjave nekih islamskih autoriteta u vezi s tim.

Imam El-Hattabi: "U Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: 'Allahu moj, primi od Muhammeda i

¹⁹⁴ Muslim, 13/102/1967.

¹⁹⁵ Malik, 3/109/1069, Et-Tirmizi, 5/56/1505, Ibn Madže, 2/1051/3147, i El-Bejheki, 9/450/19053. Imam Et-Tirmizi i šejh El-Albani drže da je ovo predanje ispravno. Vidjeti: *Sahihu suneni Ibni Madže*, 3/87, i *Irvaul-galil*, 4/355.

¹⁹⁶ Abdurrezzak, 4/384/8152, s ispravnim lancem prenosilaca.

¹⁹⁷ El-Buhari, str. 1518/7210. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 13/213.

porodice Muhammedove i ummeta Muhammedovog' dokaz je da jedna ovca vrijedi za cijelu porodicu ma koliko članova brojala."¹⁹⁸

Šejhul-islam Ibnul-Kajjim: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, praksa ukazuje na to da jedna ovca vrijedi za cijelu porodicu ma koliko bila brojna."¹⁹⁹

Imam Ez-Zejlei: "Klanje kurbanu obaveza je jednoj osobi, a nije svakom članu određenog domaćinstva."²⁰⁰

Imam Eš-Ševkani: "Ispravno je da je dopušteno zaklati jednu ovcu za cijelu porodicu, makar imala stotinu članova, ili više od stotinu."²⁰¹

Pored toga, ne smije se shvatiti da u kurbanu jedne ovce može učestvovati više ljudi. Ne, to je samo olakšica kada se radi o jednoj porodici.²⁰²

Ovaj stav zastupa većina islamskih učenjaka. To je mišljenje imam Malika, Eš-Šafija, Ahmeda, El-Lejsa, El-Evzajja, Ibnul-Mubareka, Ibn Hazma i nekih drugih.²⁰³

¹⁹⁸ Mealimus-sunen, 2/197.

¹⁹⁹ Vidjeti: *Zadul-mead*, 2/323, i *Avnul-mabud*, 8/3 i 5.

²⁰⁰ Vidjeti: *Nasbur-raja*, 4/208.

²⁰¹ Vidjeti: *Nejlul-evtar*, 5/143, i *Es-Sejlul-džerrar*, 4/78.

²⁰² Vidjeti: *El-Binaja*, 12/16.

²⁰³ Vidjeti: *Et-Temhid*, 12/137-138, *El-Muhalla*, 7/381, *El-Mugni*, 9/347, *El-Medžmu*, 8/369-370, *El-Insaf*, 4/75, *Mugnil-muhtadž*, 6/126, *Šerhuz-Zurkani*, 3/110, *Avnul-mabud*, 8/5, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/56, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/461, i *Tejsiril-Allam*, 2/564.

Način klanja kurbana

Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ
فَإِذَا وَجِئَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٣﴾﴾

“A deve smo vam učinili jednim od obreda hadždža i vi u njima imate dobro, zato spominjite Allahovo ime kada budu za klanje pripremljene, stojeći s jednom svezanom nogom, a kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili.”²⁰⁴

Sunnet je zaklati devu dok je u stajaćem položaju sa sputanom nogom. Prednja lijeva noga povije se u koljenu i pritegne potkoljenica za natkoljenicu i tako životinja ostane stajati na tri noge. Ako se ne bi ovako postupilo, tada bi deva, osjetivši opasnost od klanja, udarila koljenom onoga ko je želi zaklati. Povijanjem lijeve noge deva je potpuno onemogućena da svojom prednjom desnom nogom nanese bilo kakvu povredu koljaču.²⁰⁵

²⁰⁴ El-Hadždž, 36.

²⁰⁵ Vidjeti: *El-Mudevvenetul-kubra*, 1/480, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 12/67, *El-Medžmu*, 8/384, *Muhtesaru mealimit-tenzil*, str. 621, *El-Kafi*, 1/582, imama Ibn Kudame, *Medžmuul-fetava*, 26/136, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 3/232, *Umdetul-kari*, 10/27, *Fethul-Kadir*, str. 1167, *Merkatul-mefatih*, 5/545, *Ruhul-meani*, 9/149 i 153, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/478.

Tako kaže većina islamskih učenjaka: Malik, Eš-Šafi, Ahmed, Ishak, Ebu Sevr i neki drugi.²⁰⁶ Mišljenje većine islamskih pravnika savršeno odgovara Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu i praksi njegovih ashaba.

(Deva se ne kolje klasičnim presijecanjem vrata kod glave već *nahrom*, presijecanjem ždrijela na gornjem dijelu prsa. To je, ustvari, mjesto gdje vrat urasta u prsa. Stoga smrt deve nakon klanja biva brža nego smrt krave ili sitne stoke, zbog blizine srca i mjesta istjecanja krvi.)²⁰⁷

Enes b. Malik prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki zaklao sedam deva dok su bile u stajaćem položaju.²⁰⁸

Na osnovu ovog predanja imam El-Buhari naslovio je poglavlje: *Deva se kolje dok stoji*.²⁰⁹

Džabir b. Abdullah pripovijedao je: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi klali su deve povijajući im prednju desnu nogu, a one su ostajale u stajaćem položaju na ostale tri noge.”²¹⁰

Ibn Omer vidio je čovjeka koji želi zaklati devu u

²⁰⁶ Vidjeti: *Šerhul-Buhari*, 4/390, imama Ibn Bettala, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 12/68, *El-Medžmu*, 9/105-106, *Umdetul-kari*, 10/50, i *Avnul-mabud*, 5/129.

²⁰⁷ *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/479.

²⁰⁸ El-Buhari, str. 359/1714.

²⁰⁹ Vidjeti: *Šerhu sahihil-Buhari*, 4/389, imama Ibn Bettala, i *Fethul-Bari*, 3/647.

²¹⁰ Ebu Davud, str. 412/1767. Imam En-Nevevi i šejh El-Albani ovo su predanje ocijenili ispravnim. Vidjeti: *El-Medžmu*, 9/97, i *Sahihul-sunen*, 1/494.

klečećem položaju, pa mu je rekao: "Kolji je dok stoji i sputaj je, to je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, praksa."²¹¹

Nafia prenosi da je Ibn Omer klaio devu dok je stajala.²¹²

Seid b. Džubejr izjavio je: "Vidio sam: Ibn Omer zaklao je svoju devu s povijenom i svezanom nogom."²¹³

Allahove, dželle šanuhu, riječi:

﴿ فَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ ﴾

"Zato spominjite Allahovo ime kada budu za klanje pripremljene, stojeći s jednom svezanom nogom..." Ibn

Abbas je ovako komentirao: "Jedna noga treba da bude povijena i svezana, a da deva stoji na ostale tri. Izgovara se: 'U ime Allaha, Allah je najveći! Allahu moj, ovo je od Tebe i Tebi.'"²¹⁴

Amr b. Dinar kaže: "Gledao sam kad je Ibn Zubejr zaklao devu dok je stajala."²¹⁵

Imam Ebu Hanife i Es-Sevri dopustili su klanje deve dok kleči na prednjim koljenima.²¹⁶

²¹¹ El-Buhari, 2/697/1597 (Er-Rifai), i Muslim, 9/60/1320.

²¹² Malik, 2/454/865, s ispravnim lancem prenosilaca.

²¹³ Seid b. Mensur, u djelu u *Es-Sunen*, 3/647 (*Fethul-Bari*).

²¹⁴ El-Hakim, 4/260/7571. Imam El-Hakim i Ez-Zehabi ovo predanje smatraju ispravnim, a Ibn Hadžer tvrdi da su njegovi prenosioči pouzdani. Vidjeti: *Ed-Diraja*, 2/206.

²¹⁵ Jakub b. Sufjan el-Fesevi, u djelu *Et-Tarihu vel-marifa*, 2/208, s vjerodostojnim lancem prenosilaca. Preuzeto iz djela *Asarus-sahaba*, 3/1096.

Navodi se da je imam Ebu Hanife rekao: "Jednom sam prilikom lično zaklao devu. Stajala je s povijenom i svezanom prednjom nogom, ali se iznenada trgla i mogla je ubiti koga od prisutnih. Tada sam rekao da više neću klati devu osim dok kleči na koljenima, sa svezanim nogama, ili će mi pomoći neko ko je jači od mene."²¹⁷ Ne smeta zaklati devu dok kleči, ako ne postoji mogućnost njenog klanja dok se nalazi u stajaćem položaju, ili postoji opravdan strah od njene reakcije koja može izazvati neželjene posljedice.²¹⁸

Što se tiče krave i sitne stoke, one se kolju položene na lijevoj strani, okrenute prema kibli. Ako koljač umjesto desne ruke koristi lijevu, tada će kurban položiti na desnu stranu, u protivnom će klanje biti preko ruke kojom koljač drži glavu životinje, što znatno otežava pristup vratu i klanje kurbana.²¹⁹

Glava životinje drži se lijevom rukom.²²⁰

Životinja se na zemlju obara na lijep način.²²¹

Imam En-Nevevi, Ibn Tejmijje, Ibn Hadžer, Ibnul-

²¹⁶ Vidjeti: *Šerhul-Buhari*, 4/390, imama Ibn Bettala, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 12/68, *El-Medžmu*, 9/105-106, *Umdetul-kari*, 10/50, i *Avnul-mabud*, 5/129.

²¹⁷ Vidjeti: *El-Mebcut*, 4/146, *Šerhu fethil-Kadir*, 3/164-165, i *Bedaius-sanaia*, 4/221.

²¹⁸ Vidjeti: *El-Mugni*, 3/221, *Merkatul-mefatih*, 5/545, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/478.

²¹⁹ Uporediti: *El-Minhadž*, 13/102, *El-lalam*, 10/186, *Nejlul-evtar*, 5/144, *Subulus-selam*, 4/1860, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/479-480.

²²⁰ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/21.

²²¹ Vidjeti: *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 138, *El-Fevakihud-devani*, 1/587, i *Et-Tadžu vel-iklil*, 4/331.

Mulekkin i neki drugi učenjaci naveli su konsenzus učenjaka da se krave i sitna stoka kolju položeni na lijevom boku.²²²

Po učenjacima četiri pravne škole, žrtva se prilikom klanja okreće prema kibli, a neki od njih kažu da koljač, isto tako, dok kolje kurban, treba biti okrenut prema kibli.²²³

U pravnim djelima nisam našao posebno razilaženje među islamskim učenjacima kada se radi o okretanju kurvana prema kibli u trenutku klanja, oni samo različitim izjavama ukazuju da je to legitimno. Ibn Rušd zapisao je: "Što se tiče okretanja žrtve prema kibli, neki učenjaci to smatraju pohvalnim, neki dopuštenim, a postoje i oni koji kažu da je to pokuđeno."²²⁴

Nafia prenosi da je Ibn Omer okretao životinju u pravcu kible prilikom klanja.²²⁵

Ovaj isti tabiin pripovijedao je da je Ibn Omeru bilo mrsko jesti meso životinje koja nije bila okrenuta prema kibli prilikom klanja.²²⁶

²²² Vidjeti: *El-Minhadž*, 13/102, i *El-Medžmu*, 9/105, imama En-Nevevija, *Medžmuul-fetava*, 26/310, *Fethul-Bari*, 10/21, *El-lalam*, 10/186, *Nejlul-evtar*, 5/144, i *Subulus-selam*, 4/1860.

²²³ Vidjeti: *Es-Sunenul-sugra*, 2/522, imama El-Bejhekija, *El-Istizkar*, 4/520, *El-Mebusut*, 12/3, *El-Havil-kebir*, 15/94, *El-Kafi*, 1/583, *El-Mugni*, 3/221, *Bedaius-sanaia*, 5/221-222, *El-Medžmu*, 8/383 i 9/97, *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 138, *El-Fevakihud-devani*, 1/587, *Et-Tadžu vel-iklil*, 4/331, *Tebjinul-hakaik*, 6/460, *Mugnil-muhtadž*, 6/105, i *El-Insaf*, 10/404.

²²⁴ Vidjeti: *Bidajetul-mudžtehid*, 1/449.

²²⁵ Malik, 2/454/865, s ispravnim lancem prenosilaca.

²²⁶ Abdurrezzak, 4/489/8585, s ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Asarus-sahaba*, 3/1095.

U jednom hadisu koji prenosi majka pravovjernih Aiša stoji da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pripisuje da je rekao: "Koljite kurbane i očistite njima svoje duše, jer svakom će muslimanu koji svoju žrtvu okrene prema kibli – njena krv, jetra i vuna biti na vagi njegovih dobrih djela na Sudnjem danu."²²⁷

Adabi prilikom klanja životinje

1. Voditi životinju do mjesta klanja na lijep način

Ibn Sirin kaže da je Omer b. El-Hattab vidio čovjeka koji vuče ovcu za nogu do mjesta na kojem će je zaklati, pa ga je ukorio: "Teško ti se, vodi je na lijep način."²²⁸

Islamski učenjaci u fikhskim djelima spominju da je od adabâ prilikom klanja dovesti životinju na mjesto klanja na lijep način.²²⁹ Oni kažu da životinju ne treba vući za rogove, noge, vunu, niti udarati, već je treba na najljepši mogući način dovesti na mjesto klanja.²³⁰

²²⁷ Abdurrezzak, 4/388/8167, i Ibn Abdalberr, 23/193. Imam je El-Bejheki ovo predanje okarakterizirao slabim. Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 9/479, i *El-Medžmu*, 8/383.

²²⁸ Abdurrezzak, 4/493/8605, i El-Bejheki, 9/472/19143, s prekinutim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Daijut-tergib*, 2/93, i *Gajetul-meram*, str. 40.

²²⁹ Vidjeti: *El-Mebusut*, 11/227, *El-Medžmu*, 9/92, *Revdatut-talibin*, 3/207, *El-Hidaja*, 4/350, *Tebjinul-hakaik*, 6/460, *Mugnil-muhtadž*, 6/105, i *Hašijetu Ibni Abidin*, 9/494.

²³⁰ Uporediti: *El-Džamiu li ahkamil-udhija*, str. 44, šejha Nidaa Ebu Ahmeda.

Štaviše, neki učenjaci šafijske pravne škole smatraju pohvalnim da se životinja prije klanja ponudi vodom.²³¹

2. Izgovoriti tekbir

Enes b. Malik prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao dva ovna stavivši nogu na vrat svakog od njih, izgovarajući Allahovo ime (bismillu) i tekbir.²³²

Islamski učenjaci smatraju da je pohvalno uz spominjanje Allahovog imena (bismille) izgovoriti tekbir (Allahu ekber).²³³

3. Klati oštrim nožem

Islam je vjera milosti i sažaljenja, kako prema ljudima tako i prema životinjama, čak i u trenutku oduzimanja života.

Kurra b. Ijas prenosi da je neki čovjek rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, ja sam milostiv i prema ovci koju koljem!" Na to mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo reče: "Ako si milostiv prema ovcu, i tebi će se Allah smilovati."²³⁴

Šeddad b. Evs prenosi da je Poslanik, sallallahu

²³¹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 9/92, i *Mugnil-muhtadž*, 6/105.

²³² El-Buhari, str. 1213/5558.

²³³ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/21, *Umdetul-kari*, 21/155, i *El-Ialam*, 10/186, imama Ibnul-Mulekkina.

²³⁴ Ahmed, 15/194/20242, Et-Taberani, u djelima *El-Kebir*, 19/24/47, i *Es-Sagir*, 1/109, El-Hakim, 3/676/6482, s ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/65.

alejhi ve sellem, rekao sljedeće: "Allah je propisao dobročinstvo u svim stvarima. Kada ubijate, ubijajte na lijep način; kada koljete, koljite na lijep način, neka čovjek dobro naoštiri nož i neka olakša smrt životinji."²³⁵

4. Ne oštriti nož pred životinjom

Ibn Omer je govorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je da se nož naoštiri i da se sakrije od životinje."²³⁶

Ibn Abbas je pripovijedao da je neki čovjek položio ovcu za klanje i oštrio nož. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio ga je: "Želiš li je usmrtiti više puta! Zašto nisi naoštrio nož prije nego što si je položio na zemlju?"²³⁷

U jednom predanju stoji da je Omer vidio nekog čovjeka da oštiri nož pred životinjom koju želi zaklati, pa ga je udario svojim štapom i rekao: "Zašto patiš njenu dušu i zašto to nisi učinio prije klanja!"²³⁸

Nema zapreke u tome da čovjek zatraži pomoć od drugih ljudi ako nije kadar sam zaklati kurban. Jednom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, položio kurban na zemlju da ga kolje, pa je rekao jednom

²³⁵ Muslim, 13/89/1955.

²³⁶ Ibn Madže, 2/1059/3172, i Et-Taberani, 12/224/13144. Šejh je El-Albani ovo predanje ocijenio ispravnim. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 7/356, i *Sahihut-tergib*, 1/631.

²³⁷ El-Hakim, 4/257/7563, i 4/260/7570. Imam El-Hakim, Ez-Zehebi i El-Albani ovo su predanje ocijenili ispravnim. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 1/63, i *Sahihul-džamia*, str. 80.

²³⁸ El-Bejheki, 9/471/19142.

ashabu: "Pomozi mi oko klanja kurbana", i on mu je pomogao.²³⁹

5. Ne klati pred drugom životinjom

Ako je zabranjeno oštriti nož pred životinjom, tada je, nesumnjivo, zabranjeno klati životinje jedne pred drugima. U nekim predanjima navodi se da je Omer udarao onog čovjeka koji kolje životinje jedne pred drugima.²⁴⁰

6. Ne odsijecati meso s tijela životinje prije njenog klanja

Ebu Vakid el-Lejsi prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sve što se otkine od životinje dok je živa, smatra se strvinom."²⁴¹ Islamski učenjaci jednoglasni su u mišljenju da je haram jesti meso koje se odsiječe s tijela životinje prije nego što se ta ista životinja propisno zakolje.²⁴²

Ako bi otkinuo dio tijela životinje nakon klanja a prije nego što životinja u potpunosti izdahne, pored učinjenog prijestupa, meso bi bilo halal, po mišljenju učenjaka četiri pravne škole.²⁴³

²³⁹ Ahmed, 16/544/23061, s ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Et-Tedžlija*, str. 40.

²⁴⁰ Vidjeti: *Mugnil-muhtadž*, 6/105.

²⁴¹ Ebu Davud, 3/110/2858, Et-Tirmizi, 5/23/1480, i Ed-Darekutni, 4/195/4748. Neki islamski učenjaci prigovorili su ovom hadisu, osim što ga je imam Et-Tirmizi okarakterizirao dobrim, a šejh El-Albani vjerodostojnim. Vidjeti: *Tuhfetul-ahvezi*, 5/24, i *Sahihu suneni Ebi Davud*, 2/203.

²⁴² Vidjeti: *El-Ikna*, 2/963.

²⁴³ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/320, i *El-Medžmu*, 9/104-105.

7. Ne počinjati s guljenjem kože prije nego što životinja umre

Islamski učenjaci smatraju da je zabranjeno guliti kožu životinje prije nego što u potpunosti umre, jer je to dodatna patnja za životinju.²⁴⁴

Prenosi se da je Omer zabranio požurivanje sa guljenjem životinje prije nego što ona ispusti dušu.²⁴⁵

Imam El-Maverdi kaže da glede ovog Omerovog predanja postoje tri tumačenja: prvo, to se odnosi na otkidanje mesa sa životinje prije nego što ispusti dušu (zbog požurivanja pripreme hrane, što su činili pagani); drugo, to se odnosi na požurivanje guljenja kože prije nego što životinja ispusti dušu; i, treće, da se odnosi na čvrsto držanje životinje nakon klanja, da bi joj, navodno, što prije izašla duša, kao što čine židovi. Najpogrdnije je otkidanje mesa prije smrti životinje, potom guljenje, a zatim držanje životinje, mada svi ti prijestupi ne utječu na dopuštenost konzumiranja njenog mesa.²⁴⁶

Napomena: Pohvalno je da se koža guli rukom. Ebu Seid el-Hudri prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored nekog dječaka koji je gulio bravče i rekao mu: "Skloni se ustranu da ti pokažem kako se to čini."

²⁴⁴ Vidjeti: *El-Hidaja*, 4/350, *El-Muhezzeb*, 9/95 (*El-Medžmu*), *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 12/69, *Tebjinul-hakaik*, 6/460, *Ed-Durrul-muhtar*, 9/495 (*El-Hašija*), i *Bezlul-medžhud*, 13/45.

²⁴⁵ Abdurrezzak, 4/495/8614, i El-Bejheki, 9/467/19124, s ispravnim lancem prenosilaca, tvrdi imam En-Nevevi. Vidjeti: *El-Medžmu*, 9/96.

²⁴⁶ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/90.

Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, do pazuha gurnuo ruku guleći kožu, te je rekao: "Ovako se guli koža."²⁴⁷

Uvjeti ispravnosti klanja kurbanu

Prvi uvjet jeste da osoba koja kolje kurban bude musliman, ili pripadnik nebeske religije (kršćanin ili židov), iako je pokuđeno da oni kolju kurbane muslimanima, za razliku od klanja životinja koje nisu kurban, što nije pokuđeno.

Iz Kur'ana, hadisa i konsenzusa islamskih učenjaka jasno se zaključuje da je dopušteno konzumiranje mesa životinje koju zakolju kršćani ili židovi.²⁴⁸

Ipak, preče je da životinju zakolje musliman. Imam Eš-Šafi kaže: "Draže mi je da klanje preuzme ženska osoba koja se nalazi u mjesečnom ciklusu ili dijete (koje razaznaje pojave) nego židov ili kršćanin, iako nam je dopušteno konzumiranje mesa koje oni zakolju."²⁴⁹

²⁴⁷ Ebu Davud, 1/47/185, Ibn Madže, 2/1061/3179, i Ibn Hibban, 3/438/1163, s ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Sahihu suneni Ebi Davud*, 1/59.

²⁴⁸ Vidjeti: *El-Umm*, 3/195, *El-Idžma*, str. 79/257-258, *Nevadirul-fukaha*, str. 75/59, *El-Istizkar*, 5/460, *El-Muhalla*, 11/138, *El-Mugni*, 9/311, *Ez-Zehira*, 3/437, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 6/79, *El-Medžmu*, 9/89-90, *El-Minhadž*, 12/83, *Medžmuul-fetava*, 4/27, 21/103, 35/16, 212 i 232, *Ahkamu ehliž-zimma*, 1/548, *El-Ikna*, 2/956.

²⁴⁹ Vidjeti: *El-Umm*, 3/194.

Nije dopušteno jesti meso životinje koju je zaklao vatropoklonik, nusajrija, duruzija, otpadnik od islama, ateista i mnogobožac.²⁵⁰ Isto tako, nije dopušteno meso životinje koju zakolje budista, komunista, obožavalac raznih životinja, sazviježđa, obožavalac kabura i njima slični.

Drugi uvjet jeste donošenje nijjeta, ako je osoba koja kolje musliman.²⁵¹ Ako je, pak, sljedbenik Knjige, tada će vlasnik kurbanu zanijetiti ovaj ibadet prilikom predavanja kurbanu, ili prilikom klanja.²⁵² Imam El-Kasani kaže: "Kurban ne vrijedi bez nijjeta, utoliko što klanje može biti samo radi mesa, a za ibadet je potreban nijjet."²⁵³

Treći uvjet jeste da osoba bude pametna i prisebna, tj. da nije luda niti pijana. Po mišljenju učenjaka hanefijske, malikijske i hanbelijske pravne škole, nije dopušteno jesti meso životinje koju zakolje luda ili pijana osoba. Imam Eš-Šafi smatra da je konzumiranje takvog mesa pokuđeno, on ga ne zabranjuje kategorički.²⁵⁴

Četvrti uvjet jeste izgovaranje Allahovog imena (bismilla) prilikom klanja. Islamski učenjaci jednoglasni su u

²⁵⁰ Vidjeti: *Nevadirul-fukaha*, str. 76/61, *Džamiul-bejan*, 6/136, *El-Istizkar*, 5/460, *El-Mebusut*, 12/18, *Medžmuul-fetava*, 28/414 i 35/154, 161 i 218, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 6/80, i *El-Medžmu*, 9/85, 89-90.

²⁵¹ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/376, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/449, *El-Mugni*, 9/361, *Ez-Zehira*, 3/418, *El-Medžmu*, 8/181 i 381, *Tuhfetul-mevdud*, str. 66, *Mevahibul-Dželil*, 4/312, i *El-Mevsuatul-fikhijja*, 4/89.

²⁵² Vidjeti: *El-Vesit*, 4/233, *Ez-Zehira*, 3/437, *El-Medžmu*, 8/181, i *El-Insaf*, 4/83.

²⁵³ Vidjeti: *Bedaius-sanaia*, 4/208.

²⁵⁴ Vidjeti: *El-Umm*, 3/196, *El-Havil-kebir*, 15/93, *Bedaius-sanaia*, 4/164, *Mevahibul-Dželil*, 4/412, i *El-Insaf*, 10/389.

mišljenju da je izgovaranje bismille prilikom klanja legitiman postupak,²⁵⁵ međutim, razilaze se u vezi s propisom na pet mišljenja. Mi ćemo ovdje spomenuti tri najpoznatija:

1. Izgovaranje bismille uvjet je ispravnosti klanja u svim situacijama, i bez ikakve iznimke. Ovo je stav sljedećih autoriteta: Ibn Omera, Abdullaha b. Zejda el-Hatmija, Eš-Šabija, Ibn Sirina, Ebu Sevra i učenjaka zahirijske (bukvalističke) pravne škole. To je mišljenje imama Malika, i Ahmeda, po jednoj verziji, a za njega se opredijelio i šejhul-islam Ibn Tejmije.²⁵⁶

Ovi učenjaci svoj stav dokazuju sljedećim argumentima:

- a) Svevišnji Allah rekao je:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرْ أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفُسُقٌ﴾

"Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime; to je, uistinu, grijeh."²⁵⁷ Ajet jasno ukazuje na to da je zabranjeno jesti meso pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime. Imam El-Alusi kaže: "Spoljašnje značenje ajeta ukazuje na zabranjenost konzumiranja mesa životinje pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime, bilo namjerno ili iz zaborava."²⁵⁸

²⁵⁵ Vidjeti: *El-Minhadž*, 13/63, i *El-lalam*, 10/186, imama Ibnul-Mulekkina.

²⁵⁶ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/412, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/448, *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 7/76-77, *Medžmuul-fetava*, 35/239, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 2/175, *Hil'jetul-ulema*, 3/423, i *Ruhul-meani*, 4/260.

²⁵⁷ *El-En'am*, 121.

²⁵⁸ Vidjeti: *Ruhul-meani*, 4/260.

- b) Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَكُلُوا وَمِمَّا ذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ﴾

"Zato jedite ono pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime."²⁵⁹

- c) Rafia b. Hadidž prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedi ono pri čijem je klanju obilno potekla krv i spomenuto Allahovo ime."²⁶⁰ Shodno principu suprotnog razumijevanja (ar. mefhumul-muhalefa), iz ajeta i hadisa zaključujemo da nije dopušteno jesti meso one životinje pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime.

- d) Džundub b. Sufjan el-Bedželi prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je zaklao kurban prije namaza, neka prinese drugi, a ko nije zaklao, neka zakolje u ime Allaha."²⁶¹

Ovaj hadis izrečen je u imperativnoj formi i ima za rezultat obavezu spominjanja Allahovog imena prilikom klanja.

- e) Adi b. Hatim prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako pošalješ obučenog psa i spomeneš Allahovo ime, jedi."²⁶² U drugoj verziji ovoga hadisa stoji da je Adi upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s tim ako nađe drugog psa sa svojim, na šta mu je odgovorio: "Ne jedi, ti si spomenuo Allahovo ime

²⁵⁹ *El-En'am*, 118.

²⁶⁰ *El-Buhari*, str. 517/2488, i *Muslim*, 13/103/1968.

²⁶¹ *El-Buhari*, str. 1212/5549, i *Muslim*, 13/92/1960.

²⁶² *El-Buhari*, str. 1199/5483.

kada si poslao svoga psa, a nisi kada je poslan drugi pas."²⁶³
 Ebu Saleba el-Hušeni prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Konzumiraj meso životinje koju uloviš svojom strijelom i pritom spomeneš Allahovo ime, i konzumiraj meso životinje koju ulovi tvoj obučeni pas prilikom čijeg puštanja spomeneš Allahovo ime."²⁶⁴

Ovi hadisi ukazuju na to da je dopušteno jesti ulovljenu životinju ukoliko se prilikom puštanja psa spomene Allahovo ime, a posljednje predanje jasno zabranjuje konzumiranje mesa ako se ne spomene Allahovo ime.

2. Izgovaranje bismille uvjet je ispravnosti klanja, osim u slučaju zaborava. Ovo je stav imama Malika, i Ahmeda, po drugoj verziji, Ebu Hanife, Es-Sevrija, Muhammeda, Ebu Jusufa, Ishaka, tj. većine islamskih učenjaka.²⁶⁵

Oni se pozivaju na sljedeće argumente:

- a) Uzvišeni Allah kaže:

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ كُنَّا سَآئِئًا وَلَا نَحْنُ بِمُتَّقِينَ﴾

“Gospodaru naš, ne uzmi nam u grijeh ako zaboravimo ili nehotice pogriješimo...”²⁶⁶

²⁶³ El-Buhari, str. 55/175.

²⁶⁴ El-Buhari, str. 1198-1199/5478, i Muslim, 13/67/1930.

²⁶⁵ Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/51 (*Fethul-Malik*), *Bidajetul-mudžtehid*, 1/448, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 7/76-77, *El-Medžmu*, 8/387, *El-Hidaja*, 4/347, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 2/175, *Hil'jetul-ulema*, 3/423, i *Ruhul-meani*, 4/260.

²⁶⁶ El-Bekare, 286.

b) Ebu Zerr prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je oprostio mome ummetu ono što pogriješe, zaborave ili pod prisilom učine."²⁶⁷

Navedeni ajet i Ebu Zerrov hadis, smatra ova skupina pravnik, ukazuju da zaborav za sobom ne povlači grijeh. Prema tome, meso životinje pri čijem se klanju zaboravi spomenuti Allahovo ime, nije zabranjeno konzumirati.

Komentar: Ajet i hadis ovdje negiraju grijeh onoga koji zaboravi izgovoriti Allahovo ime, ali ni u kom slučaju ne ukazuju na to da je dopušteno konzumiranje takvog mesa. Kada bi čovjek namjerno izostavio bismillu prilikom klanja, tada bi bio grješan zbog uništavanja imetka, ali, ako zaboravi, nije grješan, dok status mesa ostaje isti. Ovo se može uporediti sa čovjekom koji zaboravi uzeti abdest i klanja bez abdesta. U tom slučaju nema grijeha, ali mora ponoviti namaz nakon što se sjeti, jer je abdest uvjet valjanosti namaza kao što je bismilla uvjet ispravnosti mesa, a uvjeti s obaveznika ne spadaju zaboravom: zaborav negira samo grijeh počinocu, ali ne potvrđuje ispravnost učinjenog djela.²⁶⁸

- b) Svevišnji Allah rekao je:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾

²⁶⁷ Ibn Madže, 1/659/2043, i El-Hakim, 2/216/2801, s dobrim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Džamii-ulumi vel-hikem*, str. 490, *El-Lu'lu'ul-masnua*, str. 117 i 383, *Sahihul-džamia*, str. 358, i *Irvaul-galil*, 1/123.

²⁶⁸ Uporediti: *El-Muhalla*, 7/413, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/482, i *Medžmuu fetava ve resail*, 25/57-58.

"Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime; to je, uistinu, grijeh."²⁶⁹ Ajet ukazuje na to da je izostavljanje bismille prilikom klanja grijeh, dok izostavljanje iz zaborava nije grijeh. Tako, svako meso pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime iz zaborava, ne ulazi u zabranu spomenutu u ovom ajetu. Također, čovjek koji zaboravi izgovoriti Allahovo ime, smatraju ovi učenjaci, nije u potpunosti ostavio njegovo spominjanje, jer musliman Allaha spominje kako jezikom, tako i srcem. Uzvišeni kaže:

﴿وَلَا تُطِيعُ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا﴾

"I ne slušaj onoga čije smo srce da Nas spominje nehajnim učinili."²⁷⁰ Čovjek koji zaboravi spomenuti Allahovo ime jezikom, spomenuo ga je srcem.²⁷¹

d) Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan u vezi s čovjekom koji zakolje životinju i zaboravi spomenuti Allahovo ime, pa je odgovorio: *"Allahovo je ime u srcu svakog muslimana, stoga jedi."*

Na hadis se pozivaju učenjaci hanefijske, šafijske i hanbelijske pravne škole u fikhskim knjigama. Međutim, nije mi poznato da je zabilježen u klasičnim hadiskim zbirkama, a Allah najbolje zna. Imam El-Bejheki zabilježio je predanje sa sličnim kontekstom i ocijenio ga izuzetno

²⁶⁹ El-En'am, 121.

²⁷⁰ El-Kehf, 28.

²⁷¹ Vidjeti: *Bedaius-sanaia*, 4/168.

slabim.²⁷² Spomenuvši ovo predanje, imam En-Nevevi rekao je: "Ovo je bezvrijedan hadis, učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je slab. Naveo ga je imam El-Bejheki i ukazao na njegovu ništavnost."²⁷³ Šejh El-Albani ovo je predanje, također, kategorički odbacio.²⁷⁴

e) Prenosi se da je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, u pogledu onoga ko zaboravi spomenuti Allahovo ime prilikom klanja, rekao: "U srcu muslimana nalazi se Allahovo ime, iako ga ne izgovori."²⁷⁵ Imam El-Buhari zabilježio je sljedeću Ibn Abbasovu izjavu: "Nema smetnje ako čovjek zaboravi (izgovoriti bismillu)."²⁷⁶

Većina islamskih učenjaka smatra da se hadisi koji obavezuju na spominjanje Allahovog imena prilikom klanja, odnosno puštanja obučenog psa, odnosno u lovu oružjem odnose na onoga ko se sjeti, ne na onoga ko zaboravi izgovoriti bismillu.

3. Izgovaranje bismille pohvalno je (mustehab). Ovo je stav imama Eš-Šafija, i po jednoj verziji, imama Ahmeda. Prenosi se od Ibn Abbasa i pripisuje se Ebu Hurejri i Atau.²⁷⁷ Po učenjacima šafijske pravne

²⁷² Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 9/403 (18894).

²⁷³ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/386.

²⁷⁴ Vidjeti: *Irvaul-galil*, 8/169.

²⁷⁵ Seid b. Mensur, u djelu *Es-Sunna*, 5/81, s ispravnim lancem prenosilaca, po Ibnus-Sekenu, Ibn Hadžeru, El-Ajniju i El-Albaniju. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 9/539, *Bulugul-meram*, str. 290, *Et-Telhisul-habir*, 4/1482, *Umdetul-kari*, 21/111, i *Irvaul-galil*, 8/170.

²⁷⁶ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 9/538.

²⁷⁷ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/293, *El-Medžmu*, 8/384, 387 i 9/98, *Hil'jetul-ulema*, 3/422, i *El-Insaf*, 10/399.

škole, namjerno izostavljanje bismille jako je pokuđeno, ali to ne utječe na dopuštenost konzumiranja mesa.²⁷⁸

Ovi učenjaci svoje mišljenje dokazuju sljedećim argumentima:

a) Aiša je pripovijedala da su se neki ljudi požalili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na to da im se donosi meso a oni ne znaju je li spomenuto Allahovo ime prilikom njegovog klanja, na šta je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo rekao: "Spomenite Allahovo ime i jedite."²⁷⁹

Ovi islamski učenjaci kažu da je ovaj hadis jasan dokaz da izgovaranje bismille prilikom klanja nije obaveza.²⁸⁰

Komentar: U nastavku ovog predanja koje je zabilježio El-Buhari, Aiša, radijallahu anha, rekla je da su meso donosili od novajlija u islamu. Dakle, jasno je da se radilo o muslimanima. Islamski učenjaci kažu: "Iz hadisa zaključujemo da je sve što zakolje musliman dopušteno konzumirati, makar ne znali pouzdano je li prilikom klanja spomenuo Allahovo ime. Treba smatrati da ga je spomenuo, jer o muslimanu moramo imati lijepo mišljenje."

²⁸¹ Imam Eš-Ševkani kaže: "U ovom je hadisu dokaz da su

²⁷⁸ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/384.

²⁷⁹ El-Buhari, str. 1204 (5507).

²⁸⁰ Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/50 (*Fethul-Malik*), *El-Havil-kebir*, 15/11, i *Fethul-Bari*, 9/551.

²⁸¹ Vidjeti: *Et-Temhid*, 22/299, *Es-Sejlul-džerrar*, 4/68, *Avnul-mabud*, 8/22, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/482.

postupci i djela ispravni sve dok se ne dokaže njihova neispravnost."²⁸²

Otuda postoji velika razlika između mesa životinje koju zakolje musliman i pri čijem klanju sigurno nije izgovorio Allahovo ime, i mesa gdje postoji sumnja (tj. kada potrošač ne zna pouzdano da li je prilikom klanja izgovorena bismilla ili nije). Prvo je zabranjeno jesti, a drugo je dopušteno, jer načelno vrijedi da je halal sve što zakolje musliman, osim ako se dokaže suprotno tome, a Allah najbolje zna.

b) Rašid b. Sa'd el-Himsi prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao: "Meso životinje koju zakolje musliman dopušteno je makar i ne spomenuo Allahovo ime."²⁸³

c) Es-Salt es-Sedusi prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meso životinje koju zakolje musliman dopušteno je svejedno spomenuo Allahovo ime ili ne."²⁸⁴

Preferirajuće mišljenje

Nakon razmatranja navedenih argumenata i kome-

²⁸² Vidjeti: *Nejlul-evtar*, 8/157-158.

²⁸³ Haris b. Ebu Usama, u *El-Musnedu*, 6/318/2571 (*El-Metalibul-alija*). Ovo je predanje mursel, i prenosilac koji prenosi od Rašida zove se El-Ahves b. Hakim, a on je imao slabo pamćenje. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/413, i *Irvaul-galil*, 8/169.

²⁸⁴ Ebu Davud, u djelu *El-Merasil*, str. 278/378. Ovaj hadis je mursel, a Es-Salt je nepouzdan prenosilac. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/413, *Nasbur-raja*, 4/183, *Umdetul-kari*, 13/49, i *Irvaul-galil*, 8/170.

tarā, uočljivo je da je prvo mišljenje zasnovano na najjačim i najjasnijim dokazima. Nakon njega slijedi drugo mišljenje, koje ima svoje mjesto i mogućnost ispravnosti, a potom treće mišljenje, i ono ima najslabije argumente, a Allah najbolje zna.

Dokaz više jeste predanje u kojem Ibn Mes'ud pripovijeda da su džinni upitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi sa svojom hranom, na šta im je odgovorio: "Vama pripada kost svake životinje pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime."²⁸⁵

Ako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dopustio džinnima vjernicima konzumiranje onoga pri čemu nije spomenuto Allahovo ime, kakav je onda slučaj s ljudima?!²⁸⁶

Peti uvjet jeste presijecanje vratnih žila, ili jedne od njih, dušnika i jednjaka.²⁸⁷ S tim u vezi, ne postoji razilaženje među islamskim učenjacima da se najpotpunije klanje ostvaruje presijecanjem jednjaka, dušnika i vratnih žila.²⁸⁸

Rafia b. Hadidž prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedi ono pri čijem je klanju obilno

²⁸⁵ Muslim, 4/141/450.

²⁸⁶ Vidjeti: *Et-Tedžlija*, str. 35.

²⁸⁷ Vidjeti: *El-Kafi*, 1/583, imama Ibn Abdulberra, *El-Mebcut*, 12/3, *Hil'jetul-ulema*, 3/423, *El-Hidaja*, 4/348, *Umdetul-kari*, 21/122, i *El-Insaf*, 10/392.

²⁸⁸ Vidjeti: *El-Umm*, 3/184, *Šerhus-sunna*, 11/221, *El-Mugni*, 9/316, *El-Medžmu*, 9/95, i *El-Ikna*, 2/952.

potekla krv i spomenuto Allahovo ime."²⁸⁹ A krv obilno izlazi samo ako se presijeku vratne žile ili jedna od njih.

Da li je kurbansko meso dozvoljeno prodavati

Budući da je klanje kurbana ibadet kojim se čovjek približava svome Gospodaru, nije dopušteno prodavati kurbansko meso ili ma koji dio prinesene žrtve. Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْفَقِيرِ﴾

"...zato što ih je opskrbio životinjama domaćim. Jedite meso njihovo, a nahranite i siromaha ubogog."²⁹⁰ Imam El-Maverdi kaže: "Navedeni ajet ukazuje na to da se kurbansko meso konzumira i da se njime hrane drugi, iz čega se razumije da ga je zabranjeno prodavati."²⁹¹ Imam Ibn Abdulberr i Ebul-Abbas el-Kurtubi naveli su konsenzus učenjaka da je zabranjeno prodavanje kurbanskog mesa.²⁹²

Alija b. Ebu Talib kaže da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da zakolje devu, iskomada je cijelu: meso, kožu i pokrovac, te da kasapinu ne daje nijedan dio žrtve. Rekao je: "Dat ćemo mu naknadu od nas."²⁹³

²⁸⁹ El-Buhari, str. 517/2488, i Muslim, 13/103/1968.

²⁹⁰ El-Hadždž, 28.

²⁹¹ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/119.

²⁹² Vidjeti: *Et-Temhid*, 12/156, i *El-Mufhim*, 3/416.

²⁹³ El-Buhari, str. 360/1717, Muslim, 9/55/1317.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Onaj ko traži nazad ono što je poklonio sličan je psu koji povraća pa pojede ono što je povratio."²⁹⁴

Ako nije dopušteno tražiti stvar poklonjenu stvorenju, kako može biti dopušteno vratiti ili ponovo prodati ono što je prineseno kao pokornost Stvoritelju svih svjetova!

Nije dopušteno prodati kožu kurbanda, na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Onaj ko proda kožu kurbanda kao da nije ni zaklao kurban."²⁹⁵

Po mišljenju većine islamskih učenjaka: Ebu Hanife, Eš-Šafija, Ahmeda, Ibn Hazma i nekih drugih, nije dopušteno dati kožu ili bilo koji drugi dio kurbanda mesaru ili kasapinu kao naknadu za njegov rad.²⁹⁶ A Sveznajući Allah najbolje zna.

Konzumiranje, dijeljenje i pohranjivanje kurbanskog mesa

Uzvišeni Allah kaže:

﴿عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ﴾^(٢٨)

²⁹⁴ El-Buhari, str. 538/2589, i Muslim 11/54/1622.

²⁹⁵ El-Hakim, 2/422, i El-Bejheki, 9/496. Imam El-Hakim predanje smatra ispravnim, a šejh El-Albani okarakterizirao ga je dobrim. Vidjeti: *Sahihul-džamia*, 2/1055.

²⁹⁶ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/385, *El-Mebsut*, 12/14, *El-Mugni*, 11/111, *El-Mufhim*, 3/416, *Medžmuul-fetava*, 26/163, *Revdatur-talibin*, 3/225, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/512-514.

"...zato što ih je opskrbio životinjama domaćim. Jedite meso njihovo, a nahranite i siromaha ubogog."²⁹⁷

U drugom ajetu Allah kaže:

﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا حَبِيرٌ فَادْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْهَا صَوَافٍ إِذَا وَجَبَتْ جُنُوبَهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾^(٣١)

"A deve smo vam učinili jednim od obreda hadždža i vi u njima imate dobro, zato spominjite Allahovo ime kada budu za klanje pripremljene, stojeći s jednom svezanom nogom, a kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili."²⁹⁸

Selema b. el-Ekva prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko zakolje kurban, neka u njegovoj kući nakon tri dana ne ostane ništa od žrtve." Sljedeće su godine ashabi upitali: "Allahov Poslanice, hoćemo li postupiti kao prošle godine?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Jedite, druge hranite i ostavite za sebe, ono je bila teška godina, pa sam htio da se pomogne ljudima."²⁹⁹ U drugoj verziji stoji: "Zabranio sam vam zbog teške situacije"³⁰⁰, a sada jedite, hranite druge i dijelite meso."³⁰¹

²⁹⁷ El-Hadždž, 28.

²⁹⁸ El-Hadždž, 36.

²⁹⁹ El-Buhari, str. 1215/5569, i Muslim, 13/111/1974.

³⁰⁰ Tj. nekih ljudi koji su došli u Medinu.

³⁰¹ Muslim, 13/109/1971.

Dakle, zabranjenost pohranjivanja kurbanskog mesa koja je izrečena devete hidžretske godine bila je s razlogom. Stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sljedeće godine dopustio pohranjivanje kurbanskog mesa.³⁰²

Ibn Abdulberr kaže: "Ne znam da postoji razilaženje među islamskim učenjacima o pitanju je li dopušteno konzumiranje kurbanskog mesa tri dana poslije klanja kurbana kao i prije toga, jer je hadis koji to zabranjuje derogiran."³⁰³

Ako nastupe teška vremena u određenom podneblju, kao što se desilo devete godine po Hidžri, tada zabrana pohranjivanja mesa više od tri dana ponovo stupa na snagu, mada postoji mogućnost da je spomenuta zabrana dokinuta zauvijek, što je stav većine učenjaka.³⁰⁴ A Allah najbolje zna.

Kada se radi o načinu podjele kurbanskog mesa, islamski učenjaci imaju nekoliko mišljenja.

Prvo, da jede (i ostavi) od jedne trećine, pokloni drugu trećinu, a preostalu trećinu udijeli kao milostinju. Ovo je Ebu Hanifino i Ahmedovo mišljenje, te prvotni stav

³⁰² Upporediti: *Fethul-Bari*, 10/28.

³⁰³ Vidjeti: *Et-Temhid*, 7/26 (*Fethul-Malik*).

³⁰⁴ Vidjeti: *Er-Risala*, str. 239-240, imama Eš-Šafija, *El-Muhalla*, 7/383, *Et-Temhid*, 7/25 (*Fethul-Malik*), *El-Mufhim*, 5/378, *El-Minhadž*, 13/108, *En-nasihi vel-mensuh*, str. 66, od imama Ebu Hamida er-Razija, *Tarhut-tesrib*, 5/170, i *El-Menahiš-šer'ijja*, 3/137.

imama Eš-Šafija.³⁰⁵

Ibn Abbas prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka trećinom nahrani svoju porodicu, trećinom siromahe i komšije, a trećinom prosjake."³⁰⁶ Šejh El-Albani kaže da u hadiskim zbirkama nije mogao naći lanac prenosilaca ovog hadisa.³⁰⁷

Prenosi se da je Ibn Mes'ud rekao: "Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da pojedemo trećinu kurbana, da podijelimo trećinu kao sadaku, a trećinom da nahranimo komšije."³⁰⁸

Drugo, da pojede pola, a podijeli pola. Ovo je preferirajuće mišljenje kod imama Eš-Šafija.³⁰⁹

Treće, da jede i dijeli, bez količinskog preciziranja, kako kaže Uzvišeni:

﴿ فَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجِيتَ جُنُوبَهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ
كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٣﴾

"Zato spominjite Allahovo ime kada budu za klanje

³⁰⁵ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 4/188, *El-Mugni*, 9/355, *Bedaius-sanaia*, 2/388, *El-Hidaja*, 4/360, *Tarhut-tesrib*, 5/172, *Hil'jetul-ulema*, 3/376, *El-Medžmu*, 8/392, *El-Insaf*, 4/105, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/522.

³⁰⁶ Ebu Musa el-Asbehani, u djelu *El-Vezaif*. Ibn Kudame naveo je ovo predanje u djelu *El-Mugni*, 9/355, bez lanca prenosilaca i tvrdi da je dobro.

³⁰⁷ Vidjeti: *Irvaul-galil*, 4/374.

³⁰⁸ Ibn Hazm, u djelu *El-Muhalla*, 7/384, gdje kaže da je predanje apokrifno.

³⁰⁹ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 4/188, *El-Minhadž*, 13/100, i *Tarhut-tesrib*, 5/172.

pripremljene, stojeći s jednom vezanom nogom, a kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi; tako smo vam ih potčinili da biste zahvalni bili.³¹⁰ I to je stav imama Malika.³¹¹

Četvrto, obligatna je dužnost jesti kurbanско meso, makar jedan zalogaj, jedan dio podijeliti kao sadaku, a dopušteno je nahraniti i imućne. Ovo je stav imama Ibn Hazma.³¹²

Peto, dozvoljeno je vlasniku kurbanda podijeliti sve meso, iako je pohvalno da pojede jedan dio, a pokuđeno ga je svega zadržati za sebe. Ovo mišljenje imam Ibn Abdulberr i imam En-Nevevi pripisuju nekolicini učenjaka.³¹³

Ako se potvrdi ispravnost hadisa koji prenosi Ibn Abbas, tada bi prvo mišljenje bez imalo sumnje bilo prioritelnije. U njemu bi se objedinili svi dokazi koji se bave pitanjem podjele kurbanda. U kur'anskom ajetu spomenute su tri kategorije koje imaju pravo na konzumiranje kurbanскоg mesa:

﴿ فَإِذَا وَجَّتْ جُنُوبَهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعَمُوا الْقَانِعَ وَالْمَعْتَرَّ ﴾

"A kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi."³¹⁴ A Allah najbolje zna.

³¹⁰ El-Hadždž, 36.

³¹¹ Vidjeti: *Et-Temhid*, 3/218, *Ez-Zehira*, 3/439, i *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 142.

³¹² Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/383.

³¹³ Vidjeti: *Et-Temhid*, 3/218, i *El-Medžmu*, 8/393.

³¹⁴ El-Hadždž, 36.

Po mišljenju izrazite većine islamskih učenjaka, pohvalno je jesti meso vlastitog kurbanda, a neki su učenjaci to smatrali obavezom.³¹⁵

Klanje kurbanda za mrtvu osobu

Nerijetko se dešava da muslimani, iz dobročinstva prema svojim roditeljima, rođacima ili prijateljima, poslije njihove smrti, prinose kurban na njihovo ime. Kada je riječ o klanju kurbanda na ime mejjita, islamski učenjaci imaju nekoliko mišljenja.

Prvo, dopušteno je na ime mrtve osobe zaklati kurban. Za ovo se mišljenje opredijelio šejhul-islam Ibn Tejmijje.³¹⁶ Abdullah b. El-Mubarek izjavio je: "Draže mi je da se podijeli sadaka na ime mejjita, a da se ne kolje kurban. Ako se, pak, zakolje, neka se u cijelosti podijeli."³¹⁷ Između šafijskih učenjaka ovo mišljenje odabrao je Ebul-Hasan el-Âbadi.³¹⁸ Imam Es-Serhasi kaže da, po mišljenju hanefijske pravne škole a shodno analogiji (ar. kijâs), nije dopušteno klanje kurbanda za mrtvu osobu, dok je to

³¹⁵ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/383, *Šerhul-Buhari*, 6/32, imama Ibn Bettala, *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 12/69, *El-Minhadž*, 13/110, *El-Medžmu*, 8/391 i 396, *Tarhut-tesrib*, 5/172, *El-Insaf*, 4/103, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/523.

³¹⁶ Vidjeti: *Medžmuul-fetava*, 26/306, *El-Furu*, 3/406, i *Avnul-mabud*, 7/344.

³¹⁷ Vidjeti: *Džamiut-Tirmizi*, 4/85.

³¹⁸ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/382.

dopušteno po principu pravničkog preferiranja (ar. istihsân).³¹⁹ Za ovo se mišljenje također opredijelio Stalni kolegij za naučno istraživanje.³²⁰

Oni svoj stav dokazuju sljedećim argumentima:

1. Haneš b. Rebia (Ebul-Mu'temer el-Kinani) vidio je da je Alija zaklao dva kurban, pa ga je upitao šta to čini, na šta je Alija odgovorio: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio mi je da zakoljem kurban za njega, pa ga evo koljem."³²¹

Komentar: Zbog slabosti lanca prenosilaca, navedeni hadis ne može se uzeti za argument, a Allah najbolje zna.

2. Aiša prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, položio kurban na zemlju i rekao: "U ime Allaha! Allahu moj, primi od Muhammeda i porodice Muhammedove i ummeta Muhammedovog", potom ga je zaklao.³²²

Hadis ukazuje na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klao kurban za sebe, svoju porodicu i ummet. Od njegove porodice i ummeta ima onih koji su živi i mrtvi, što

³¹⁹ Vidjeti: *El-Mebhut*, 12/12.

³²⁰ Vidjeti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/417-418.

³²¹ Ebu Davud, str. 649/2790, i Ahmed, 2/132/1285, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Hulasatul-bedril-munir*, 2/146, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/45-46, *Daiifu sunenit-Tirmizi*, str. 144, i *Daiifu suneni Ebi Davud*, str. 215.

³²² Muslim, 13/102/1967.

ukazuje na to da je dopušteno klanje kurbanda na ime mrtvih.³²³

Drugo, klanje kurbanda na ime mejjita mekruh je. Ovo je stav imama Malika i učenjaka malikijske pravne škole.³²⁴

Oni su prezirali klanje kurbanda za mrtvu osobu jer takvo nešto nije preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od odabranih generacija.³²⁵

Treće, klanje kurbanda na ime mrtve osobe zabranjeno je, osim ako on to oporuči. Ovo je preferirajuće mišljenje u šafijskoj pravnoj školi i stav imama Ebu Jusufa, po jednoj verziji.³²⁶

Ovi islamski autoriteti pozivaju se na sljedeće dokaze:

1. Svevišnji Allah rekao je:

﴿وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى﴾

"...i da je čovjekovo samo ono što sam uradi..."³²⁷ Imam Eš-Šafi ovim je ajetom dokazivao da nagrada od učenja Kur'ana ne stiže mrtvima, za razliku od mišljenja većine islamskih učenjaka.³²⁸

³²³ Vidjeti: *Gunijetul-elmei*, str. 164.

³²⁴ Vidjeti: *Mevahibul-Dželil*, 4/377, i *Šerhuz-Zurkani ala muhtesari Halil*, 4/71.

³²⁵ Vidjeti: *Mevahibul-Dželil*, 4/377.

³²⁶ Vidjeti: *El-Mebhut*, 12/12, i *Mugnil-muhtadž*, 4/111.

³²⁷ En-Nedžm, 39.

³²⁸ Vidjeti: *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 4/276, *Umdetul-kari*, 3/119, *Nejlul-evtar*, 4/113, i *Merkatul-mefatih*, 4/174.

Komentar: Ajet ne može nezavisno poslužiti kao argument jer postoje mnoga djela od kojih mejjit ima nagradu mada ih nije lično uradio.³²⁹

2. Klanje kurbanā na ime mrtve osobe, kažu, jeste ibadet Uzvišenom Allahu, i nije ga dopušteno činiti osim ako postoji argument u Kur'anu ili vjerodostojnom sunnetu, a to u ovom slučaju ne postoji.
3. Mnoga rodbina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preselila je na ahiret za vrijeme njegovog života: majka pravovjernih Hatidža, amidža Hamza, kćerke Rukajja i Ummu Kulsum, sinovi El-Kasim, Abdullah i Ibrahim, ali nije preneseno čak ni u slaboj verziji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao kurban izričito nekome od njih.
4. Nije preneseno da su ashabi klali kurbane za mrtve osobe, niti je iko od njih oporučio da mu se zakolje kurban poslije njegove smrti, a bili su najbrižniji u prakticiranju sunneta, koji su uzeli izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Preferirajuće mišljenje

Nakon iznesenih argumenata, smatram da klanje kurbanā na ime mrtve osobe nije legitimno jer taj postupak nije prenesen od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od odabраниh generacija.

³²⁹ Vidjeti: *Medžmuul-fetava*, 24/312, i *Šerhul-akidetit-tahavijja*, 2/669-670.

Imam El-Mubarekfuri zapisao je: "Nisam pronašao autentičan hadis koji govori o klanju kurbanā izričito na ime mrtve osobe."³³⁰

Pa ipak, ako neko zakolje kurban na ime mrtve osobe, ni u kom slučaju neće se tretirati novotarom, utoliko jer je spomenuto pitanje podložno raspravljanju i ulazi u okvir dopuštenog razilaženja po ehli-sunnetu, a Allah najbolje zna.

Međutim, dopušteno je da musliman zakolje kurban za sebe i članove svoje porodice, žive i mrtve. Na ovu činjenicu ukazuje prethodno navedeni hadis koji prenosi Aiša. U njemu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, položio kurban na zemlju i rekao: "U ime Allaha! Allahu moj, primi od Muhammeda i porodice Muhammedove i ummeta Muhammedovog", potom ga je zaklao.³³¹

Tako je klanje kurbanā za žive osobe prvenstveno, za mrtve usputno.³³²

Drugi propisi vezani za kurban

1. Dopušteno je da žena i dijete (koje razaznaje) zakolju kurban, po mišljenju apsolutne većine

³³⁰ Vidjeti: *Tuhfetul-ahvezi*, 5/46.

³³¹ Muslim, 13/102/1967.

³³² Vidjeti: *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/455-456 i 520, *Fetava Ibni Usejmin*, 2/661, *Medžmuu fetava ve resail*, 25/10-11, 23, 25, 27-28, 111-112, 172 i 195, šejha Ibn Usejmina, i *El-Bideu vel-muhdesat*, str. 207.

islamskih učenjaka, a neki se čak pozivaju na konsenzus u vezi s tim.³³³

2. Ispravno je da muslimanka zakolje kurban, bilo da je u čistom periodu, ili u mjesečnom ciklusu, ili u postporodajnom periodu.³³⁴

3. Meso koje zakolje džunup halal je, po konsenzusu islamskih učenjaka.³³⁵

4. Po konsenzusu islamskih učenjaka, ispravno je da nijema osoba zakolje kurban.³³⁶

5. Pohvalno je lično zaklati kurban, bilo da se radi o muškarcu ili ženi, ako je u mogućnosti. Ovo je stav imamâ četiri pravne škole i Ibn Hazma, jednog od osnivača zahirijskog mezheba.³³⁷ Budući da je klanje kurbana ibadet, najpreče je da klanje preuzme vlasnik kurbana.³³⁸

³³³ Vidjeti: *El-Idžma*, str. 79, *El-Muhalla*, 7/453, *Et-Temhid*, 16/128, *El-Havil-kebir*, 15/92, *Šerhul-Buhari*, 5/412, imama Ibn Bettala, *El-Mugni*, 9/320, *El-Ihtijar*, 5/462, *El-Medžmu*, 9/86, *El-lalam*, 10/185, *El-Ikna*, 2/955 i 958, *Fethul-Bari*, 9/632, i *Umdetul-kari*, 12/133.

³³⁴ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/453, *El-Havil-kebir*, 15/92, *El-lalam*, 10/185, *Mevahibul-Dželil*, 4/313, i *El-Ikna*, 2/958.

³³⁵ Vidjeti: *El-Medžmu*, 9/88.

³³⁶ Vidjeti: *El-Idžma*, str. 78/253, *El-Mugni*, 9/322, *El-Medžmu*, 9/87, *El-Ikna*, 2/958, i *El-Insaf*, 10/400.

³³⁷ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/380, *El-Havil-kebir*, 4/188, *El-Mebsut*, 12/18, *El-Vesit*, 4/233, *Bedaius-sanaia*, 4/221, *El-Kafi*, 1/574, *El-lalam*, 10/185, *Hil'jetul-ulema*, 3/374, *Ihkamul-ahkam*, str. 695, *El-Insaf*, 4/83, *Mevahibul-Dželil*, 4/372-373, *Fikhus-sunna*, 2/198, i *Asarus-sahaba*, 3/1101.

³³⁸ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/361.

6. Islamski učenjaci jednoglasni su u mišljenju da je dopušteno opunomoćiti drugu osobu da zakolje kurban.³³⁹

7. Ako musliman nije u mogućnosti lično zaklati kurban, najbolje je da opunomoći dobrog vjernika, što su ljudi činili u davna vremena.³⁴⁰

8. Kada se radi o klanju kurbana, najbolje je opunomoćiti učenog muslimana koji poznaje propise vezane za kurban i način ispravnog klanja.³⁴¹

9. Bismilla se izgovara kada se nož želi povući preko vrata životinje, ili prilikom samog pokreta ruke.³⁴²

10. Nije dopušteno praviti prekid, ni duži ni kraći, već klanje treba biti jednodijelno, bez prekidanja.³⁴³

11. Ako se životinji u potpunosti odsiječe glava prilikom klanja, njeno je meso dopušteno konzumirati.³⁴⁴

12. Ako se životinja zakolje s potiljka i bude pokazivala znakove života prije presijecanja onoga što je

³³⁹ Vidjeti: *Bidajetul-mudžtehid*, 1/438, *El-Medžmu*, 8/3825, i *Fethul-Bari*, 10/21.

³⁴⁰ Vidjeti: *Ez-Zehira*, 3/436.

³⁴¹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/380, i *El-lalam*, 10/185.

³⁴² Vidjeti: *El-Insaf*, 10/399, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/485.

³⁴³ Vidjeti: *Bidajetul-mudžtehid*, 1/446.

³⁴⁴ Vidjeti: *El-Umm*, 3/189, *El-Muhalla*, 7/444-445, *El-Havil-kebir*, 15/98, *El-Mugni*, 9/320, *El-Ikna*, 2/952, *Umdetul-kari*, 21/122, *Fethul-Bari*, 9/556-557, *El-Mufessal*, 3/30, i *Asarus-sahaba*, 3/1094.

obaveza presjeći, njeno je meso halal.³⁴⁵ Međutim, počinitelj je grešan zbog toga, po konsenzusu islamskih učenjaka.³⁴⁶

13. Islamski su učenjaci jednoglasni u mišljenju da je dopušteno za kurban prinijeti kako mužjaka, tako ženku, ali se razilaze šta je vrednije.³⁴⁷

14. Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je meso krave ili sitne stoke koja se zakolje ubodom u donji dio vrata, kao što se čini s devom – ispravno za konzumiranje, i da je meso deve koja se zakolje presijecanjem vrata ispod donje vilice, kao što se kolje stoka – ispravno za konzumiranje.³⁴⁸

15. Nije dopušteno prodavanje bilo kojeg dijela kurbanā.³⁴⁹

16. Ne postoji vjerodostojan dokaz da je lomljenje kostiju nakon klanja kurbanā zabranjeno. Hadis koji se navodi s tim u vezi nije autentičan.³⁵⁰

³⁴⁵ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/99, *El-Mebṣut*, 12/3, *El-Medžmu*, 9/104, *Hil'jetul-ulema*, 3/424, *El-Insaf*, 10/395, i *Hašijetu Ibni Abidin*, 9/494.

³⁴⁶ Vidjeti: *El-Ikna*, 2/960.

³⁴⁷ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/369, *Ez-Zehira*, 3/426, *Medžmuul-fetava*, 25/75, i *Advaul-bejan*, 5/438.

³⁴⁸ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/445, *El-Havil-kebir*, 4/377, *Šerhul-Buhari*, 5/421-422, imama Ibn Bettala, *El-Mugni*, 9/318, *El-Medžmu*, 9/102-103, *Hil'jetul-ulema*, 3/424, *El-Ikna*, 2/950, i *Fethul-Bari*, 9/556.

³⁴⁹ Vidjeti: *El-Mudevvenetul-kubra*, 1/548, *Ez-Zehira*, 3/438, *El-Kafi*, 1/577, i *El-Menahiš-šer'ijja*, 3/140.

³⁵⁰ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/528, *Ez-Zehira*, 3/447, *El-Medžmu*, 8/410, *Mevahibul-Dželil*, 4/393, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/546, *Irvaul-galil*, 4/409, i *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/429-430.

17. Pohvalno je na dan Kurban-bajrama jesti tek nakon namaza.³⁵¹

18. Lijepo je da vlasnik kurbanā pojede dio kurbanā, naprimjer jetru, jer se brzo priprema.³⁵²

19. Kurbanāsko je meso dopušteno dijeliti i bogatim muslimanima.³⁵³

20. Ako kurban, pak, bude zaklan isključivo na ime mrtve osobe, tada će cijeli kurban biti podijeljen siromasima, tvrdi Ibnul-Mubarek.³⁵⁴

21. Ako osoba oporuči da joj se zakolje kurban poslije njene smrti, oporuka se mora ispoštovati.³⁵⁵

22. Po konsenzusu učenjaka, dopušteno je opunomoćiti muslimana kada se radi o klanju kurbanā.³⁵⁶ Po većini pravnika, kurban mogu zaklati kršćanin i židov jer pripadaju kategoriji ljudi kod koje je dozvoljeno jesti meso životinje koju zakolju, iako je pokuđeno da sljedbenik Knjige zakolje kurban umjesto muslimana. Imam Malik smatra da se takva životinja ne može smatrati kurbanom, već običnom

³⁵¹ Vidjeti: *Es-Sunenul-kubra*, 3/401, imama El-Bejhekija, *El-Havil-kebir*, 2/488, i *El-Istizkar*, 3/24-26.

³⁵² Vidjeti: *El-Istizkar*, 3/23, *Ez-Zehira*, 3/439, *El-Insaf*, 4/107, *Et-Tadžu vel-iklil*, 4/373, *Keššaful-kina*, 2/92 i 3/27, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/523-524.

³⁵³ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/75, *El-Medžmu*, 8/392, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 5/193, *Bedaius-sanaia*, 2/388, i *Umdetul-kari*, 10/58.

³⁵⁴ Vidjeti: *Tuhfetul-ahvezi*, 5/46.

³⁵⁵ Vidjeti: *Medžmuu fetava ve resail*, 25/11, 26, 47-48, 116 i 196.

³⁵⁶ Vidjeti: *Et-Terhid*, 2/107, i *El-Medžmu*, 8/382.

žrtvom čije je meso, naravno, dopušteno konzumirati.³⁵⁷

23. Imam Hasan el-Basri, Ebu Hanife, Ebu Sevr, učenjaci hanbelijske pravne škole i Ibn Hazm smatraju da je dopušteno pokloniti kurbanско meso židovima i kršćanima.³⁵⁸ Imam En-Nevevi, šafijski pravnik, kaže: "Nisam pročitao da je neko od naših učenjaka govorio o ovom pitanju. Shodno mezhebskim postavkama, bilo bi dopušteno dati kurbanско meso kršćanima i židovima, ako se radi o dobrovoljnom kurbanu, za razliku od obaveznog."³⁵⁹ Između savremenih učenjaka, mišljenje o dopuštenosti davanja kurbanскоg mesa sljedbenicima Knjige odabrali su Ibn Baz, Ibn Usejmin i Stalni kolegij za naučno istraživanje.³⁶⁰ El-Lejs b. Sa'd smatrao je da je davanje kurbanскоg mesa sljedbenicima Knjige pokuđeno, ali je dopuštao da ga oni jedu s muslimanima.³⁶¹ Malikijski učenjaci smatraju da je pokuđeno poklanjati kurbanско meso sljedbenicima Knjige.³⁶² Imam Eš-Šafi zabranjivao je

³⁵⁷ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/91-92, *El-Mebsut*, 12/18, *El-Medžmu*, 8/382, *El-Mugni*, 9/360, *El-Hidaja*, 4/361, *El-lalam*, 10/185, i *Hil'jetul-ulema*, 3/374.

³⁵⁸ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/383, *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 5/193, *El-Medžmu*, 8/404, *Keššaful-kina*, 3/26.

³⁵⁹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/404.

³⁶⁰ *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/424, *Fetava islamijja*, 2/5 i 174, i *Fetava Ibní Usejmin*, 2/664.

³⁶¹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/404.

³⁶² Vidjeti: *Ez-Zehira*, 3/439, *El-Kavaninul-fikhijja*, str. 142, i *Šerhu muhtesari Halil*, 3/69, od imama Ez-Zurkanijja.

da se kurbanско meso dijeli ikome osim muslimanima.³⁶³

24. Po mišljenju imamâ četiri pravne škole, vrednije je zaklati kurban nego dati sadaku u istoj vrijednosti.³⁶⁴ Šejhul-islam Ibnul-Kajjim zapisao je: "Kada bi čovjek podijelio sadaku koja vrijedi mnogo, mnogo više od vrijednosti kurban, ona mu ne može zamijeniti kurban."³⁶⁵
25. Po mišljenju većine učenjaka, pohvalno je da putnik zakolje kurban kao i onaj koji se nalazi u mjestu boravka.³⁶⁶
26. Bolje je da putnik opunomoći nekoga za klanje kurban u mjestu prebivališta svoje porodice nego da on kolje na putu, premda neki učenjaci smatraju da je preče da čovjek zakolje kurban tamo gdje ga zatekne Kurban-bajram.³⁶⁷
27. Ako porodica kolje kurban za putnika, tada se uzima u obzir obavljani bajram-namaz u mjestu pre-

³⁶³ Vidjeti: *Tabekatuš-šafijijetil-kubra*, 3/105.

³⁶⁴ Vidjeti: *El-Mudevvenetul-kubra*, 1/547, *Et-Temhid*, 7/17-18, (*Fethul-Malik*), *El-Mebsut*, 12/13, *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 15/106, *Ez-Zehira*, 3/423, *El-Medžmu*, 8/404, *Medžmuul-fetava*, 26/304, *Tebjinul-hakakik*, 6/487, *El-Insaf*, 4/105, *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/419, i *Fetava islamijja*, 2/6.

³⁶⁵ *Tuhfetul-mevdud*, str. 61.

³⁶⁶ Vidjeti: *El-Mudevvenetul-kubra*, 1/550, *Et-Temhid*, 7/27 (*Fethul-Malik*), *El-Muhalla*, 7/375, *El-Medžmu*, 8/405, *Umdetul-kari*, 21/146 i *Mesailul-džumhur*, 1/406.

³⁶⁷ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/403, i *Medžmuu fetava ve resail*, 25/77.

bivališta porodice, ne zemlje u kojoj se nalazi putnik na čije se ime kolje kurban.³⁶⁸

28. Zabranjenost određenih radnji u prvih deset dana mjeseca zul-hidždže odnosi se isključivo na vlasnika kurbana, a ne na članove njegove porodice.³⁶⁹

29. Ko početkom mjeseca zul-hidždže skрати kosu ili nokte pa potom odluči zaklati kurban, neće se smatrati prijestupnikom, utoliko prije što se namjera klanja kurbana pojavila nakon skraćivanja kose i noktiju.³⁷⁰

30. Zabranjenost uklanjanja dlaka, noktiju i nečega s kože traje sve do završetka klanja kurbana.³⁷¹

31. Dopušteno je kupiti kurban i zaklati ga pa ga platiti tek nakon određenog vremena.³⁷²

32. Bolje je zaklati jedan ugojen kurban nego dva mršava.³⁷³

33. Po konsenzusu islamskih učenjaka, dopušteno je za kurban prinijeti kastriranu životinju.³⁷⁴

34. Većina islamskih učenjaka dopušta podjelu kurbana u cijelosti, jer čovjek nije obavezan jesti kurbansko

³⁶⁸ Vidjeti: *Ez-Zehira*, 3/432.

³⁶⁹ Vidjeti: *Medžmuu fetava ve resail*, 25/141-142, 145-147 i 193.

³⁷⁰ Vidjeti: *ibid*, 25/150.

³⁷¹ Vidjeti: *ibid*, 25/152.

³⁷² Vidjeti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/411.

³⁷³ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 5/177.

³⁷⁴ Vidjeti: *lalaus-sunen*, 17/276.

meso.³⁷⁵

35. Za kurban vrednije je prinijeti ovcu nego devu ili kravu u kojoj učestvuje sedam osoba, po jednoglasnom stavu islamskih učenjaka.³⁷⁶

36. Islamski učenjaci razilaze se je li za kurban validna životinja kojoj je ispalo nekoliko zuba, ali su jednoglasni u mišljenju da ispadanje zuba u gornjoj vilici ne utječe na ispravnost kurbana.³⁷⁷

37. Ako se kupljenoj životinji za kurban desi nešto što se smatra mahanom u kurbanu (lom noge, izbijanje oka i sl.), ali ne čovjekovim uzrokom, ta mahana neće utjecati na ispravnost kurbana. Ovo je stav imama Malika, Eš-Šafija, Ahmeda, Es-Sevrija, Ishaka i nekih drugih.³⁷⁸

38. Ko zakolje kurban i nakon toga ga neko ukrade ili ukrade jedan njegov dio, vlasnik kurbana ne mora zaklati drugi kurban, makar se radilo o obaveznom, naprimjer, zavjetnom kurbanu.³⁷⁹

39. Ko kupi životinju za kurban pa potom umre prije nego što je zakolje, nasljednicima nije dopušteno prodati životinju i naslijediti taj imetak, već se mora

³⁷⁵ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 4/188, *Šerhul-Buhari*, 6/33, imama Ibn Bettala, *El-Medžmu*, 8/391 i *Mesailul-džumhur*, 1/405.

³⁷⁶ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/368.

³⁷⁷ Vidjeti: *Medžmuul-fetava*, 26/308.

³⁷⁸ Vidjeti: *El-Umm*, 3/155, *El-Mugni*, 9/351, *Medžmuul-fetava*, 26/304, *Rahmetul-umma*, str. 109, *El-Insaf*, 4/98, *Es-Sejlul-džerrar*, 4/83 i 85, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/515, i *El-Fikhul-islami*, 3/622.

zaklati kao kurban na njegovo ime. Ovo je stav imam Ahmeda, Ebu Sevra i El-Evzajja. Međutim, imam El-Evzai dopušta da se ta životinja proda ako je vlasnik kurbanda ostavio nevraćen dug a nema drugog imetka za njegovo vraćanje.³⁸⁰ Hanefijski i malikijski učenjaci smatraju da kurban u tom slučaju pripada nasljednicima.³⁸¹

40. Pogrdno je da musliman svojevolumno daje prodavcu kurbanda više od tražene cijene, jer je u tome hvalisanje, suprotstavljanje običajnim pravima, te otežavanje običnim muslimanima koji nisu u mogućnosti preplatiti kurban.³⁸²

41. Ako jedna osoba opunomoći drugu da umjesto nje zakolje kurban, propis zabranjenosti uklanjanja dlaka i rezanja noktiju odnosi se opunomoćitelja, a ne na opunomoćenika.³⁸³

42. Hasan el-Basri, Muhammed b. Sirin, i imam Ahmed, po jednoj verziji, smatraju da klanje kurbanda mijenja akiku ako se podudara njihovo vrijeme. Međutim, ispravno je da su kurban i akika dva zasebna ibadeta ciljana sama po sebi, i da jedno drugo ne

³⁷⁹ Vidjeti: *El-Umm*, 3/155, *El-Mugni*, 9/352, *El-Insaf*, 4/93, *Mevahibul-Dželil*, 4/382, i *El-Mesailul-fikhijja*, 1/498.

³⁸⁰ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/354, *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 6/44, i *El-Insaf*, 4/107.

³⁸¹ Vidjeti: *El-Mebhut*, 4/144, i *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 6/44.

³⁸² Vidjeti: *El-Munteka*, 4/191, imama El-Badžija.

³⁸³ Vidjeti: *Fetava Ibni Usejmin*, 2/662-663, i *Medžmuu fetava ve resail*, 25/153-155 i 161.

mogu zamijeniti. A to je mišljenje imama Ahmeda, po drugoj verziji, i odabrala ga je većina hanbelijskih učenjaka, te mišljenje malikijskih i šafijskih pravnik.³⁸⁴

43. Dopušteno je za kurban zaklati steonu životinju. Klanje životinje ujedno je i klanje njenog mladunčeta, čije je meso dopušteno konzumirati. Neki učenjaci u pogledu ovog pitanja pozivaju se na konsenzus ashaba.³⁸⁵

44. Ako životinja namijenjena za kurban rodi mladunče prije klanja, mladunče također treba zaklati zajedno s majkom, jer ima status životinje namijenjene za kurban.³⁸⁶

45. Ako musliman, ne poznavajući propis, zakolje kurban prije bajram-namaza, njegov kurban nije ispravan.³⁸⁷

46. Po mišljenju apsolutne većine učenjaka četiri pravne škole, ako bi se desilo da musliman prihvati kršćan-

³⁸⁴ Vidjeti: *Šerhus-sunna*, 11/267, *Tuhfetul-mevdud*, str. 79-80, *Takrirul-kavaid*, 1/156, imama Ibn Redžeba, *Tashihul-furu*, 3/412, *El-Insaf*, 4/111, *El-Fetavel-fikhijetil-kubra*, 4/256, imama Ibn Hadžera el-Hejtemija, i *Muhtesaru ahkamil-udhija*, str. 23.

³⁸⁵ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/149-150, *El-Mugni*, 9/319-320, *Medžmuul-fetava*, 26/307, i *Er-Revdatun-nedijja*, 2/413-414.

³⁸⁶ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/105-106, *El-Mugni*, 9/352, i *Fetava ve mesaili Ibni Salah*, 2/710.

³⁸⁷ Vidjeti: *Medžmuul-fetava*, 17/126-127 i 21/419, *El-Fetavel-irakijja*, 2/798, *Zadul-mead*, 2/317, *Er-Revdatun-nedijja*, 2/470, i *Et-Tedžlija*, str. 21, šejha Jahje b. Alije el-Hadžuzija.

stvo ili judaizam, meso koje kao takav zakolje bilo bi zabranjeno konzumirati.³⁸⁸

47. Dopušteno je da u kurbanu krave ili deve učestvuju sedmerica, bez obzira bili iz jedne porodice ili ne, bez obzira bilo klanje kurvana za neke od njih obavezno (kao, naprimjer, zavjetni kurban) a za druge dobrovoljno, bez obzira klali jedni od njih radi ibadeta, a drugi zbog prehrane, ne kao kurban, jer svaki od njih ima svoj udio i ne smeta mu nijet drugih suučesnika.³⁸⁹

48. Ako bi dvojica ljudi nehotice zamijenili kurbane i svaki od njih zaklao kurban onog drugog na svoje ime, njihovo prinošenje žrtve bilo bi ispravno i ne bi trebali jedan drugom dati nadoknadu.³⁹⁰

49. Ako bi čovjek zaklao tuđi kurban bez dopuštenja a na njegovo ime, ne bi mu to morao nadoknaditi.³⁹¹

50. Ako čovjek ima dvije žene, dovoljno je da zakolje jedan kurban, budući da se one tretiraju jednom porodicom.³⁹²

51. Ako u jednoj kući žive dva brata, odnosno sin i otac, svako sa svojom suprugom i djecom i hrane se s

³⁸⁸ Vidjeti: *El-Umm*, 8/100, *El-Mugni*, 9/22, *Bedaius-sanaia*, 4/164, *Ez-Zehira*, 3/410, i *Mevahibul-Dželil*, 4/313.

³⁸⁹ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/123, *El-Mugni*, 9/347, *El-Minhadž*, 8/129, i *Nejlul-evtar*, 5/121.

³⁹⁰ Vidjeti: *El-Mesut*, 12/18, *El-Insaf*, 4/98, i *El-Mesailul-fikhijja*, 1/498.

³⁹¹ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/361, *Revdatut-talibin*, 2/482-483, i *El-Insaf*, 4/98.

³⁹² Vidjeti: *Medžmuu fetava ve resail*, 25/43.

jedne sofre, tada će biti dovoljan jedan kurban za sve njih. Ako su, pak, odvojeni i hrane se zasebno, tada će svaka obitelj za sebe klati kurban.³⁹³

52. Prilikom klanja nije dovoljno spomenuti Allahovo ime na bilo koji način, već se mora spomenuti u formi bismille, tj. mora se reći: "Bismillah!"³⁹⁴

53. Po mišljenju većine islamskih učenjaka, dopušteno je kupljeni kurban zamijeniti za bolji.³⁹⁵

54. Kurban se ne kolje na ime ploda u majčinoj utrobi.³⁹⁶

55. Meso životinje koju je zaklala kršćanka ima status mesa životinje koju je zaklao kršćanin.³⁹⁷

56. Po mišljenju većine islamskih učenjaka, legitimno je da čovjek za vrijeme hadždža zakolje kurban, za razliku od malikijskih učenjaka i Ibn Tejmije, koji smatraju da hadžija kolje samo *hedj* (hadžski kurban).³⁹⁸

57. Ako hadžija opunomoći nekoga da umjesto njega (i

³⁹³ Vidjeti: *ibid*, 25/36-38 i 40-43.

³⁹⁴ Vidjeti: *Et-Tedžlija*, str. 37.

³⁹⁵ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/375, *Ez-Zehira*, 3/433, *Medžmuul-fetava*, 31/240-242, *Mevahibul-Dželil*, 4/379, i *El-Insaf*, 4/89.

³⁹⁶ Vidjeti: *El-Mudevvenetul-kubra*, 1/550, *El-Umm*, 3/156, i *El-Mugni*, 9/362.

³⁹⁷ Vidjeti: *El-Umm*, 195, *El-Idžma*, str. 80, i *Ez-Zehira*, 3/408.

³⁹⁸ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/375, i *Hidždžetul-veda*, str. 219, imama Ibn Hazma, *Ez-Zehira*, 3/423, *Takrirul-kavaid*, 1/156, imama Ibn Redžeba, *Advaul-bejan*, 5/423-424, i *Medžmuu fetava ve resail*, 25/19 i 24.

njegove porodice) zakolje kurban, prvih deset dana zul-hidždže neće otkidati nijedan dio kože, rezati nokte ni uklanjati dlake sa svoga tijela, osim što će skratiti kosu nakon 'umre.³⁹⁹

58. Pohvalno je, prilikom klanja, nož pritisnuti rukom kako bi životinja što prije bila zaklana.⁴⁰⁰

59. Ako musliman želi zaklati kurban ali nije u mogućnosti, može pozajmiti sredstva za kupovinu kurbanda. Međutim, ako nije zaposlen niti očekuje priliv bilo kakvog imetka, tada nije pohvalno da pozajmi novac za kupovinu kurbanda.⁴⁰¹

60. Isto tako, osoba koja je zadužena neće pozajmiti novac za kupovinu kurbanda, osim ako je vraćanje duga ograničeno na određeni vremenski period i vjeruje da nakon vraćanja duga može vratiti novac pozajmljen za kupovinu kurbanda.⁴⁰²

Neutemeljeni postupci u vezi s kurbanom

1. Klanjanje dva rekata prije klanja kurbanda. Ovaj postupak, koliko mi je poznato, nema utemeljenja u

³⁹⁹ Vidjeti: Ibid., 25/63, 113, 141, 144 i 154-155.

⁴⁰⁰ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/383, i *Mugnil-muhtadž*, 6/105.

⁴⁰¹ Vidjeti: *Medžmuul-fetava*, 26/305, i *Medžmuu fetava ve resail*, 25/109-110.

⁴⁰² Vidjeti: Ibid., 25/127-128.

Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu.

2. Posebno uzimanje abdesta za klanje kurbanda.⁴⁰³

3. Neki islamski učenjaci smatraju da je prilikom klanja pohvalno donijeti salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poslije bismille. Ni ovo nema utemeljenja u sunnetu, pa stoga treba izbjegavati spominjanje imena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom klanja.⁴⁰⁴

4. Izgovaranje posebnog nijjeta za klanje kurbanda nije utemeljeno u sunnetu. Dovoljno je izgovoriti bismillu i donijeti tekibir.⁴⁰⁵

5. Mazanje čela krvlju kurbanda.⁴⁰⁶

Neispravni hadisi u vezi s kurbanom

1. "Ne dijelite mušricima kurbandsko meso."⁴⁰⁷

2. "Ugoji kurban jer će zbog svakog njegovog dijela

⁴⁰³ Vidjeti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/433.

⁴⁰⁴ Vidjeti: *El-Umm*, 3/193, *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 12/72, i *Merkatul-mefatih*, 3/506.

⁴⁰⁵ Uporediti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/416.

⁴⁰⁶ Vidjeti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/433.

⁴⁰⁷ Predanje je naveo imam El-Karafi, u djelu *Ez-Zehira*, 3/440, bez izvora. Slično tome zabilježio je Ibn Adi, 9/185/25613 (*Kenzul-ummal*), i imam El-Bejheki, u djelu *Šuabul-iman*, 7/83-84/9560, te ga okarakterizirao slabim.

Allah osloboditi dijelove tvoga tijela od Vatre.⁴⁰⁸

3. "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je klanje kurbanu noću."⁴⁰⁹
4. "Neka vaše kurbane kolje samo čist."⁴¹⁰
5. "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je konzumiranje mesa koje je prineseno džinnima."⁴¹¹
6. "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je šejtanski rez"⁴¹², a to je presijecanje samo kože, ne vratne žile, pa životinja tako umre.
7. "Nema nijednog čovjeka koji zakolje kurban dok je u ihramima i donosi telbiju do zalaska sunca, a da njegovim zalaskom ne zađu svi njegovi grijesi i tako

⁴⁰⁸ Bez izvora naveli su ga imam El-Gazali, u djelu *El-Vesit*, 4/228, i El-Karafi, u djelu *Ez-Zehira*, 3/424. Ibn Salah i Ibn Hadžer tvrde da hadis u navedenoj formi nisu pronašli u hadiskim zbirkama. Vidjeti: *Et-Telhisul-habir*, 4/1485, i *Hulasatul-bedril-munir*, 2/386.

⁴⁰⁹ Et-Taberani, 11/152/11458, s ništavnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Medžmeuz-zevid*, 4/23, i *Hulasatul-bedril-munir*, 2/384.

⁴¹⁰ Naveli su ga imam El-Maverdi, u djelu *El-Havil-kebir*, 15/92, i Ibn Kudama, u djelu *El-Mugni*, 9/360. Hadis nisam pronašao u hadiskim zbirkama, a Allah najbolje zna.

⁴¹¹ El-Bejheki, 9/527/19352, i Ibnul-Dževzi, u djelu *El-Mevduat*, 3/367/1184. Ibnul-Dževzi i šejh El-Albani ovo predanje smatraju apokrifnim. Vidjeti: *Tertibul-mevduat*, str. 215/727, *Hulasatul-bedril-munir*, 2/388, *Et-Telhisul-habir*, 4/1496, i *Es-Silsiletud-daifa*, 1/413.

⁴¹² Ebu Davud, 3/102/2826, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-Sejlul-džerrar*, 4/66, *Er-Revdatur-nedijja*, 2/404, *Irvaul-galil*, 8/166, i *Daifus-sunen*, str. 218.

biva čist kao na dan rođenja.⁴¹³

8. "Najbolja životinja za kurban jeste rogati ovan."⁴¹⁴
9. Predanje u kojem stoji da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ajet:

﴿وَالْفَجْرِ ۝١ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝٢ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝٣﴾

"Tako mi zore i deset noći i parnog i neparnog"⁴¹⁵, protumačio rekavši: "Deset noći odnosi se na deset dana zul-hidždže, neparno se odnosi na dan Arefata, a parno na Kurban-bajram."⁴¹⁶

10. Predanje u kojem stoji da je neki čovjek Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je obavezan zaklati devu i da je to u mogućnosti, ali niko ne prodaje deve, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da kupi sedam ovaca i zakolje ih.⁴¹⁷

⁴¹³ Ibn Madža, 2/976/2925, s izuzetno slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Daifut-tergib*, 1/356.

⁴¹⁴ Ebu Davud, 3/196/3156, Ibn Madža, 2/1046/3130, i El-Asbehani, u djelu *Et-Tergib*, 1/243/359, sa slabim lancem prenosilaca, po ocjeni šejha El-Albanija. U lancu prenosilaca ovog predanja postoji Hatim b. Ebi Nasr koji je anonimne biografije kod hadiskih stručnjaka. Imam El-Iraki i El-Ajni ovo predanje smatraju ispravnim. Vidjeti: *Tarhut-tesrib*, 3/162, *Umdetul-kari*, 6/173, *Daifut-tergib*, 1/339, *Miškatul-mesabih*, 1/519, i *Daifu suneni Ebi Davud*, str. 252.

⁴¹⁵ El-Fedžr, 1-3.

⁴¹⁶ Ahmed, 11/470/14448, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-Silsiletud-daifa*, 8/408-409.

⁴¹⁷ Ibn Madža, 2/1048/3136, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Misbahuz-zudžadža*, 3/255, i *Irvaul-galil*, 4/255.

11. Predanje u kojem stoji da je Aiša upitala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hoće li pozajmiti novac radi kupovine kurbanda, na šta je odgovorio: *"Da, to je dug čije je vraćanje čovjeku olakšano."*⁴¹⁸

12. Predanje u kojem stoji da je neki čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, može li prinijeti ženu za kurban ako ne nađe mužjaka. Na to mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: *Ne, već skрати kosu, nokte, brkove i ukloni dlačice sa stidnog mjesta, to ti je potpun kurban kod Uzvišenog Allaha."*⁴¹⁹

13. Predanje u kojem se zabranjuje zamjena kurbanda.⁴²⁰

14. Habib b. Mihnef el-Anberi prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Svako domaćinstvo treba zaklati ovcu svakog redžeba."*⁴²¹

⁴¹⁸ Ed-Darekutni, 4/188/4710, s ništavnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-Silsiletud-daifa*, 9/168-169.

⁴¹⁹ Ebu Davud, 3/93/2789, i Ed-Darekutni, 4/187/4704, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Daifu suneni Ebi Davud*, str. 215, i *Daifu sunenin-Nesai*, str. 143.

⁴²⁰ Ebu Davud, 2/151/1756, i El-Bejheki, 5/395/10243, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Daifus-sunen*, str. 138-139, *Et-Tedžlija*, str. 51, i *Tahridžu ehadisit-tarihil-kebir*, 2/923.

⁴²¹ Ahmed, 15/303/20608, Abdurrezzak, 4/342/8001 i Et-Taberani, 20/311/740, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Medžmeuz-zevaid*, 4/18, i opaske šejha Šuajba na *El-Musned*, 34/330.

Uvod

Jedna od najvećih Allahovih, dželle šanuhu, blagodati prema ljudima jeste potomstvo, koje je jamac opstanka ljudske vrste na Zemlji. Ovu blagodat Uzvišeni daje kome želi, a uskraćuje kome želi:

﴿لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ مَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الذَّكَورَ ۝١٩١ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنثًا وَيَجْعَلُ مَن يَشَاءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿١٩٠﴾﴾

“Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji. On stvara šta hoće. Kome želi daruje žensku djecu, a kome želi mušku, ili im daje i mušku i žensku djecu, a koga hoće učini nerodnim.”⁴²² Plemeniti Allah učinio je potomstvo ukrasom ovog prolaznog svijeta. Uzvišeni Stvoritelj kaže:

﴿الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾

“Imetak i sinovi ukras su u životu na ovom svijetu...”⁴²³ Kada spominje blagodat djeteta, Svevišnji Allah spominje muštuluk. U vezi s Ibrahimom i Ismailom, alejhimus-selam, Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَبَشِّرْنَاهُ بِعُلْمٍ عَلِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾

“Mi smo ga obradovali dječakom blage naravi.”⁴²⁴ U drugom ajetu kaže:

﴿وَبَشِّرُوهُ بِعُلْمٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾﴾

⁴²² Eš-Šura, 49-50.

⁴²³ El-Kehf, 46.

⁴²⁴ Es-Saffat, 101.

"I obradovaše ga dječakom koji će biti učen."⁴²⁵ U vezi sa Zekerijjaom i Jahjaom, alejhimus-selam, kaže:

﴿يُنزِّلْنَا إِنَّا نَبِشْرُكَ يُغَالِدُ أَسْمُهُ يَبْحِي لَمْ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا﴾

"O Zekerijja, javljamo ti radosnu vijest da će ti se dječak roditi, ime će mu biti Jahja, nikoga prije njega tim imenom nismo nazvali."⁴²⁶

U drugom ajetu kaže:

﴿فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى﴾

"Meleki ga, dok je bio u namazu, pozvaše i rekoše: 'Allah te raduje Jahjaom...'"⁴²⁷

Jedan od načina zahvaljivanja Uzvišenom Allahu na blagodati potomstva jeste klanje akike. Akika je, ustvari, žrtva koja se prinosi na ime novorođenčeta, bilo da se radi o dječaku ili djevojčici.⁴²⁸ Akika je, kako tvrde neki učenjaci, bila poznata kod Arapa u predislamsko vrijeme, pa je islam olegitimio ovaj lijepi običaj.⁴²⁹

Budući da se za akiku vežu brojni propisi koji su u potpunosti slični propisima kurvana, ograničit ćemo se na razmatranje onih propisa koji se odnose na akiku. (Pod pojmom *propisi akike* podrazumijevamo isključivo klanje

⁴²⁵ Ez-Zarijat, 28.

⁴²⁶ Merjem, 7.

⁴²⁷ Alu Imran, 39.

⁴²⁸ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/548, *Šerhus-sunna*, 11/263, *Tarhut-tesrib*, 5/177, *Hil'jetul-ulema*, 3/383, *Merkatul-mefatih*, 8/74, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/534, *Fikhus-sunna*, 3/198, i *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/440.

⁴²⁹ Vidjeti: *Hudždžetullahil-baliga*, 2/383.

kurvana na ime novorođenčeta, a ne ostale propise koji se tiču novorođenčeta.)

Mudrost klanja akike

Mudrost određenih propisa može biti pojašnjena šerijatskim argumentima ili se može dokučiti pukim razumom, dok mudrost nekih propisa ili mudrost njihove kakvoće nije moguće obrazložiti osim pukim nagađanjem, što, svakako, nije dozvoljeno. Kada govore o mudrosti klanja akike, islamski učenjaci navode nekoliko mogućih razloga:

1. Akika se tretira obredom, kao kurban. Abdullah b. Amr prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko dobije novorođenče i bude za njega htio prinijeti akiku, neka učini."*⁴³⁰
2. Upoznavanje sredine sa novorođenčetom i potvrda očinstva da se zatvore sva vrata sumnjama, optužbama i glasinama koje često kruže među ljudima kada je u pitanju očinstvo.⁴³¹
3. Zahvala Uzvišenom Allahu na blagodati potomstva⁴³², koje se tretira primarnim ciljem bračne veze.

⁴³⁰ Ebu Davud, 3/107/2842, Abdurrezzak, 4/330/7961 i Ahmed, 38/211-212//23134, sa ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Es-silsiletus-sahiha*, 4/213 i Šakirove opaske na *El-musned*, 6/324.

⁴³¹ Uporediti: *Hudždžetullahil-baliga*, 2/383.

⁴³² Uporediti: *Merkatul-mefatih*, 8/77.

4. Neki učenjaci smatraju da prinošenje žrtve Allahu, neposredno nakon rođenja djeteta, ukazuje na to da roditelj želi žrtvovati svoje dijete na Allahovom putu (tj. da ga učini slugom islama) kao što je Ibrahim, alejhis-selam, žrtvovao svoga sina Ismaila (na poseban način).⁴³³
5. Klanjem akike djelimično se rješava socijalni problem društva, jer u njenom klanju najveću korist vide siromasi i nevoljnici.⁴³⁴
6. Čuvanje djeteta od raznih nedaća i nevolja.⁴³⁵

Propis akike

Kada je riječ o propisu akike, islamski učenjaci imaju podijeljene stavove. Učenjaci malikijske, šafijske, hanbelijske pravne škole, Ebu Sevr, Ishak, Es-Sevri, Ibn Tejmije, Eš-Ševkani i većina islamskih učenjaka općenito akiku smatraju sunnetom.⁴³⁶

Učenjaci navode da imam Malik, Eš-Šafi, Ahmed,

⁴³³ Uporediti: *Hudždžetullahil-baliga*, 2/384.

⁴³⁴ Vidjeti: *El-Mufassal*, str. 45-46, od Husamuddina Afane.

⁴³⁵ Vidjeti: *El-Medhal*, 3/294. od Ibn Hadždža.

⁴³⁶ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/551, *El-Havil-kebir*, 15/126, *Šerhus-sunna*, 11/263, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/462, *El-Mugni*, 9/363, *El-Medžmu*, 8/409 i 430, *Medžmuul-fetava*, 32/206, *Hil'jetul-ulema*, 3/383, *Tarhut-tesrib*, 5/177, *Es-Sejlul-džerrar*, 4/91, *El-Fikhul-islami*, 3/637 i *Mesailul-džumhur*, 1/407.

Ebu Sevr, Ishak i Et-Taberi smatraju da je akika vrsta sunneta koju imućan musliman ni u kom slučaju ne treba zapostaviti.⁴³⁷

Ibnul-Munzir navodi da je imam Eš-Šafi rekao: "Akika je obavezni sunnet."⁴³⁸

Imam El-Hattabi tvrdi: "Akika je sunnet koji nije dopušteno zapostaviti."⁴³⁹

Hasan el-Basri, Ebu Zinad, neki hanbelijski i zahirijski učenjaci, smatraju da je akika obaveza.⁴⁴⁰ Ovaj stav zastupa i imam El-Lejs b. Sa'd, osim što on obaveznost akike ograničava isključivo na prvih sedam dana.⁴⁴¹

Učenjaci hanefijske pravne škole smatraju da je akika bila legitimna u prvo vrijeme islama i da je klanje kurvana dokinulo ovaj propis, pa ko želi može ga prakticirati, a može i ostaviti. Dakle, klanje akike, po hanefijskoj pravnoj školi, mubah je.⁴⁴² Neki učenjaci prenose da je Ebu Hanife akiku smatrao novotarijom⁴⁴³, međutim, imam El-Ajni oštro je osudio tu njihovu tvrdnju i porekao njenu autentičnost.⁴⁴⁴

⁴³⁷ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/551, i *Umdetul-kari*, 21/83.

⁴³⁸ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/559, i *Tuhfetul-mevdud*, str. 72.

⁴³⁹ Vidjeti: *Mealimus-sunen*, 4/263.

⁴⁴⁰ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/523, *Et-Temhid*, 4/311, *El-Istizkar*, 5/551, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/462, *El-insaf*, 4/110 i *Mesailul-džumhur*, 1/408.

⁴⁴¹ Vidjeti: *Et-Temhid*, 4/311.

⁴⁴² Vidjeti: *Bedaius-sanaia*, 4/203, i *Hašijetu Ibni Abidin*, 9/540.

⁴⁴³ Vidjeti: *Tarhut-tesrib*, 5/177.

⁴⁴⁴ Vidjeti: *Umdetul-kari*, 21/83.

Imam Eš-Šafi rekao je: "Dvije kategorije ljudi zastranile su kada se radi o propisu akike: jedna koja tvrdi da je akika obavezna, i druga koja kaže da je novotarija."⁴⁴⁵

Dokidanje klanja akike neki islamski učenjaci potkrepljuju Alijinim, radijallahu anhu, predanjem u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Klanje kurbanu derogiralo je prinošenje svih drugih žrtava, a ramazanski post ostale vrste posta.*"⁴⁴⁶ Imam En-Nevevi i šejh Eš-Šinkiti pozivaju se na konsenzus hadiskih stručnjaka u vezi slabosti ovog predanja.⁴⁴⁷ Šejh El-Albani nakon što je konstatirao ništavnost ovog hadisa, kaže: "Od negativnih posljedica ove predaje jeste ostavljanje sunneta (tj. akike) koji je potvrđen brojnim vjerodostojnim hadisima."⁴⁴⁸

Ibn Abdulberr kaže: "Mnoge izjave ashaba, tabiina i islamskih učenjaka ukazuju na pohvalnost klanja akike i njenu pritrđenost, a neosnovano je mišljenje da je akika derogirana kurbanom."⁴⁴⁹

Postoji i četvrto mišljenje: akika je sunnet samo za mušku djecu.⁴⁵⁰ Ovaj stav jasno oponira vjerodostojnim hadisima.

U Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu

⁴⁴⁵ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/430, *Tarhut-tesrib*, 5/177 i *Mesailul-džumhur*, 1/408.

⁴⁴⁶ El-Bejheki, 9/439/19019, i Ed-Darekutni, 4/186/4702.

⁴⁴⁷ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/356, *Nasbur-raje*, 4/208 i *Advaul-bejan*, 5/420.

⁴⁴⁸ Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 2/305.

⁴⁴⁹ Vidjeti: *Et-Temhid*, 4/313.

⁴⁵⁰ Vidjeti: *Bidajetul-mudžtehid*, 1/463, *Šerhu sahihil-Buhari*, 5/376, i *Umdetul-kari*, 21/83.

navode se brojni hadisi koji ukazuju na legitimnost akike, što potvrđuje ispravnost mišljenja većine pravnika s tim u vezi. Hadise ćemo spomenuti prilikom objašnjavanja propisa akike.

Za akiku je zadužen otac, odnosno osoba koja je obavezna izdržavati dijete.⁴⁵¹

Šta se kolje za akiku

Po mišljenju većine islamskih učenjaka, za muško se dijete kolju dvije ovce, a za žensko jedna.⁴⁵²

Ummu Kurz el-Mekijja, radijallahu anha, upitala je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s akikom, na šta je odgovorio: "*Za dječaka – dvije jednake ovce, a za djevojčicu – jedna, bez razlike radilo se o mužjacima ili ženkama.*"⁴⁵³

Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se za dječaka zakolju

⁴⁵¹ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/129, *Subulus-selam*, 4/1874, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/536, i *El-Mevsuatul-fikhijja*, 30/277-278.

⁴⁵² Vidjeti: *Mealimus-sunen*, 4/263, *El-Istizkar*, 5/555-556, *Et-Temhid*, 4/314, *Šerhus-sunna*, 11/265, *El-Mugni*, 9/362-363, *Ez-Zehira*, 3/446, *El-Medžmu*, 8/431, i *Zadul-mead*, 2/329.

⁴⁵³ En-Nesai, 7/164-165 (Es-Sindi), Et-Tirmizi, 5/70/1514, Ibn Madže, 2/1056/3162, Ibn Ebu Asim, u djelu *El-Ahadu vel-mesani*, 6/68/3279. Imam Et-Tirmizi ovo predanje ocjenjuje vjerodostojnim.

dvije jednake ovce, a za djevojčicu jedna.⁴⁵⁴

Ipak, neki islamski učenjaci smatraju da se i za muško dijete može zaklati samo jedna ovca. Svoj stav dokazuju Ibn Abbasovom izjavom: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, za akiku zaklao po bravče za Hasana i Husejna."⁴⁵⁵

Ibn Hadžer tvrdi da ovo predanje ne važi kao argument⁴⁵⁶ jer ga je imam En-Nesai zabilježio u drugoj formi u kojoj stoji: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao je akiku Hasanu i Husejnu, i to po dva bravčeta za svakog od njih."⁴⁵⁷

Ibn Hadžer to ovako obrazlaže: "Ako Ebu Davudovo predanje (zaklao je po bravče za Hasana i Husejna) prihvatimo kao autentično, ono ne pobija brojna predanja u kojima se spominju dvije žrtve za muško dijete. Najviše na šta ukazuje ovo predanje jeste da je dopušteno prinijeti

⁴⁵⁴ Et-Tirmizi, 5/67/1513, i Ahmed, 6/31/24074. Imam Et-Tirmizi, Ibn Hibban, El-Hakim i šejh El-Albani ovo predanje smatraju autentičnim. Vidjeti: *Hulasatul-bedril-munir*, 2/390, i *Irvaul-galil*, 4/389.

⁴⁵⁵ Ebu Davud, 3/106/2841, i Ibnul-Džarud, str. 354 (911). Imam Ibn Bettal, Abdulhakk el-Išbili, Ibn Dekik, En-Nevevi, Et-Tehanevi i šejh El-Albani ovu predaju okarakterizirali su vjerodostojnom. Vidjeti: *Šerhu sahihil-Buhari*, 5/376, *El-Medžmu*, 8/407, *Et-Telhisul-habir*, 4/1499, *Ialaus-sunen*, 17/116, i *Irvaul-galil*, 4/393.

⁴⁵⁶ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 9/506.

⁴⁵⁷ En-Nesai, 3/139/4230, i Ebu Šejh el-Asbehani, u djelu *El-Edahi*, 5/175 (*Tarhut-tesrib*), s ispravnim lancem prenosilaca. Videjti: *Sahihus-sunen*, 3/139, i *Irvaul-galil*, 4/379-380 i 384.

jednu žrtvu za muško dijete, jer broj žrtvi nije obavezan već je pohvalan."⁴⁵⁸

Vidimo da je Ibn Abbasovo predanje preneseno u dvije oprečne ali vjerodostojne forme, i da ih nije moguće uskladiti osim da kažemo: verzija u kojoj je navedeno da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao po dva bravčeta sadrži i objedinjuje verziju u kojoj se spominje da je zaklao po jedno bravče. Međutim, ovakav način usklađivanja hadisâ izvještačen je, nije praktičan. Stoga je preče i bolje držati se predaja koje su svojim brojem i vjerodostojnošću jače od iznimne verzije u kojoj se spominje klanje jednog bravčeta za Hasana i jednog za Husejna, a Allah najbolje zna.

Imam Eš-Ševkani veli: "Klanje akike obilježje je islama, i smatra se potpunim samo ako se se za muško zakolju dvije, a za žensko dijete jedna ovca."⁴⁵⁹

Što se tiče klanja deve i krave za akiku, među islamskim učenjacima postoje različita mišljenja. Većina islamskih učenjaka na stanovištu je da krupna stoka vrijedi za akiku, mada se međusobno razilaze o pitanju učešća više akika u jednoj žrtvi. Šafijski pravnici to dopuštaju, analogno kurbanu, a malikijski i hanbelijski učenjaci smatraju da deva, odnosno krava vrijedi samo kao jedna akika. Imam Ibn Hazm, i Ebu Ishak b. Šaban, od malikijskih učenjaka, sma-

⁴⁵⁸ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 9/506-507.

⁴⁵⁹ Vidjeti: *Es-Sejlul-džerrar*, 4/91.

traju da za akiku vrijedi samo sitna stoka.⁴⁶⁰ U jednom hadisu koji prenosi Enes b. Malik, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kome se rodi dječak, neka za akiku zakolje devu, kravu ili bravče."⁴⁶¹

Za akiku je vrednije zaklati ovcu nego devu ili kravu, kako tvrdi imam Malik, jer je klanje sitne stoke potvrđeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najvjerodostojnijim putevima, usmeno i praktično⁴⁶², a Allah najbolje zna. Potvrdu tome nalazimo u predanju u kojem Ibn Ebu Mulejka kaže da je Abdurrahman b. Ebu Bekr dobio sina, pa je rečeno majki pravovjernih Aiši (Abdurrahmanovoj sestri) da mu za akiku zakolje devu, na šta je ona osudila taj prijedlog: "Sačuvaj Bože! Treba postupiti samo onako kako je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dvije jednake ovce.'⁴⁶³

⁴⁶⁰ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/523, *El-Medžmu*, 8/409 i 431, *Tuhfetul-mevdud*, str. 75, *Tarhut-tesrib*, 5/179, *Fethul-Bari*, 9/507, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/546-547.

⁴⁶¹ Et-Taberani, u djelu *Es-Sagir*, 1/48. U lancu prenosilaca ovog hadisa postoji prenosilac po imenu Misadeh b. El'jesea, koji je bio lažov. Vidjeti: *Medžmeuz-zeva'id*, 4/58. Hafiz El-Iraki, međutim, tvrdi da je ovo predanje zabilježio Ebu Šejh u djelu *El-Edahi* s dobrim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Tarhut-tesrib*, 5/179.

⁴⁶² Vidjeti: *Tuhfetul-mevdud*, str. 76.

⁴⁶³ Et-Tahavi, u djelu *Šerhul-muškil*, 6/428/4516 (*Tuhfetul-ahjar*) s dobrim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Irvaul-galil*, 4/390, i *Sahihu fikhis-sunna*, 2/383.

Vrijeme klanja akike

Po mišljenju većine islamskih učenjaka, akika se kolje sedmi dan po rođenju djeteta.⁴⁶⁴ Mudrost u čekanju sedmog dana, po mišljenju nekih učenjaka, jeste da se majka oporavi od poroda i da porodica djeteta ne trpi dva tereta istovremeno: teret brige o majci i njenom djetetu, i teret ugošćivanja svijeta. Isto tako, u međuvremenu staratelj djeteta ima dovoljno vremena za kupovinu akike, što nije slučaj kada bi propis bio vezan za dan rođenja.⁴⁶⁵

Semura b. Džundub prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dijete je zalog svoje akike; žrtva se prinosi sedmi dan, djetetu se nadijeva ime i brije glava."⁴⁶⁶

Postoje različita tumačenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Dijete je zalog svoje akike..." Islamski učenjaci uglavnom navode komentar imama Ahmeda, koji smatra da je zalog u smislu da dijete neće biti zagovornik svojim roditeljima na Sudnjem danu ukoliko mu ne zakolju akiku.⁴⁶⁷ Isto ovo tumačenje prenosi se od Ataa el-Harasanija i Muhammeda b. Mutarrifa, koji su živjeli prije

⁴⁶⁴ Vidjeti: *Bidajetul-mudžtehid*, 1/464.

⁴⁶⁵ Vidjeti: *Er-Revdatur-nedija*, 2/486.

⁴⁶⁶ Et-Tirmizi, 5/77/1522, Ebu Davud, 3/105/2838, i Ed-Darimi, 2/69/1969. Imam Et-Tirmizi i šejh El-Albani ovo predanje smatraju vjerodostojnim. Vidjeti: *Irvaul-galil*, 4/385.

⁴⁶⁷ Vidjeti: *Marifetus-sunen*, 7/239, *Šerhus-sunna*, 11/268, *Fethul-Bari*, 9/508, *Umdetul-kari*, 21/88, i *Tuhfetul-ahvezi*, 5/77.

imama Ahmeda.⁴⁶⁸ Šejhul-islam Ibnul-Kajjim nije prihvatio ovo tumačenje, već je pojasnio njegovu slabost.⁴⁶⁹ Imam Ali el-Kari smatra da je spomenuti *zalog*, ustvari, način čuvanja djeteta od raznih nedaća ili da je poput hipotekirane stvari koja se ne može koristiti osim nakon poništavanja hipoteke.⁴⁷⁰

Imam Et-Tirmizi kaže: "Islamski učenjaci postupaju prema navedenom hadisu: smatraju da je klanje akike sedmi dan pohvalno; ako se to ne mogne učiniti sedmi, onda četrnaesti, a ako ne četrnaesti, onda dvadeset prvi dan po rođenju djeteta."⁴⁷¹ Ibn Hadžer nije prihvatio ovu Et-Tirmizijevu izjavu, suprotstavio joj se rekavši: "Ne znam da ijedan učenjak zastupa ovaj stav, osim Ebu Abdullaha el-Bušendžija i navodi ga Salih b. Ahmed od imama Ahmeda."⁴⁷²

Mišljenje koje je imam Et-Tirmizi pripisao islamskim učenjacima prenosi se od Aiše⁴⁷³, Ibn Vehba i Ishaka b. Rahaveja.⁴⁷⁴ Zastupaju ga učenjaci hanbelijske pravne škole, a imam Ibn Abdulberr i El-Begavi pripisuju ga islamskim učenjacima bez navođenja njihovih imena.⁴⁷⁵

⁴⁶⁸ El-Bejheki u *El-Kubra*, 9/503/19266. Vidjeti: *Subulus-selam*, 4/1874.

⁴⁶⁹ Vidjeti: *Tuhfetul-mevdud*, str. 67-69.

⁴⁷⁰ Vidjeti: *Merkatul-mefatih*, 8/77.

⁴⁷¹ Vidjeti: *Aridatul-ahvezi*, 4/24.

⁴⁷² Vidjeti: *Fethul-Bari*, 9/509, i *Tuhfetul-mevdud*, str. 58.

⁴⁷³ El-Hakim, 4/266/7595. Imam El-Hakim i Ez-Zehebi ovu predaju ocjenjuju ispravnom.

⁴⁷⁴ Vidjeti: *Et-Temhid*, 4/312, *El-Istizkar*, 5/552-553, i *Tarhut-tesrib*, 5/180.

⁴⁷⁵ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/555, *Šerhus-sunna*, 11/268, *El-Mugni*, 9/364, i *Tarhut-tesrib*, 5/180.

Imam Et-Taberani i El-Bejheki zabilježili su predanje u kojem Burejda, radijallahu anhu, kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Akika se kolje sedmi ili četrnaesti ili dvadeset prvi dan."⁴⁷⁶

U jednoj verziji stoji: "Akika se kolje sedmi, ili deveti, ili dvadeset prvi dan."⁴⁷⁷

Prenosi se da je Aiša izjavila: "Akika se kolje sedmi dan, a ako se ne zakolje tada, onda četrnaesti, u protivnom dvadeset i prvi dan."⁴⁷⁸

Ukoliko staratelj nije zaklao akiku sedmi dan, neće smetati da to učini kasnije jer hadis u kojem se kao mjerodavan spominje sedmi dan, nije ograničio klanje akike na to vrijeme, već ukazuje na posebnu odliku. Ovo mišljenje zastupaju Aiša, radijallahu anha, Ata, Muhammed b. Sirin, Eš-Šafi i Ishak b. Rahavej,⁴⁷⁹ a Allah najbolje zna. Ako staratelj djeteta, pak, ne zakolje akiku do njegove puno-

⁴⁷⁶ Et-Taberani, u djelima *El-Evsat*, 5/243/4882, i *Es-Sagir*, 1/256, i El-Bejheki, 9/510/19293. Na njegovu slabost ukazali su imam Et-Taberani, El-Hejsemi, Ibn Hadžer i El-Albani. Vidjeti: *Medžmeuz-zevaid*, 4/59, *Fethul-Bari*, 9/509, i *Irvaul-galil*, 4/395.

⁴⁷⁷ Ebu Šejh, u djelu *El-Edahi*, 5/180 (*Tarhut-tesrib*). Navedenu verziju nisam pronašao u meni dostupnim hadiskim zbirkama, niti sam primijetio da ju je iko spomenuo, osim imama El-Irakija, a Allah najbolje zna.

⁴⁷⁸ El-Hakim, 4/266/7595. Imam El-Hakim i Ez-Zehebi ovo predanje okarakterizirali su ispravnim. Međutim, šejh El-Albani nije se saglasio s ovom tvrdnjom već je objasnio da predanje ima dvije slabosti. Vidjeti: *Irvaul-galil*, 4/396.

⁴⁷⁹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/411, *Tarhut-tesrib*, 5/179 i *Mesailul-džumhur*, 1/408.

ljetnosti, tada, po mišljenju šafijskih učenjaka, prestaje njen propis, a osoba ima pravo izbora da sama sebi zakolje akiku.

U jednom hadisu navedeno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao za sebe akiku nakon što je dobio Objavu.⁴⁸⁰

Muhammed b. Sirin rekao je: "Kada bih znao da mi nije zaklana akika, sam bih to učinio."⁴⁸¹

Hasan el-Basri smatra da će osoba sama sebi zaklati akiku ako to nije učinio njegov staratelj.⁴⁸²

Izgled životinje

Uzvišeni Allah lijep je i prima samo lijepo, stoga je neophodno da žrtva namijenjena za akiku bude bez

⁴⁸⁰ Abdurrezzak, 4/329/7960, Et-Tahavi, u djelu *Šerhul-muškil*, 6/435/4528 (*Tuhfetul-ahjar*), Et-Taberani, u djelu *El-Evsat*, 1/369/998, i Ibn Hazm, 7/528. Hafiz El-Iraki i šejh El-Albani predanje su okarakterizirali dobrim. Vidjeti: *Tarhut-tesrib*, 5/180, i *Es-Silsiletus-sahiha*, 6/502-506. Međutim, brojni hadiski stručnjaci, kao naprimjer, imam Ahmed, El-Bejheki, Ibn Abdalberr, En-Nevevi, Ibn Hadžer, El-Mubarekfuri i neki drugi, smatraju da navedena verzija nije vjerodostojna. Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/554, *El-Medžmu*, 8/412, *Tarhut-tesrib*, 5/180, *Zadul-mead*, 2/332, *Fethul-Bari*, 9/509, *Et-Telhisul-habir*, 4/1498, *Subulus-selam*, 4/1872, i *Tuhfetul-ahvezi*, 5/79.

⁴⁸¹ Ibn Ebu Šejba, 5/111/24226. Šejh El-Albani smatra da je ovo predanje dobro. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 6/506.

⁴⁸² Ibn Hazm, u djelu *El-Muhalla*, 7/528. Šejh El-Albani predanje je ocijenio dobrim. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, 6/506.

mahana, kao kurban, smatra izrazita većina islamskih učenjaka.⁴⁸³ Imam Ibn Hazm i Eš-Ševkani dopustili su klanje životinje za akiku makar imala vidne mahane koje su zabranjene kada je riječ o kurbanu.⁴⁸⁴ Šejh El-Albani također je odabrao ovo mišljenje.⁴⁸⁵ Ovi učenjaci nisu uvjetovali izgled životinje, jer, jednostavno, ne postoji argument koji aludira da životinja mora biti čista od mahana kada je u pitanju akika, za razliku od kurvana. Nema sumnje da je mišljenje većine islamskih učenjaka sigurnije i preče.

Pored lijepog izgleda, treba da životinja napuni odgovarajuću starosnu dob, što je prethodilo kada smo razmatrali propise vezane za kurban.⁴⁸⁶

Pripremanje hrane

Po mišljenju nekih islamskih učenjaka, pohvalno je pripremiti meso akike i pozvati ljude na gotovu hranu. Time je musliman olakšao siromasima i komšijama, što se ujedno smatra dodatnim dobročinstvom.⁴⁸⁷ Ibnul-Kajjim tvrdi da na

⁴⁸³ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/559, *Šerhus-sunna*, 11/267, *Ez-Zehira*, 3/446, *El-Medžmu*, 8/409, *Tarhut-tesrib*, 5/179, *Tuhfetul-mevdud*, str. 68 i *Mesailul-džumhur*, 1/407.

⁴⁸⁴ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/523, i *Nejlul-evtar*, 5/163.

⁴⁸⁵ Poslušati: *Silsiletul-huda ven-nur*, (208).

⁴⁸⁶ Vidjeti: *El-Medhal*, 3/291, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/546.

⁴⁸⁷ Vidjeti: *Revdatul-talibin*, 2/499, *El-Medžmu*, 8/410, *El-Furu*, 3/412, *Tuhfetul-mevdud*, str. 69-70, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/547.

svakoj gozbi upriličenoj radi zahvale Allahu na nekoj blagodati, hrana treba biti pripremljena. Tako, hrana se priprema za goste (ar. kira), hrana na svadbi (ar. velima), hrana nakon obrezivanja (ar. gadira), hrana za povratnika s puta (ar. nekia), hrana koja se priprema nakon završetka gradnje (ar. vekida) itd.⁴⁸⁸ Imam Ahmed jednom je prilikom rekao: "Akika se kolje sedmi dan." Neko upita: "Da li se priprema meso za ljude?" "Da", odgovori. Neko, opet, reče: "Veliko nam je opterećenje kuhati meso i pripremati hranu." "Strpite se i podnesite teret kuhanja", odgovori imam Ahmed.⁴⁸⁹ Ovo mišljenje zastupaju učenjaci malikijske i šafijske pravne škole, a odabrao ga je i šejhul-islam Ibnul-Kajjim.⁴⁹⁰

Ako kažemo da je jedan od ciljeva akike obznanjivanje rođenja djeteta i potvrda potomstva, tada je, nedvojbeno, bolje pozvati ljude na objedovanje, jer je to najlakši način da svijet sazna ko je čiji potomak i da se isključi mogućnost sumnje u očinstvo.

Neki su učenjaci dopuštali podjelu mesa akike kao i mesa kurbanda.⁴⁹¹ Šejh El-Albani tvrdi da ne postoji dokaz koji obavezuje muslimana da priprema hranu od zaklane akike, kako god postupio s mesom, ispravno je postupio,

⁴⁸⁸ Vidjeti: *Tuhfetul-mevdud*, str. 70.

⁴⁸⁹ Vidjeti: *Mesailul-imami Ahmed*, str. 342, imama Ebu Davuda es-Sidžistanija, i *El-Insaf*, 4/114.

⁴⁹⁰ Vidjeti: *Et-Temhid*, 4/321, *El-Muhalla*, 7/529, *El-Medžmu*, 8/427, *Tuhfetul-mevdud*, str. 69-70, *Mugnil-muhtadž*, 4/294, i *Et-Tadžu vel-iklil*, 3/257.

⁴⁹¹ Vidjeti: *El-Havil-kebir*, 15/129, *El-Mugni*, 9/366, *El-Medžmu*, 8/413, i *Tuhfetul-mevdud*, str. 77.

jer šerijat ga obavezuje samo na klanje žrtve.⁴⁹² Isto mišljenje zastupa i Stalni kolegij za naučno istraživanje.⁴⁹³

Drugi propisi vezani za akiku

1. Ne smeta pozajmiti novac za akiku (ako postoji objektivna mogućnost vraćanja duga), jer je akika simbol islama, a onaj ko je zakolje smatra se da oživljava Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet.⁴⁹⁴
2. Islamski učenjaci imaju podijeljena mišljenja o pitanju ubraja li se dan rođenja u sedam dana, poslije kojih se kolje akika. Jedni ga ubrajaju, drugi ne, a postoje i oni koji prave razliku između djeteta koje je rođeno prije zore, odnosno poslije nje: u prvom slučaju ubrajaju taj dan, a u drugom ne ubrajaju. Ispravno je da se dan rođenja ubraja u svakom slučaju. Naprimjer, ako je dijete rođeno u subotu, akika će biti u sljedeći petak.⁴⁹⁵
3. Klanje akike vrednije je od davanja sadake u protuvrijednosti, kao kod kurbanda i hedja (hadžskog

⁴⁹² Poslušati: *Silsiletul-huda ven-nur* (208).

⁴⁹³ Vidjeti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/443-444.

⁴⁹⁴ Vidjeti: *El-Mugni*, 9/363, *El-medhal*, 3/295, i *Tuhfetul-mevdud*, str. 54, 60 i 65.

⁴⁹⁵ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/530, *El-Medžmu*, 8/411, *Tarhut-tesrib*, 5/181, *Fethul-Bari*, 9/509, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/77, i *Šerhul-mumtia*, 7/538-539.

kurbana).⁴⁹⁶

4. Neispravno je kupiti gotovo meso za akiku, već treba zaklati dva bravčeta za muško, odnosno jedno bravče za žensko dijete.⁴⁹⁷
5. Neispravno je akiku zaklati prije rođenja djeteta, to je klasično prinošenje žrtve.⁴⁹⁸
6. Ako se rode blizanci, za svako od njih kolje se akika, i to bez razilaženja među islamskim učenjacima.⁴⁹⁹
7. Ako žena pobaci plod prije udahnuća duše, tada se akika ne kolje.⁵⁰⁰
8. Ako dijete preseli na ahiret prije sedmog dana, nema smetnje u tome da mu roditelji zakolju akiku, jer su hadisi općeniti i ne izuzimaju dijete koje umre prije toga vremena.⁵⁰¹
9. Ako dijete umre poslije sedmog dana a nije mu zaklana akika, zaklat će se nakon njegove smrti.⁵⁰²
10. Prilikom klanja akike lijepo je reći: *"Bismillahi, vallahu ekber! Allahumme leke ve ilejke hazihi*

⁴⁹⁶ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/414, *Tuhfetul-mevdud*, str. 60-61, *Umdetul-kari*, 21/83, *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/440, i *Sahihu fikhis-sunna*, 2/383-384.

⁴⁹⁷ Vidjeti: *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/440.

⁴⁹⁸ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/411.

⁴⁹⁹ Vidjeti: *Et-Temhid*, 4/313, i *El-Istizkar*, 5/553.

⁵⁰⁰ *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/536.

⁵⁰¹ Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/432, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/539, i *Fetavel-ledžnetid-daima*, 11/444-445 i 447.

⁵⁰² Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/412, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/540.

*akikatu...*⁵⁰³, te imenovati dijete kojem se kolje akika.

11. Nema smetnje u lomljenju kostiju akike.⁵⁰⁴
12. Neispravno je prodati dio mesa ili kožu akike.⁵⁰⁵
13. Akika se odnosi samo na imućne muslimane, njome se ne obavezuje siromah.⁵⁰⁶
14. Po mišljenju većine islamskih učenjaka, klanje kurbana ne može zamijeniti akiku.⁵⁰⁷
15. Nije dozvoljeno zaklati devu ili kravu umjesto sedam akika, za razliku od kurbana.⁵⁰⁸
16. Ovca za akiku bolja je od krupne stoke (krava ili deva).⁵⁰⁹

⁵⁰³ Ebu Ja'la, 4/113/5404, i El-Bejheki, 9/510/19294. Imam En-Nevevi ovo predanje smatra dobrim. Vidjeti: *El-Medžmu*, 8/407, i *Tuhfetul-mevdud*, str. 85-86.

⁵⁰⁴ Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/528, *El-Istizkar*, 5/559, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/464, *Revdatut-talibin*, 2/500, *Er-Revdatun-nedijja*, 2/485, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/77, *Irvaul-galil*, 4/395-396, i *Sahihu fikhis-sunna*, 2/384.

⁵⁰⁵ Vidjeti: *El-Istizkar*, 5/559, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/464, i *Tuhfetul-mevdud*, str. 82-85.

⁵⁰⁶ Vidjeti: *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/536.

⁵⁰⁷ Vidjeti: *Šerhus-sunna*, 11/267, *Tuhfetul-mevdud*, str. 79-80, *Takrirul-kavaid*, 1/156, imama Ibn Redžeba, *Tashihul-furu*, 3/412, *El-Insaf*, 4/111, *El-Fetavel-fikhijetil-kubra*, 4/256, imama Ibn Hadžera el-Hejtemija.

⁵⁰⁸ Vidjeti: *Tuhfetul-mevdud*, str. 75, *El-insaf*, 4/113, i *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/547.

⁵⁰⁹ Vidjeti: *Tuhfetul-mevdud*, str. 76-77, i *El-insaf*, 4/111.

Neutemeljeni postupci u vezi s akikom

1. Mazanje glave novorođenčeta krvlju bravčeta.⁵¹⁰
2. Zakopavanje kostiju akike.⁵¹¹

Neispravni hadisi u vezi s akikom

1. "Akika se kolje sedmi, ili četrnaesti, ili dvadeset i prvi dan."⁵¹²
2. "Akušerki (babici) pokloni nogu akike."⁵¹³
3. "Umjesto halûka⁵¹⁴, u akike je krv."⁵¹⁵

⁵¹⁰ Vidjeti: *Mealimus-sunen*, 4/265, *El-Istizkar*, 5/557, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/464, *Revdatur-talibin*, 2/500, *El-Medžmu*, 8/413, 431, *Hil'jetul-ulema*, 3/384 i *Mesailul-džumhur*, 1/409.

⁵¹¹ Vidjeti: *Er-Revdatur-nedijja*, 2/485.

⁵¹² Et-Taberani, u djelu *El-Evsat*, 5/243/4882, i El-Bejheki, 9/510/19293, sa slabim lancem prenosilaca Vidjeti: *Medžmeuz-zevid*, 4/59, *Fethul-Bari*, 9/509, i *Irvaul-galil*, 4/395.

⁵¹³ El-Hakim, 3/197/4828, i El-Bejheki, 9/511/19298, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Telhisul-mustedrek*, 3/197, i *Es-Silsiletud-daifa*, 8/347-348 i 11/171.

⁵¹⁴ Halûk je vrsta miska.

⁵¹⁵ Ibn Adi, u djelu *El-Kamil*, 1/234, s izuzetno slabim lancem prenosilaca, u kojem se nalazi Abdulaziz b. Imran, čovjek kojeg su hadiski eksperti okarakterizirali kao ništavnog prenosioca. Vidjeti: *Takribut-tehzip*, 1/474.

4. "Jedite meso akike, nahranite druge i ne lomite njene kosti."⁵¹⁶
5. Navodi se da je Aiša izjavila: "Sunnet je da se kosti akike ne lome."⁵¹⁷

Ovim završavamo ovo skromno djelo u kojem su podrobno razmatrani propisi kuršana i akike. Ono što je u njemu ispravno jeste od Uzvišenog Allaha:

﴿إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ﴾

""Ja samo želim da učinim dobro koliko mogu, a uspjeh je moj od Allaha..."⁵¹⁸ A ono što je pogrešno od mene je i od šejtana, Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čisti su od toga.⁵¹⁹ I molim Milostivog Gospodara da mi oprost:

﴿وَمَا أُبْرِيئُ نَفْسِي إِنْ النَّفْسُ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي﴾

""Ja ne pravdam sebe, zaista duša navodi na zlo, osim one kojoj se Gospodar moj smiluje..."⁵²⁰

⁵¹⁶ Ebu Davud, u djelu *El-Merasil*, str. 278/379, sa slabim lancem prenosilaca.

⁵¹⁷ El-Hakim, 4/266/7595, sa slabim lancem prenosilaca. Vidjeti: *El-Muhalla*, 7/528, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/77, *Irvaul-galil*, 4/395-396, *Eš-Šerhul-mumtia*, 7/546, i *Sahihu fikhis-sunna*, 2/384.

⁵¹⁸ Hud, 88.

⁵¹⁹ Ovim se riječima ogradio Ibn Mes'ud odgovarajući na pitanje u vezi s vjenčanim darom žene koja se udala bez preciziranja visine vjenčanog dara. A predanje s tim u vezi zabilježio je Ebu Davud, 2/244/2116, s vjerodostojnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Sahihu suneni Ebi Davud*, 1/590.

⁵²⁰ Jusuf, 53.

Naša posljednja dova glasi:

﴿أَنْ لِحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!"⁵²¹

بِسْمِ

⁵²¹ Junus, 10.

Bibliografija

1. **El-Kur'anul-kerim.**
2. *Ahkamu ehliz-zimma.* Šemsuddin b. Muhammed b. el-Kajjim (751). Demam (1418).
3. *Advaul-bejan.* Muhammed b. Emin eš-Šinkiti (1393). Bejrut (1421).
4. *Ahbarul-kuda.* Muhammed b. Halef b. Hajjan b. Vekia (306). Bejrut (-----)
5. *Ahkamul-Kur'an.* Muhammed b. Abdullah b. el-Arebi (543). Bejrut (1421).
6. *Aridatul-ahvezi.* Muhammed b. Abdullah b. el-Arebi (543). Bejrut (1415).
7. *Asarus-sahaba.* Zekerija b. Gulam b. Kadir el-Bakistani. Bejrut (1421).
8. *Avnul-mabud.* Muhammed Ebu Tajjib Âbadi (-----). Bejrut (1419).
9. *Bedaius-sanaia.* Alauddin b. Mesud el-Kasani (587). Bejrut (1419).
10. *Behdžetun-nazirin.* Ebu Usama Selim b. Id el-Hilali. Kairo (1419)
11. *Bejanu zegalil-ilmu vet-taleb.* Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (748). Dimešk (1347).
12. *Bezgul-medžhud.* Halil b. Ahmed es-Seharenfuri (1346). Kairo (1408).
13. *Bidajetul-mudžtehid.* Muhammed b. Ahmed b. Rušd el-Kurtubi (595). Bejrut (-----).
14. *Bulugul-meram.* Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Kairo (1414).
15. *Daiful-metdžerir-rabih.* Abdulmu'min b. Halef ed-Dimjati. (705) Džedda (1422).
16. *Daiŕu suneni Ebi Davud.* Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1419).
17. *Daiŕu suneni Ibni Madža.* Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1417).
18. *Daiŕu sunenin-Nesai.* Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1419).
19. *Daiŕu sunenit-Tirmizi.* Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1420).
20. *Daiŕut-tergibit-terhib.* Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1421).
21. *Džamiul-bejan.* Muhammed b. Džerir et-Taberi (310). Bejrut (1421).
22. *Džamiul-ulumi vel-hikem.* Zejnuddin b. Redžeb el-Hanbeli (795). Kuvajt (1419).
23. *Džamiut-Tirmizi* (uz djelo *Et-Tuhfa*). Muhammed b. Sevra et-Tirmizi (279). Bejrut (1415).
24. *Džamiut-Tirmizi.* Muhammed b. Sevra et-Tirmizi (279). (Šakir) Kairo (-----).
25. *Ed-Dirajetu fi tahridžil-hidaja.* Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Bejrut (-----).
26. *Ed-Durrul-mensur.* Dželaluddin Abdurrahman es-Sujuti (911) Bejrut (1421).

27. *El-Adabuš-šer'ijja*. Muhammed b. Muflih el-Makdisi (762). Kuvajt (1420).
28. *El-Binajetu šerhul-hidaja*. Bedruddin b. Mahmud el-Ajni (855). Bejrut (1420).
29. *El-Bideu vel-muhdesat*. Ibn Baz, Usejmin, El-Fevzan i El-Ledžnetud-daima. Rijad (1419)
30. *Ed-Durrul-muhtar* (uz *Hašijetu Ibni Abidin*). Muhammed el-Haskefi (1088). Bejrut (1420).
31. *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*. Muhammed b. Ahmed el-Kurtubi (671). Bejrut (1416).
32. *El-Džamii li ahkamil-udhija*. Nida Ebu Ahmed. (Elektronska verzija)
33. *El-Dževherun-neki* (uz *Es-Sunenul-kubra*). Ibnut-Turkmani. Mekka (1414).
34. *El-Fetavel-irakijja*. Tekijjuddin b. Ahmed b. Tejmijja (728). Bejrut (1425).
35. *El-Fevakihud-devani*. Ahmed b. Salim en-Nefravi (1125). Bejrut (1415).
36. *El-Fikhu ael-mezahibil-erbea*. Abdurrahman el-Džezeri. Bejrut (----).
37. *El-Fikhul-islami*. Vehba ez-Zuhajli. Bejrut (1417).
38. *El-Furu*. Muhammed b. Muflih el-Makdisi (762). Bejrut (1418).
39. *El-Havil-kebir*. Ali b. Muhammed el-Maverdi (450). Bejrut (1419).
40. *El-Hidajetu šerhul-bidaja*. Ali b. Ebu Bekr el-Merginani (593). Bejrut (----).
41. *El-lalam*. Omer b. Ali b. Mulekin el-Ensari. (804). Rijad (1417).
42. *El-latisam*. Ibrahim b. Musa Garnati eš-Šatibi (790). Behrejni (1420).
43. *El-Idžma*. Muhammed b. Ibrahim b. el-Munzir en-Nejsaburi (318). Amman (1420).
44. *El-Ihtijar li talilil-muhtar*. Abdullah b. Mahmud el-Musili (683). Bejrut (----).
45. *El-Iknau fi mesailil-idžma*. Ali b. Kattan el-Farisi (628). Dimešk (1423).
46. *El-Insaf*. Alauddin b. Ali el-Merdavi (885). Bejrut (----).
47. *El-Istizkar*. Jusuf b. Abdalberr el-Endelusi (463). Dubai (1423).
48. *El-Kafi*. Abdullah b. Muhammed b. Kudama el-Makdisi (620). Bejrut (1421).
49. *El-Kavaninul-fikhijja*. Muhammed b. Ahmed el-Kelbi (741). Bejrut (1418).
50. *El-Kavlul-mufid*. Muhammed b. Salih Usejmin (1421). Rijad (1416).
51. *El-Kifajetu fi ilmir-rivaja*. Ahmed b. Ali el-Hatib el-Bagdadi (462). Medina (----).
52. *El-Lu'lu'ul-masnua*. Muhammed b. Šuman er-Remli. Demam (1417)
53. *El-Mebsut*. Ebu Bekr Muhammed b. Ahmed es-Serhasi (490). Bejrut (1414).
54. *El-Medžmu šerhul-muhezzeb*. Jahja b. Šeref en-Nevevi (676). Bejrut (1415).
55. *El-Mekasidul-hasena*. Muhammed b. Abdurrahman es-Sehavi (902). Bejrut (1405).

56. *El-Menahiš-šer'ijjeti fi sahihis-sunnetin-nebevijja*. Selim b. Id el-Hilali. Kairo (1419).
57. *El-Mesailul-fikhijja*. Ibrahim b. Džalu Muhammed. Rijad (1419)
58. *El-Metalibul-alijja*. Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Mekka (1418).
59. *El-Mevduat*. Abdurrahman b. Ali b. el-Dževzi (597). Emirati (1423).
60. *El-Mevsuatul-fikhijja*. Islamska zajednica Kuvajt. Kuvajt (1410).
61. *El-Minhadž*. Jahja b. Šeref Dimeški en-Nevevi (676). Bejrut (1415).
62. *El-Mu'džemul-evsat*. Sulejman b. Ahmed et-Taberani (360). Kairo (1415).
63. *El-Mu'džemul-kebir*. Sulejman b. Ahmed et-Taberani (360). Bagdad (1404).
64. *El-Mu'džemus-sagir*. Sulejman b. Ahmed et-Taberani (360). Bejrut (----).
65. *El-Mudevvenetul-kubra*. Malik b. Enes el-Medini (179). Bejrut (----).
66. *El-Mufessalu fi ahkamil-mer'eti ve bejtul-muslim*. Abdulkерim Zejdan. Bejrut (1420).
67. *El-Mufhim*. Ebul-Abbas Ahmed b. Omer el-Kurtubi (656). Dimešk-Bejrut (1420).
68. *El-Mugni*. Abdullah b. Muhammed b. Kudama el-Makdisi (620). Bejrut (1405).
69. *El-Mugni* (uz *El-lhja*). Ebu Fadl b. Husejn el-Iraki (806). Bejrut (1420).
70. *El-Mugni fid-duafa*. Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (748). Bejrut (1418).
71. *El-Muhezzeb* (uz *El-Medžmu*). Ibrahim b. Ali b. Jusuf eš-Šejrazi (----). Bejrut (1415).
72. *El-Muhalla*. Ali b. Ahmed b. Hazm el-Endelusi (456). Bejrut (----).
73. *El-Munteka*. Abdullah b. Ali b. Džarud en-Nejsaburi (307). Bejrut (1408).
74. *El-Munteka šerhul-muvetta*. Sulejman b. Halef el-Badži (494). Bejrut (1420).
75. *El-Mustedrek*. Muhammed b. Abdullah el-Hakim en-Nejsaburi (405). Bejrut (1411).
76. *El-Muvetta* (uz komentar Ez-Zurkanija). Malik b. Enes el-Medini (179). Bejrut (1417).
77. *El-Umm*. Muhammed b. Idris b. Abbas eš-Šafi (204). Bejrut (1422).
78. *El-Vesit*. Muhammed b. Muhammed el-Gazali (505). Kairo (1417).
79. *En-Nasihul-vel-Mensuh*. Ahmed b. Muhammed er-Razi (631). Kairo (1425).
80. *Er-Revdatun-nedijja*. Siddik b. Hasan b. Han. Kairo (1420).
81. *Er-Revdul-bessam*. Džasim b. Sulejman b. Fehd ed-Devseri. Bejrut (1408).
82. *Er-Risala*. Muhammed b. Idris b. Abbas eš-Šafi (204) (Šakir). Bez mjesta izdanja (----).
83. *Es-Sejlul-džerrar*. Muhammed b. Ali eš-Ševkani (1250). Bejrut (----).
84. *Es-Silsiletud-daifa*. Nasiruddin Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1392).

85. *Es-Silsiletus-sahiha*. Nasiruddin Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1404).
86. *Es-Sunenul-kubra*. Ahmed b. Husejn el-Bejheki (458). Mekka (1414).
87. *Es-Sunenu vel-mubtedeat*. Muhammed b. Ahmed el-Havandi eš-Šukajri. Egipat (-----).
88. *Eš-Šerhul-kebir (uz Ed-Dusuki)*. Ahmed b. Muhammed el-Adevi (1201). Bejrut (1423).
89. *Eš-Šerhul-kebir (uz El-Mugni)*. Ebu Feredž b. Ahmed el-Makdisi (682). Bejrut (1404).
90. *Eš-Šerhul-mumtia*. Muhammed b. Salih Usejmin (1421). Rijad (1416).
91. *Et-Tabekatul-kubra*. Muhammed b. Sad el-Basri (230). Bejrut (-----).
92. *Et-Tadžu vel-iktilil*. Muhammed b. Jusuf el-Abderi (897). Bejrut (1398).
93. *Et-Tahdis*. Bekr b. Abdullah Ebu Zejd (1429). Rijad (1412).
94. *Et-Tedžlijetu li ahkamil-udhija*. Jahja b. Ali el-Hadžuzi. Kairo (1427).
95. *Et-Telhisul-habir*. Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Mekka (1417).
96. *Et-Temhid*. Jusuf b. Abdalberr el-Endelusi (463). Alžir (1387).
97. *Et-Temhidu li šerhi kitabit-tevhid*. Salih b. Abdulaziz Alu Šejh. Rijad (1424).
98. *Et-Tergibu vet-terhib*. Ismail b. Muhamed el-Asbehani (535). Kairo (1414).
99. *Ez-Zehira*. Ahmed b. Idris b. Abdurrahman el-Karafi (684). Bejrut (1422).
100. *Ez-Zevadžir*. Ahmed b. Muhammed b. Hadžer el-Hejtemi (974). Bejrut (1419).
101. *Ez-Zuhd*. Ahmed b. Hanbel eš-Šejbani (241). Bejrut (1423).
102. *Fejdul-Kadir*. Abdurreuf el-Menavi (1031). Egipat (1356).
103. *Fetava Ibni Usejmin*. Muhammed b. Salih Usejmin (1421). Rijad (1414).
104. *Fetava islamija*. Ibn Baz, Ibn Usejmin, Ibn Džibrin. Bejrut (1408).
105. *Fetava ve mesaili Ibni Salah*. Osman b. el-Mufti el-Musili (643). Bejrut (1406).
106. *Fetaval-ledžnetid-daima*. Ahmed b. Abdurrezzak ed-Duvejš. Rijad (1416).
107. *Fethul-Bari*. Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Kairo (1407).
108. *Fethul-Kadir*. Muhammed b. Ali eš-Ševkani (1250). Bejrut (1421).
109. *Fethul-Malik bi tebvibit-temhid*. Mustafa Samireh. Bejrut (1418).
110. *Fikhul-udhija*. Ebu Abdurrahman el-Allavi. Džedda (1419).
111. *Fikhus-sunna*. Sejjid Sabik (1422). Bejrut (1419).
112. *Gajetul-meram*. Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Bejrut (1414).
113. *Hašijetud-Dusuki*. Muhammed b. Ahmed b. Arefa ed-Dusuki (1230). Bejrut (1424).
114. *Hašijetu Ibni Abidin*. Muhammed b. Emin b. Abidin (1252). Bejrut (1386).
115. *Hidždžetel-veda'*. Ali b. Ahmed b. Hazm el-Endelusi (456). Bejrut (1421).

116. *Hil'jetul-evlija*. Ebu Nuajm el-Asbehani (430). Bejrut (1405).
117. *Hil'jetul-ulema*. Sejfuđdin b. Ahmed el-Kaffal (507). Amman (1408).
118. *Hudždžetullahil-baliga*. Ahmed b. Abdurrahman ed-Dehlevi (1176). Bejrut (1413).
119. *Hulasatul-bedril-munir*. Omer b. Ali b. el-Mulekkın (804). Rijad (1410).
120. *lalaus-sunen*. Zafer b. Ahmed b. Osman et-Tehanevi (1394). Bejrut (1418).
121. *Iktidaus-siratil-mustekim*. Tekijjuđdin b. Ahmed b. Tejmija (728). Rijad (1421).
122. *Ileul-hadis*. Abdurrahman b. Ebu Hatim er-Razi (327). Kairo (1423).
123. *Irvaul-galil*. Nasiruddin Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Amman (1405).
124. *Ithaful-hajeretil-mehera*. Ahmed b. Ismail el-Busiri (840). Rijad (1419).
125. *Ihkamul-ahkam*. Muhammed b. Ali b. Dekik el-Id (702). Kairo (1418).
126. *Kenzul-ummal*. Alauđdin b. Hassanuddin el-Hindi (975). Bejrut (1409).
127. *Keššaful-kina*. Mensur b. Junus el-Behuti (1051). Bejrut (1420).
128. *Kešful-hafa*. Ismail b. Muhammed el-Adžluni (1162). Bejrut (1405).
129. *Letaiful-mearif*. Zejnuddin b. Redžeb el-Hanbeli (795). Damask (1421).
130. *Mariřetu evkatil-ibadat*. Halid b. Ali el-Mušejkıh. Rijad (1418).
131. *Mariřetus-sunen*. Ahmed b. Husejn el-Bejheki (458). Bejrut (1422).
132. *Mealimus-sunen*. Hamed b. Muhammed el-Hattabi el-Busti (388). Bejrut (1416).
133. *Medžmeuz-zevaid*. Nuruddin b. Ebu Bekr el-Hejsemi (807). Bejrut (1402).
134. *Medžmuu fetava*. Muhammed b. Salih Usejmin (1421). Unejza (1429).
135. *Medžmuul-fetava*. Tekijjuđdin b. Ahmed b. Tejmija (728). Rijad (-----).
136. *Meratibul-idžma*. Ali b. Ahmed b. Hazm el-Endelusi (456). Bejrut (1419).
137. *Merkatul-mefatih*. Muhammed b. Ali el-Kari (1014). Bejrut (1422).
138. *Mesailul-džumhur*. Muhammed b. Neim b. Hani Sai. Kairo (1426).
139. *Mevahibul-Dželil*. Muhammed b. Abdurrahman el-Hattab (954). Bejrut (1398).
140. *Misbahuz-zudžadža*. Ahmed b. Ismail el-Busiri (840). Bejrut (1403).
141. *Miřkatul-mesabih*. Muhammed b. Abdullah el-Hatib (-----) (El-Albani). Bejrut (1405).
142. *Mizanul-itidal*. Muhammed b. Ahmed ez-Zehabi (748). Bejrut (1415).
143. *Mugnil-muhtadž*. Muhammed Hatib eš-Šerbini (-----). Bejrut (1415).
144. *Muhtesaru mealimit-tenzil*. Abdullah b. Ahmed ez-Zejd. Rijad (-----).
145. *Muhtesaru zevaidil-Bezzar*. Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Bejrut (1412).
146. *Mukaddimatu Ibni Rušd*. Ebu Velid b. Rušd el-Kurtubi (520). Bejrut (-----).

147. *Musannefu Abdirrezzak*. Abdurrezzak b. Hammam es-Sanani (211). Bejrut (1403).
148. *Musannefu Ibni Ebi Šejba*. Abdullah b. Muhammed el-Kufi (235). Bejrut (1416).
149. *Musnedu Ebi Ja'la*. Ahmed b. Ali el-Temimi (307). Bejrut (1418).
150. *Musnedul-imami Ahmed*. Ahmed b. Hanbel eš-Šejbani (241). Kairo (----).
151. *Musnedul-imami Ahmed*. Ahmed b. Hanbel eš-Šejbani (241). (Šakir). Kairo (1414).
152. *Musnedut-Tajalisi*. Ebu Davud b. Džarud et-Tajalisi (204). Egipat (1420).
153. *Nasbur-raja*. Džemaluddin Abdullah b. Jusuf ez-Zejlei (762). Kairo (----).
154. *Nejlul-evtar*. Muhammed b. Ali eš-Ševkani (1250). Kairo (1413).
155. *Nevadirul-fukaha*. Muhammed b. Hasan el-Dževheri. (350). Bejrut (1414).
156. *Rahmetul-umma*. Muhammed b. Abdirrahman ed-Dimeški (----). Kairo (----).
157. *Revdatur-talibin*. Jahja b. Šeref en-Nevevi ed-Dimeški (676). Bejrut (1423).
158. *Ruhul-meani*. Šihabuddin b. Mahmud el-Alusi (1270). Bejrut (1415).
159. *Sahihu fikhis-sunna*. Kemal b. Sijjed Salim. Egipat (----).
160. *Sahihu Ibni Hibban*. Muhammed b. Hibban et-Temimi (354). Bejrut (1408).
161. *Sahihu Ibni Huzejma*. Muhammed b. Ishak b. Huzejma (311). Amman (1412).
162. *Sahihu mevaridiz-zam'an*. Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1422).
163. *Sahihu Muslim (El-Minhadž)*. Muslim b. el-Hadždžadž (261). Bejrut (1415).
164. *Sahihul-Buhari*. Muhammed b. Ismail el-Buhari (256). Bejrut (1416).
165. *Sahihul-Buhari*. Muhammed b. Ismail el-Buhari (256) (Rifai). Bejrut (1418).
166. *Sahihul-džamia*. Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Amman (1408).
167. *Sahihus suneni Ebi Davud*. Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1419).
168. *Sahihus sunenit-Tirmizi*. Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1420).
169. *Sahihut-tergibit-terhib*. Muhammed b. Nuh el-Albani (1420). Rijad (1421).
170. *Subulus-selam*. Muhammed b. Ismail es-Sanani (1182). Bejrut (1415).
171. *Sunenud-Darekutni*. Ali b. Omer ed-Darekutni (385). Bejrut (1417).

172. *Sunenu Ebi Davud*. Sulejmen b. Eš'as es-Sidžistani (275). Kairo (1408).
173. *Sunenu Ibni Madža*. Muhammed b. Jezid el-Kazvini (275). Kairo (1414).
174. *Sunenun-Nesai* (Sindi). Ahmed b. Šuajb en-Nesai (303). Kairo (1407).
175. *Šerhu fethil-Kadir*. Muhammed b. Abdulvahid es-Sejvasi (681). Bejrut (---).
176. *Šerhul-akidetit-tahavijja*. Ali b. Ali b. Ebul-Iz ed-Dimeški (793). Bejrut (1419).
177. *Šerhu meanil-asar*. Ahmed b. Muhammed et-Tahavi (321). Bejrut (1399).
178. *Šerhu sahihil-Buhari*. Ali b. Halef b. Bettal (449). Rijad (1420).
179. *Šerhu sahihil-Buhari*. Šemsuddin el-Kirmani. Bejrut (1401).
180. *Šerhus-sunna*. Husejn b. Mesud el-Begavi (516). Bejrut (1403).
181. *Šerhuz-Zerkeši*. Muhammed b. Abdullah ez-Zerkeši (772). Rijad (----).
182. *Šerhuz-Zurkani*. Muhammed b. Abdalbaki ez-Zurkani (1122). Bejrut (1417).
183. *Šerhuz-Zurkani ala Halil*. Abdalbaki b. Jusuf ez-Zurkani (1099). Bejrut (1422).
184. *Šuabul-iman*. Ahmed b. Husejn el-Bejheki (458). Bejrut (1410).
185. *Tabekatuš-šafijijetil-kubra*. Tadžuddin Abdulvehhab es-Subki (----). Egipat (----).
186. *Tahrižul-tarihil-kebir*. Muhammed b. Abdulkerim b. Ubejd. Rijad (1420).
187. *Takribut-tehzi*. Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani (852). Bejrut (1417).
188. *Takrirul-kavaid*. Zejnuddin b. Redžeb el-Hanbeli (795). Kairo (1419).
189. *Tarhut-tesrib*. Abdurrahman b. Husejn el-Iraki (806). Bejrut (1421).
190. *Tasihul-furu (uz El-Furu)*. Ali b. Sulejman el-Merdavi (885). Bejrut (1418).
191. *Tebjinul-hakaik*. Fahrudin Osman b. Ali ez-Zejlei (743). Bejrut (1420).
192. *Tefsirul-Kur'anil-azim*. Ismail b. Kesir el-Kureši ed-Dimeški (774). Rijad (1413).
193. *Tejsirul-Allam*. Abdullah b. Abdirrahman Bessam. Kuvajt (1419).
194. *Tenkihut-tahkik*. Muhammed b. Ahmed b. Abdulhadi (744). Bejrut (1419).
195. *Tenkihut-tahkik*. Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (748). Rijad (1421).
196. *Tertibul-mevduat*. Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (748). Bejrut (1415).
197. *Tuhfetul-ahjar*. Ebu Husejn Halid b. Mahmud er-Rebat. Rijad (1420).
198. *Tuhfetul-ahvezi*. Muhammed b. Abdurrahman el-Mubarekfuri (1353). Bejrut (1415).

199. *Tuhfetul-mevdud*. Muhammed b. el-Kajjim ed-Dimeški (751). Bejrut (1421).
 200. *Umdetul-kari*. Bedruddin b. Mahmud el-Ajni (855). Bejrut (----).
 201. *Zadul-mead*. Muhammed b. el-Kajjim ed-Dimeški (751). Bejrut (1407).
 202. *Zadul-mesir*. Abdurrahman b. Ali b. el-Dževzi (597). Bejrut (1422).

Sadržaj

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog.....	4
Predgovor izdavača.....	5
Recenzija mr. Hakije Kanurića	9
Recenzija kurra hfz. Dževada Gološa, prof.	11
Uvod.....	13
POGLAVLJE I: KURBAN	23
Utemeljenost klanja kurbana	25
Odlike kurbana.....	26
Mudrost klanja kurbana	31
Propis klanja kurbana.....	34
Šta ne smije činiti onaj ko namjerava zaklati kurban.....	42
Vrijeme klanja kurbana	43
Životinje koje se prinose za kurban.....	48
Starosna dob životinje.....	49
Mahane koje utječu na validnost kurbana	53
Detaljne mahane zabilježene u djelima pravnih škola.....	57
<i>Hanefijska pravna škola</i>	57
<i>Malikijska pravna škola</i>	58
<i>Šafijska pravna škola</i>	59
<i>Hanbelijska pravna škola</i>	60
Izgled kurbana	61
Koja je vrsta životinja vrednija za kurban.....	62
Više kurbana u jednoj žrtvi	63
Vrijedi li jedna ovca za cijelu obitelj.....	66
Način klanja kurbana.....	68

Adabi prilikom klanja životinje	73
Uvjeti ispravnosti klanja kurbanda	78
Da li je kurbandsko meso dozvoljeno prodavati.....	89
Klanje kurbanda za mrtvu osobu	95
Drugi propisi vezani za kurban.....	99
Neutemeljeni postupci u vezi s kurbanom	112
Neispravni hadisi u vezi s kurbanom.....	113
POGLAVLJE II: AKIKA	117
Uvod.....	119
Mudrost klanja akike.....	121
Propis akike	122
Šta se kolje za akiku	125
Vrijeme klanja akike.....	129
Izgled životinje	132
Pripremanje hrane	133
Drugi propisi vezani za akiku	135
Neutemeljeni postupci u vezi s akikom.....	138
Neispravni hadisi u vezi s akikom	138
Bibliografija.....	141
Sadržaj.....	149